

Rhan C - Gweinyddu'r bleidlais

Etholiadau llywodraeth leol yng
Nghymru a Lloegr: canllawiau i
Swyddogion Canlyniadau

Rhagfyr 2016 (diweddarwyd ym mis Gorffennaf 2018)

Yn y canllawiau hyn, rydym yn defnyddio 'rhaid' wrth gyfeirio at ofyniad cyfreithiol penodol. Rydym yn defnyddio 'dylai' ar gyfer eitemau sydd yn arfer a argymhellir yn ein barn ni, ond nad ydynt yn ofynion cyfreithiol.

Cyfieithiadau a fformatau eraill

Mae ein canllawiau a'n hadnoddau ar gyfer yr etholiadau hyn hefyd ar gael yn Saesneg.

I gael gwybodaeth am sut i gael y cyhoeddiad hwn mewn iaith arall, neu mewn print bras neu Braille, cysylltwch â'r Comisiwn Etholiadol:

Ffôn: 020 7271 0500

E-bost: cyhoeddiadau@comisiwnetholiadol.org.uk

Diweddariadau i'r ddogfen hon

Diweddarwyd	Disgrifiad o'r newid
Ebrill 2017	Diweddarwyd er mwyn adlewyrchu'r ffaith ein bod wedi llunio canllaw ar wahân ar gyfer Swyddogion Canlyniadau yng Nghymru ar gynhyrchu papurau pleidleisio dwyieithog (paragraff 4.49).
Ebrill 2017	Diweddarwyd er mwyn cynnwys cyfeiriadau at reoliadau diwygio sy'n effeithio ar y ffurflenni a'r hysbysiadau rhagnodedig er mwyn helpu Swyddogion Canlyniadau a gweinyddwyr etholiadol i gael gafael ar yr hyn sydd ei angen arnynt yn haws er mwyn gallu eu cynhyrchu (Ôl-nodiadau cyfeiriadau cyfreithiol 281, 283, 295, 310, 311 a 331).
Tachwedd 2017	Diweddarwyd er mwyn ychwanegu: <ul style="list-style-type: none">• Y dyddiad cau gweinyddol ar gyfer gwneud newidiadau i'r gofrestr o bleidiau gwleidyddol cyn etholiadau mis Mai 2018 (blwch o dan baragraff 2.81).• Testun ar enwau sy'n "amllwg yn ffug" o ran penderfynu ar ffurflenni enwebu (paragraff 2.103).• Testun ar archwilio papurau enwebu o'r adnodd 'Cadw ac archwilio dogfennau etholiadol' (paragraff 2.118) ac i egluro'r rheswm dros gadw papurau enwebu (paragraff 2.119).• Cyngor ymarferol i staff gorsafoedd pleidleisio lle amheuir cambersonadu (paragraffau 5.37 a 5.38).
Gorffennaf 2018	Diweddarwyd er mwyn ystyried Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018

Cynnwys

1	Ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid.....	1
	Briffiadau.....	2
	Rhoi gwybodaeth am brosesau etholiadol	3
	Pecynnau enwebu.....	4
	Canllawiau ar derfynau gwario.....	7
	Rhoi gwybodaeth am gael gafael ar y gofrestr etholiadol.....	8
	Anghenion mynediad i ymgeiswyr	9
2	Y broses enwebu	10
	Ffurflenni enwebu	10
	Gwiriadau anffurfiol	11
	Cyflwyno papurau enwebu	12
	Adeg cyflwyno	12
	Man cyflwyno	13
	Pwy all gyflwyno papurau enwebu?	13
	Sut y dylai papurau enwebu gael eu cyflwyno?	13
	Beth i'w wneud os caiff papurau enwebu eu hanfon drwy'r post.....	14
	Cyflwyno ffurflenni enwebu lluosog	15
	Gofynion enwebu	15
	Ffurflen enwebu.....	16
	Enwau ymgeiswyr	16
	Enwau a ddefnyddir yn gyffredin	16
	Cyfeiriad cartref yr ymgeisydd.....	18
	Llofnodwyr	18
	Defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau pleidiau ac arwyddluniau pleidiau	21
	Ychwanegiadau, addasiadau, dileadau a newidiadau mewn perthynas ag enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau plaid ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol.....	22
	Pa ddisgrifiadau y gellir eu defnyddio?	23
	Ceisiadau am arwyddlun plaid	24
	Cydsyniad ymgeisydd i'r enwebiad	25
	Penderfynu ar ffurflenni enwebu.....	29
	Beth i'w wneud ar ôl gwneud eich penderfyniad ffurfiol	31
	Cywiro mân wallau	31
	Gwallau mewn rhifau etholwyr	31

Gwallau sillafu ym manylion ymgeiswyr	31
Gwallau mewn cyfeiriad cartref	32
Archwilio papurau enwebu.....	32
Tynnu ymgeisyddiaeth yn ôl	32
Ar ôl i'r enwebiadau gau	33
Enwebiad mewn mwy nag un ardal etholiadau	33
Etholiadau diwrthwynebiad	34
Marwolaeth ymgeisydd.....	34
Prawf o farwolaeth a geir cyn y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl.....	34
Prawf o farwolaeth a geir ar ôl y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl a chyn i'r bleidlais agor	35
Prawf o farwolaeth a geir ar ôl i'r bleidlais agor a chyn i'r canlyniad gael ei ddatgan	35
Etholiad newydd	36
3 Asiantiaid yn yr etholiad	38
Yr asiant etholiad.....	38
Asiantiaid eraill.....	40
Agor pleidleisiau post.....	42
Y bleidlais	42
Y broses gyfrif	43
4 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio	45
Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau	45
Cyfieithu a fformatau hysbysiadau	46
Hysbysiad etholiad	46
Datganiad ynghylch y personau a enwebwyd	48
Hysbysiad etholiad	49
Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio.....	50
Paratoi cardiau pleidleisio.....	52
Dosbarthu cardiau pleidleisio	54
Dosbarthu â llaw	55
Dosbarthu drwy'r post	56
Paratoi papurau pleidleisio	56
Lliw'r papur pleidleisio.....	57
Y 'marc swyddogol'	57
Rhifau papurau pleidleisio a'r marc adnabod unigryw.....	58
Manylion ymgeiswyr.....	58
Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio	59
Argraffu papurau pleidleisio	59

Diogelwch papurau pleidleisio.....	62
5 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio	63
Trefnu gorsafoedd pleidleisio	63
Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio	64
Dyrannu papurau pleidleisio	66
Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol.....	68
Rhestrau rhif cyfatebol.....	69
Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddosberthir i orsafoedd pleidleisio	69
Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio.....	71
Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio	71
Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafoedd pleidleisio.....	72
'Tynnu 'hunlun' mewn gorsafoedd pleidleisio	72
Darparu gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddosbarthwyd	73
Diwedd y cyfnod pleidleisio.....	73

1 Ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid

1.1 Fel Swyddog Canlyniadau llywodraeth leol (SC llywodraeth leol), rydych yn gyfrifol am bob agwedd ar y broses enwebu mewn etholiadau llywodraeth leol yn eich ardal.¹

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Fel SC lleol, rydych yn gyfrifol am gynnal yr etholiad ar gyfer y rhan honno o'r etholiad maerol awdurdod cyfunol sydd yn eich ardal awdurdod lleol².

Y SCAC sy'n gyfrifol am y broses enwebu yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol³.

Mae gwybodaeth fanylach am rolau a chyfrifoldebau'r Swyddog Canlyniadau ar gael yn [Rhan A – Rolau a chyfrifoldebau](#).

1.2 Dylai eich cynllun prosiect gynnwys manylion am sut y byddwch yn ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol, ymgeiswyr ac asiantiaid a sut y byddwch yn rheoli'r broses enwebu.

1.3 Efallai y bydd nifer sylweddol o ymgeiswyr, asiantiaid a phleidiau gwleidyddol newydd neu lai profiadol, sy'n anghyfarwydd ag arferion a phrosesau sefyll etholiad ac y bydd angen eich cymorth arnynt i allu cymryd rhan yn effeithiol. Felly, mae'n bwysig eich bod yn ymgysylltu ag ymgeiswyr, asiantiaid a phleidiau cymaint â phosibl fel eu bod yn cael yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt i sefyll etholiad a bod ganddynt hyder bod y prosesau yn cael eu rheoli'n dda.

1.4 Er enghraifft, rhaid i bob ymgeisydd wybod yr hyn sydd angen iddo ei wneud er mwyn sefyll etholiad, beth yw'r terfynau gwariant, sut y gall gael gafael ar y gofrestr etholiadol a beth yw'r cyfyngiadau o ran defnyddio'r gofrestr, gan gynnwys ystyriaethau diogelu data. Un anhawster sy'n wynebu Swyddogion Canlyniadau yw nad yw'r sawl sy'n bwriadu sefyll etholiad bob amser yn cysylltu â staff etholiadau cyn cyflwyno eu papurau enwebu. Felly, bydd angen i chi ystyried sut y byddwch yn codi ymwybyddiaeth a hyrwyddo argaeledd gwybodaeth a sesiynau briffio i bob ymgeisydd ac asiant cyn iddynt gwblhau a chyflwyno eu papurau enwebu.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), dylech sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol a gwariant ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid, gan gynnwys drwy sicrhau y rhoddir canllawiau ysgrifenedig iddynt.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi sicrhau bod canllawiau ysgrifenedig ar waith i'w rhoi i ymgeiswyr.

Etholiad maerol awdurdod cyfunol

Dylech hefyd gysylltu â'r SCAC er mwyn pennu pa wybodaeth am brosesau lleol y bydd ei hangen arno i'w rhannu ag ymgeiswyr ac asiantiaid yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol, a chytuno ar sut y dylai'r wybodaeth hon gael ei rhannu.

Briffiadau

1.5 Dylech sicrhau y cynigir sesiwn friffio ar y prosesau penodol sy'n berthnasol i'r etholiad y maent yn ei sefyll, gan gynnwys trefniadau lleol, i ymgeiswyr ac asiantiaid etholiadol. Dylai'r sesiynau briffio ddarparu ar gyfer y ffaith nad yw rhai pobl o bosibl yn gwybod llawer, os o gwbl, am reolau na gweithdrefnau etholiad neu nad ydynt wedi ymwneud ag etholiadau ers peth amser.

1.6 Dylai pob sesiwn friffio amlygu pwysigrwydd dilyn rheolau'r etholiad.

1.7 Yn arbennig, dylech ddarparu briffiad ar y broses enwebu gan gynnwys: terfynau amser, rheolau cyflwyno, defnyddio enwau cyffredin, cwblhau papurau enwebu, a defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau ac arwyddluniau. Dylech hefyd nodi sut rydych yn disgwyl i gefnogwyr ymddwyn yn yr ardal bleidleisio ar ddiwrnod pleidleisio.

Mae'r [Coleg Plismona Arfer Proffesiynol Awdurdodedig](#) wedi darparu canllawiau ar [Gadw trefn ac atal dylanwad gormodol y tu mewn i orsafoedd pleidleisio](#). Bwriedir i'r ddogfen hon helpu'r heddlu i ystyried y ffordd orau o blismona gorsafodd pleidleisio ac mae'n cynnig rhai camau ymarferol i'w helpu i leihau'r tebygolrwydd o broblemau a delio ag unrhyw rai sy'n codi. Er ei bod ar gyfer y pwynt cyswllt unigol gall hefyd fod o fudd i chi, yn enwedig wrth gyfleu'r safonau ymddygiad a ddisgwylir gan gefnogwyr yn ardal y man bleidleisio i ymgeiswyr ac asiantiaid. Dylai gael ei darllen ar y cyd ag adran 3 o'r [Cod ymddygiad ar gyfer ymgyrchwyr: cofrestru etholiadol, pleidleisio drwy'r post, pleidleisio drwy ddirprwy a gorsafodd pleidleisio](#).

1.8 Er y dylech wahodd pob darpar ymgeisydd i sesiwn friffio cyn y cyfnod enwebu neu ar ddechrau'r cyfnod enwebu, gallech ddewis cynnal sesiwn friffio ychwanegol ar ôl i'r ymgeiswyr sy'n sefyll etholiad gael eu cadarnhau ar ôl i'r broses enwebu gau.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Dylech gydweithio â'r SCAC er mwyn cytuno ar ba sesiynau briffio lleol y dylid eu cynnal, os o gwbl, a beth y dylent ei gwmpasu, a all gynnwys gwybodaeth am eich trefniadau lleol, megis dosbarthu pleidleisiau post a'u hagog, y bleidlais a'r broses dilysu a chyfrif.

1.9 Dylai eich sesiwn neu sesiynau briffio hefyd amlygu unrhyw drefniadau diogelwch sydd wedi cael eu rhoi ar waith mewn ymgynghoriad â'r heddlu. Efallai y byddwch am wahodd eich pwynt cyswllt unigol yn yr heddlu i fynychu unrhyw sesiynau briffio, neu ddarparu deunydd ysgrifenedig y gallwch ei roi i ymgeiswyr ac asiantiaid.

1.10 Mae [cyflwyniad templed ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid mewn etholiadau lleol](#) y gallwch ei ddefnyddio ar gael i'w lawrlwytho o wefan y Comisiwn. Rydym hefyd wedi llunio [cyflwyniad templed ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol](#) i'w ddefnyddio gan SCACau.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am y broses etholiadol a gwariant etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi drefnu sesiynau briffio a pharatoi adnoddau briffio.

Rhoi gwybodaeth am brosesau etholiadol

1.11 Dylech sicrhau y caiff pob ymgeisydd ac asiant etholiad ganllawiau ysgrifenedig ar y prosesau etholiadol, gan gynnwys trefniadau lleol. Dylai'r wybodaeth gael ei rhoi mewn da bryd er mwyn galluogi ymgeiswyr ac asiantiaid i weithredu arni.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Dylech gydweithio â'r SCAC er mwyn sicrhau bod ymgeiswyr yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol yn gallu cael gafael ar wybodaeth am brosesau y byddwch yn eu cyflawni'n lleol, megis agor pleidleisiau post a chyfrif pleidleisiau.

1.12 Diben darparu canllawiau ysgrifenedig yw sicrhau bod ymgeiswyr ac asiantiaid yn gallu cael gafael ar ganllawiau awdurdodol a chynhwysfawr er gwybodaeth unrhyw bryd er mwyn sicrhau bod ganddynt yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt i gymryd rhan mewn etholiad. Nid oes rhaid i ganllawiau ysgrifenedig o'r fath gael eu llunio ar ffurf copi caled bob tro - mewn rhai achosion gall fod yn briodol rhoi dolen i ymgeiswyr ac asiantiaid lle gallant ddod o hyd i'r wybodaeth berthnasol ar-lein - ond mae'n bwysig, ymhob achos, sicrhau y gall ymgeiswyr ac asiantiaid gael gafael ar y

wybodaeth sydd ei hangen arnynt yn hawdd a gwneud beth bynnag sydd ei angen i hwyluso hyn.

1.13 Fel rhan o'ch cynlluniau ar gyfer ymgysylltu ag ymgeiswyr ac asiantiaid a'u helpu i gymryd rhan yn yr etholiadau, bydd angen i chi benderfynu sut y caiff wybodaeth am drefniadau lleol ei rhoi iddynt.

1.14 Bydd trefniadau lleol yn cynnwys wybodaeth am y dyddiadau, yr amseroedd a'r lleoliadau ar gyfer y prosesau etholiadol allweddol, gan gynnwys y canlynol:

- dosbarthu ac agor pleidleisiau post
- y bleidlais
- dilysu a chyfrif pleidleisiau

1.15 Pa ddull bynnag a ddefnyddiwyd ar gyfer rhannu'r wybodaeth, dylech sicrhau y gall ymgeiswyr ac asiantiaid gael gafael ar yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt yn hawdd er mwyn iddynt allu cymryd rhan yn yr etholiad y maent am sefyll ynddo.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod wybodaeth am y broses etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi wybodaeth ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Pecynnau enwebu

1.16 Dylech baratoi pecyn enwebu ar gyfer unrhyw un sy'n mynegi diddordeb mewn sefyll etholiad.

Rydym wedi llunio set o bapurau enwebu ar gyfer [etholiadau prif ardal](#), [etholiadau cyngor plwyf a chymuned](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) sy'n cynnwys yr holl ffurflenni sydd eu hangen ar gyfer enwebiad.

Rydym hefyd wedi llunio set o [bapurau enwebu ar gyfer ymgeiswyr mewn etholiadau maerol awdurdodau cyfunol \(heb gynnwys Manceinion Fwyaf\)](#) a set arall o [bapurau enwebu ar gyfer ymgeiswyr mewn etholiadau maerol awdurdodau cyfunol ym Manceinion Fwyaf](#), lle bydd y maer awdurdod cyfunol hefyd yn cyflawni rôl Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd.

1.17 Dylai'r pecyn enwebu gynnwys y canlynol:

- ffurflen enwebu
- ffurflen cydsynio i'r enwebu
- ffurflen i'r ymgeisydd (neu rywun ar ei ran) roi hysbysiad o benodiad asiant etholiad (nid oes ei hangen ar gyfer etholiadau cynghorau plwyf a

chymuned, lle nad oes unrhyw ddarpariaeth ar gyfer penodi asiantiaid etholiad)

- ffurflenni ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiantiaid pleidleisio, asiantiaid pleidleisiau post ac asiantiaid cyfrif
- tystysgrif awdurdodi er mwyn caniatáu i ymgeisydd sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig
- ffurflen i ymgeisydd sy'n sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig ofyn am ddefnyddio arwyddlun
- canllawiau ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid yn cwmpasu agweddau allweddol ar y broses etholiadol, gan gynnwys cymhwyso ac anghymhwyso ar gyfer etholiad, y broses enwebu, beth y dylid ac na ddylid ei wneud wrth ymgyrchu, cael gafael ar drafodion etholiadol a'r hyn sy'n digwydd ar ôl i'r canlyniad gael ei gyhoeddi
- manylion am unrhyw drefniadau lleol, megis y trefniadau ar gyfer agor pleidleisiau post, yr etholiad a'r cyfrif
- copi o'r [Cod ymddygiad i ymgyrchwyr ym Mhrydain Fawr](#) sy'n nodi'r hyn a gaiff a'r hyn na chaiff ei ystyried yn ymddygiad derbyniol mewn gorsafoedd pleidleisio ac yn y gymuned
- manylion am sut i gael copi o'r gofrestr etholiadol a rhestrau'r pleidleiswyr absennol, a ffurflenni i wneud y fath geisiadau ynghyd â gwybodaeth am ble i anfon y ceisiadau hyn. Dylech danlinellu'r ffaith mai dim ond yn unol â Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl 2001 a deddfwriaeth diogelu data y gellir defnyddio'r wybodaeth a geir yn y gofrestr etholiadol a rhestrau o bleidleiswyr absennol.
- gwybodaeth am derfynau gwariant ymgeiswyr yn yr etholiad a [chanllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid ar wariant a rhoddion](#)
- ffurflen i ymgeisydd dynnu allan o'r etholiad a gaiff ei ymladd os bydd yn penderfynu gwneud hynny ar ôl iddo gael enwebiad dilys
- unrhyw wybodaeth berthnasol arall

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Yn ogystal â'r cynnwys a nodir uchod, dylai'r pecyn enwebu gynnwys esboniad llawn o sut y gall yr ernes o £500 sydd ei hangen gael ei thalu. Os ydych wedi penderfynu y caiff ymgeiswyr dalu'r ernes â cherdyn neu drwy drosglwyddo arian yn electronig, dylech hefyd gynnwys gwybodaeth ar gyfer gwneud taliadau o'r fath.

Dylech hefyd egluro'r llyfryn maerol a sut y gall ymgeiswyr gynnwys eu hanerchiad etholiadol yn y llyfryn hwn a anfonir at bob etholwr. Dylai hyn gynnwys manylion am y canlynol:

- beth yw'r llyfryn anerchiad etholiadol
- beth yw'r gofynion, y cyfyngiadau a'r dyddiadau cau
- costau cynnwys anerchiad yn y llyfryn a sut y gellir eu talu.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Yr SCAC sy'n gyfrifol am weinyddu'r broses enwebu yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol, a dylai ddarparu pecynnau enwebu i unrhyw un sy'n

mynegi diddordeb mewn sefyll. Mae canllawiau i SCACau ar y broses enwebu ar gyfer yr etholiad maerol awdurdod cyfunol ar gael ym mhennod 3 o'n [Canllawiau i Swyddogion Canlyniadau Awdurdodau Cyfunol ar gyflawni prosesau allweddol.](#)

Ceir [canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid mewn etholiadau prif ardal llywodraeth leol](#), [etholiadau cynghorau plwyf a chymuned](#), [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau cyfunol](#) ar ein gwefan.

Canllawiau ar derfynau gwario

1.18 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i ymgeiswyr ddilyn rheolau penodol o ran faint y gallant ei wario, pwy y gallant dderbyn rhoddion ganddynt, a'r hyn y mae'n rhaid iddynt ei gofnodi ar ôl yr etholiad.

1.19 Dylech sicrhau bod ymgeiswyr ac asiantiaid etholiad yn gallu cael gafael ar wybodaeth am gyfrifo'r terfyn gwariant⁴ (gan gynnwys y ffigur etholaeth), ffurflenni gwariant a datganiadau er mwyn eu galluogi i fodloni gofynion adrodd.

1.20 Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol (SCE) hefyd dylech gydweithio â'r SCE perthnasol fel y gallwch roi ffigur etholaeth cywir i ymgeiswyr yn yr etholiad llywodraeth leol a fydd yn eu galluogi i gyfrifo eu terfyn gwario. Mae'n bwysig bod ymgeiswyr yn cael y ffigurau cywir fel eu bod yn gwybod faint y gallant ei wario. Y ffigur sydd ei angen ar ymgeiswyr yw cyfanswm nifer yr etholwyr ar y gofrestr llywodraeth leol ar gyfer yr ardal etholaethol berthnasol ar y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad etholiad (h.y. 25 diwrnod gwaith cyn yr etholiad)⁵, ac eithrio unrhyw gyrrhaeddwr na fyddant yn 18 oed ar y diwrnod pleidleisio neu cyn y diwrnod pleidleisio.

Mae'r Comisiwn wedi llunio canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid ar [wariant a rhoddion mewn etholiadau prif ardal](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) y gallwch eu defnyddio i roi gwybodaeth am ffurflenni gwariant a datganiadau i ymgeiswyr ac asiantiaid er mwyn eu galluogi i fodloni eu gofynion adrodd. Mae hefyd wedi llunio nodyn cyfarwyddyd ar gyfer etholiadau cynghorau plwyf a chymuned ynghyd â'r [ffurflen a'r datganiad gwariant i ymgeiswyr](#).

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Dylai'r SCAC roi gwybodaeth am wariant etholiadol i ymgeiswyr ac asiantiaid yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol. Mae'r Comisiwn wedi llunio [canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid ar wariant a rhoddion mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol](#).

Er mwyn helpu ymgeiswyr ac asiantiaid i gyfrifo'r terfyn gwariant, rhaid i'r SCAC ddarparu, ar gais, wybodaeth am gyfanswm nifer y cynghorau etholaethol ynghyd â chyfanswm nifer yr etholwyr llywodraeth leol ar y cofrestr ar draws yr ardal awdurdod cyfunol – heb gynnwys unrhyw gyrhaeddwr na fyddant yn 18 oed ar neu cyn y diwrnod pleidleisio – ar y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad etholiad (h.y. 25 diwrnod gwaith cyn y bleidlais)⁶. Dylech gydweithio â'r SCAC er mwyn cytuno ar bryd a sut i ddarparu'r wybodaeth hon.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am wariant etholiadol ar gael yn hawdd i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad bydd angen i chi roi gwybodaeth ysgrifenedig i ymgeiswyr ac asiantiaid.

Rhoi gwybodaeth am gael gafael ar y gofrestr etholiadol

1.21 Mae'n ofynnol i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol roi'r cyfryw gopïau o'r gofrestr etholiadol i'r Swyddogion Canlyniadau fel sy'n ofynnol ar gyfer y gwahanol agweddau ar yr etholiad⁷. Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gysylltu â hwy er mwyn cytuno ar sut y caiff hyn ei reoli yn ymarferol.

1.22 Dylech dderbyn copïau yn fuan ar ôl cyhoeddi'r gofrestr honno. Dylech hefyd gael unrhyw ddiwygiadau pellach y gellir eu gwneud i'r gofrestr, gan gynnwys drwy'r hysbysadau newid etholiad a gyhoeddir gan y Swyddog Cofrestru Etholiadol⁸.

1.23 Pan wneir cais ysgrifenedig i'r Swyddog Cofrestru Etholiadol, caiff ymgeiswyr hawl i gael copi am ddim o'r gofrestr lawn ar gyfer yr ardal etholiadol y maent yn sefyll ynddi⁹.

1.24 Mae'r Swyddog Cofrestru Etholiadol ar gyfer pob ardal awdurdod lleol yn gyfrifol am dderbyn ceisiadau a darparu copi o'r gofrestr a rhestrau o bleidleiswyr absennol i ymgeiswyr¹⁰.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Gall ymgeisydd mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol wneud cais ysgrifenedig am gopi o'r cofrestri a'r rhestrau¹¹. Gall hefyd ofyn am gopi o'r cofrestri a'r rhestrau llawn o bleidleiswyr absennol ar gyfer yr ardal awdurdod cyfunol gyfan y mae'n sefyll ynddi¹². Er mai'r Swyddog Cofrestru Etholiadol sydd â chyfrifoldeb cyfreithiol am dderbyn ceisiadau a darparu cofrestri i ymgeiswyr ymhob ardal awdurdod lleol¹³, gall yr SCAC benderfynu cydgysylltu ceisiadau gan ymgeiswyr i ddarparu cofrestri. Bydd yr SCAC yn cydweithio â'r priod Swyddogion Cofrestru Etholiadol yn yr ardal awdurdod cyfunol er mwyn cytuno ar y dull gweithredu.

Ceir gwybodaeth fanwl am fynediad a chyflenwi'r gofrestr etholiadol lawn a rhestrau o bleidleiswyr absennol i ymgeiswyr, pleidiau gwleidyddol cofrestredig (a all ofyn am gopi ar unrhyw adeg) ac eraill yn [Rhan 4: Cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o'n canllawiau i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

Mae'r Comisiwn wedi llunio ffurflenni cais [templed cofrestr etholiadol](#) a [rhestrau o bleidleiswyr absennol](#) y gall ymgeiswyr eu defnyddio.

Anghenion mynediad i ymgeiswyr

1.25 Dylech gofio bod gan ymgeiswyr ac asiantiaid o bosibl anghenion mynediad penodol, ac felly efallai y bydd angen unrhyw wybodaeth neu ganllawiau arnynt a luniwyd ar ffurf print bras neu fformat arall, megis Braille neu sain, neu mewn iaith heblaw Cymraeg neu Saesneg yng Nghymru.

2 Y broses enwebu

2.1 Rhydd y bennod hon ganllawiau ar weinyddu'r broses enwebu yn yr etholiadau llywodraeth leol rydych yn gyfrifol amdanynt fel Swyddog Canlyniadau llywodraeth leol.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Nid yw'r canllawiau hyn yn cwmpasu'r broses enwebu mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol. Mae canllawiau i SCACau ar y broses enwebu ar gyfer yr etholiad maerol awdurdod cyfunol ar gael ym mhennod 3 o'n [Canllawiau i Swyddogion Canlyniadau Awdurdodau Cyfunol ar gyflawni prosesau allweddol](#).

2.2 Dim ond ar gyfer yr ymgeisydd y mae cwestiynau ynghylch cymhwysedd neu anghymhwysedd ac ni ddylech roi cyngor ar faterion o'r fath. Dylid cyfeirio'r ymgeisydd at ganllawiau'r Comisiwn i ymgeiswyr ac asiantiaid yn y lle cyntaf. Os oes ganddo unrhyw bryderon pellach, dylid ei gynghori i geisio ei gyngor cyfreithiol ei hun.

Ffurflenni enwebu

2.3 Dim ond os bydd wedi derbyn y ffurflenni canlynol wedi eu llenwi erbyn 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad y tybir bod ymgeisydd wedi ei enwebu'n ddilys:

- y ffurflen enwebu
- ffurflen cydsynio i'r enwebu¹⁴

2.4 Er mwyn sefyll ar ran plaid wleidyddol gofrestredig, rhaid bod y blaid wedi'i chofrestru ar gofrestr o bleidiau gwleidyddol y Comisiwn yn <http://search.electoralcommission.org.uk/cymraeg> a bod wedi'i rhestru'n blaid y caniateir iddi gyflwyno ymgeiswyr yng Nghymru neu Loegr (fel sy'n briodol).¹⁵ Bydd hefyd angen i'r ymgeisydd gyflwyno:

- tystysgrif awdurdodi sy'n rhoi awdurdod i ddefnyddio enw'r blaid neu ddisgrifiad cofrestredig ar y papur pleidleisio.¹⁶ Rhaid i enw neu ddisgrifiad y blaid a awdurdodir gan y dystysgrif gyfateb i enw neu ddisgrifiad y blaid ar y ffurflen enwebu neu bydd yr enwebiad cyfan yn annilys¹⁷.
- cais ysgrifenedig i ddefnyddio un o arwyddluniau cofrestredig y blaid (os dymunir gwneud hynny)¹⁸

2.5 Nid oes yn rhaid i ymgeiswyr ddefnyddio'r ffurflen enwebu a luniwyd ac a ddarparwyd gennych chi, ar yr amod bod eu ffurflenni enwebu fel y'u rhagnodir¹⁹.

2.6 Gall y ffurflen cydsynio i'r enwebu fod yn ffurflen 'debyg', ond rhaid iddi gynnwys yr holl lofnodion a gwybodaeth sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith²⁰. Yn Lloegr, rhaid i'r cydsyniad gynnwys copi o Adrannau 80 ac 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (fel y'i diwygiwyd), Adran 78A o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (fel y'i diwygiwyd), ac Adran 34 o Ddeddf Lleoliaeth 2011 (fel y'i diwygiwyd)²¹. Yng Nghymru, rhaid i'r cydsyniad gynnwys copi o Adrannau 80 ac 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 (fel y'i diwygiwyd) ac Adrannau 78A a 79 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (fel y'i diwygiwyd)²².

2.7 O dan Adran 199B(4) o Ddeddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983, dim ond yn Gymraeg neu'n Saesneg y gellir llunio papurau enwebu, ac nid mewn unrhyw ieithoedd neu fformatau amgen. Fodd bynnag, mae'n ofynnol i chi baratoi papurau enwebu i'w llofnodi os bydd rhywun yn gwneud cais am hynny²³.

Rydym wedi llunio set o bapurau enwebu ar gyfer [etholiadau prif ardaloedd](#), [etholiadau cynghorau plwyf a chymuned](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) sy'n cynnwys yr holl ffurflenni sydd eu hangen i sefyll etholiad. Rydym hefyd wedi llunio rhestr wirio er mwyn eich helpu i brosesu ffurflenni enwebu mewn [etholiadau prif ardaloedd](#), [etholiadau cynghorau plwyf a chymuned](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#).

Mae [papurau enwebu ymgeiswyr mewn etholiadau maerol awdurdodau cyfunol](#) hefyd ar gael ar ein gwefan, yn ogystal â [rhestr wirio ar gyfer SCACau](#) er mwyn eu helpu i brosesu enwebiadau.

Mae ein set o bapurau enwebu wedi cael ei diweddarau er mwyn cynnwys gwybodaeth fanylach am ddiogelu data a dylech sicrhau eich bod yn defnyddio'r fersiwn fwyaf diweddar.

Gwiriadau anffurfiol

2.8 Dylech sicrhau bod cyfle'n codi i bapurau enwebu ymgeiswyr gael eu gwirio'n anffurfiol cyn eu cyflwyno'n ffurfiol.

2.9 Dylid rhoi cyfle cyfartal i bob ymgeisydd allu cael gwiriad anffurfiol. Diben gwiriadau anffurfiol yw helpu ymgeiswyr i gymryd rhan effeithiol yn y broses etholiadol fel na fydd unrhyw wallau a wneir ganddyn nhw neu eu hasiant wrth gwblhau'r gwaith papur yn golygu na chaiff etholwyr gyfle i bleidleisio drostynt, os yw hynny'n bosibl. Dylech roi cyfrif am nifer fawr o ymgeiswyr efallai ac ystyried sut rydych yn mynd i reoli'r broses hon, er enghraifft drwy roi system apwyntiadau ar waith.

2.10 Wrth gynnal gwiriad anffurfiol dylid nodi'n glir bod y papurau enwebu yn cael eu hystyried yn anffurfiol. Ar ddiwedd y gwiriad anffurfiol, dylech gynnig dychwelyd y papurau enwebu os oes problem wedi ei nodi. Os na nodwyd unrhyw broblemau, dylech gynnig eu derbyn yn ffurfiol.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 2](#), bydd angen i chi sicrhau bod cyfle'n codi i bapurau enwebu ymgeiswyr gael eu gwirio'n anffurfiol cyn eu cyflwyno.

Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi trefniadau ar waith i wirio papurau enwebu ymgeiswyr yn anffurfiol cyn iddynt gael eu cyflwyno'n ffurfiol.

Cyflwyno papurau enwebu

Adeg cyflwyno

2.11 Fel Swyddog Canlyniadau llywodraeth leol, chi fydd yn penderfynu pryd i dderbyn enwebiadau ar gyfer etholiadau llywodraeth leol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad. Rhaid i chi nodi, ar yr hysbysiad etholiad, yr adegau y caniatewch i enwebiadau gael eu cyflwyno²⁴. Gallwch ddechrau derbyn enwebiadau ar yr un diwrnod ag y cyhoeddir yr hysbysiad etholiad, gan roi mwy o amser i ymgeiswyr gyflwyno eu papurau enwebu, neu gallwch ddechrau derbyn enwebiadau ar y diwrnod yn dilyn cyhoeddi'r hysbysiad.

2.12 Y terfyn amser ar gyfer enwebiadau yw 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais²⁵. Ni ellir symud nac ymestyn y terfyn amser hwn am unrhyw reswm. Pennir bod y papurau enwebu wedi eu cyflwyno pan fyddant wedi eu cyflwyno, yn bersonol pan fydd hynny'n ofynnol, yn y lle a nodir yn yr hysbysiad etholiad. Rhaid derbyn cais am arwyddlun neu dystysgrif awdurdodi gennych yn ystod y cyfnod ar gyfer cyflwyno enwebiadau.

2.13 Nid oes angen trefnu apwyntiad i gyflwyno papurau enwebu. Fodd bynnag, dylech ystyried sut rydych yn mynd i reoli'r nifer bosibl o enwebiadau a ddaw i law. Gallai hyn gynnwys cynnig apwyntiadau ar gyfer gwiriadau anffurfiol a chyflwyno'r papurau enwebu yn ffurfiol.

2.14 Cyfrifoldeb yr ymgeisydd yw sicrhau bod ei bapurau enwebu yn cael eu cyflwyno yn y ffordd gywir ac ar amser. Os na chyflwynwyd set gyflawn o bapurau enwebu erbyn yr amser hwnnw, nid yw'r enwebiad wedi ei wneud sy'n golygu na allwch ddyfarnu bod yr enwebiad yn ddilys nac yn annilys²⁶.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Er mwyn i enwebiad etholiad maerol fod yn ddilys, rhaid i ymgeiswyr hefyd roi'r swm o £500 yn ernes erbyn y terfyn amser ar gyfer enwebiadau, sef 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais²⁷.

Man cyflwyno

2.15 Dylid cyflwyno papurau enwebu yn y lleoliad a nodwyd gennych chi ar yr hysbysiad etholiad²⁸. Bydd yn rhaid i'r lleoliad a ddewiswch fod yn y swyddfeydd cyngor perthnasol²⁹.

2.16 Dylai'r lleoliad a roddir ar gyfer cyflwyno papurau enwebu ar yr hysbysiad etholiad fod yn fanwl gywir, a dylai gynnwys unrhyw enw neu rif ystafell. Bydd hyn yn osgoi unrhyw amheuaeth os caiff enwebiadau eu cyflwyno'n agos at y terfyn amser.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiadau cyngorau plwyf a chymuned nid yw'r lleoliad y mae'n rhaid cyflwyno papurau enwebu iddo wedi'i ragnodi a mater i chi benderfynu arno ydyw.

2.17 Dylech ddarparu arwyddion clir o fynedfa'r adeilad i'r ystafell a neilltuwyd ar gyfer cyflwyno'r papurau. Dylai'r ffordd hon, neu ffordd amgen wedi ei harwyddo'n briodol, fod yn hollol hygyrch.

2.18 Dylech chi neu ddirprwy penodedig fod yn bresennol drwy gydol y cyfnod ar gyfer enwebiadau a dim ond chi a'ch staff ddylai ddelio ag enwebiadau. Dylech roi manylion i staff awdurdod lleol eraill, megis staff derbynfa, am beth i'w wneud os bydd rhywun yn ceisio rhoi papurau enwebu iddynt, gan nodi'n glir na ddylent ddelio â phapurau enwebu ac na ddylid cynnig eu derbyn ond yn hytrach eu cyfeirio atoch chi.

Pwy all gyflwyno papurau enwebu?

2.19 Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar bwy all gyflwyno papurau enwebu³⁰. Fodd bynnag, dylech gynghori ymgeiswyr y dylen nhw, eu hasiant, neu rywun maent yn ymddiried ynddo wneud hyn, fel y gallant sicrhau eu bod yn cael eu cyflwyno ar amser.

Sut y dylai papurau enwebu gael eu cyflwyno?

2.20 Rhaid i'r ffurflen enwebu a'r cydsyniad i'r enwebu gael eu cyflwyno'n bersonol.³¹ Ni ellir eu postio, ffacio, e-bostio na defnyddio unrhyw gyfrwng electronig arall. Pan fo'n rhaid i ddogfen gael ei chyflwyno'n bersonol, gall gael ei chyflwyno gan gludwr.

2.21 Gellir cyflwyno'r dystysgrif awdurdodi a'r ffurflen gwneud cais am arwyddlun â llaw neu drwy'r post, ond ni ellir eu ffacio, e-bostio na defnyddio unrhyw gyfrwng electronig arall³².

2.22 Rhaid cyflwyno **fersiwn wreiddiol** pob dogfen a gwblhawyd³³. Byddai tystysgrif awdurdodi, er enghraifft, a anfonwyd fel atodiad e-bost i'w hargraffu, yn 'gopi o ddogfen' ac nid y ddogfen wreiddiol. Mae angen dull o awdurdodi er mwyn gwneud tystysgrif yn dystysgrif. Bydd hyn, yn ymarferol yn y rhan fwyaf

o achosion, ar ffurf llofnod er mwyn ardystio bod y ffeithiau a nodwyd yn wir. Fodd bynnag, gallai fod ar ffurf sêl. Pa ddull awdurdodi bynnag a ddefnyddir, rhaid mai'r ddogfen wreiddiol yw'r un a dderbyniwch, yn hytrach na chopi o ddogfen³⁴.

2.23 Dylech gymryd camau i gyfleu'r gofynion sy'n ymwneud â chyflwyno papurau enwebu i'r holl ddarpar ymgeiswyr ac asiantiaid, a sicrhau y caiff y gofynion hyn eu hamlygu mewn unrhyw bapurau briffio lleol neu ganllawiau a gaiff eu llunio gennych.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiadau cyngorau plwyf a chymuned, dylech ystyried cydweithio â'r clerics a all efallai helpu i gyfleu'r hyn sy'n ofynnol o ran cyflwyno enwebiadau i ddarpar ymgeiswyr a helpu i ddsbarthu papurau enwebu, os oes angen.

2.24 Unwaith y bydd papur enwebu wedi'i gyflwyno'n ffurfiol, ni ellir gwneud unrhyw newidiadau iddo (yn dibynnu ar eich pŵer i gywiro mân wallau³⁵). Ar adeg cyflwyno'r papurau yn ffurfiol dylech felly arnodi'r papur gyda'r dyddiad a'r amser cyflwyno, fel bod gennych gofnod o pryd y cyflwynwyd y papur yn ffurfiol. Os bydd ymgeisydd yn penderfynu wedi hynny ei fod am wneud unrhyw newidiadau, dylai dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl a chyflwyno papurau enwebu newydd o fewn yr amserlen statudol. Nid oes unrhyw ddarpariaeth sy'n caniatáu i lofnodwr dynnu ei lofnod yn ôl o bapur enwebu unwaith y bydd wedi'i gyflwyno.

Beth i'w wneud os caiff papurau enwebu eu hanfon drwy'r post

2.25 Os caiff unrhyw ffurflenni enwebu neu gydsyniadau eu hanfon drwy'r post, nid ystyrir eu bod wedi eu 'cyflwyno' yn unol â'r rheolau³⁶. Felly, ni thbyr bod yr ymgeisydd wedi'i enwebu ac ni ellir penderfynu p'un a yw'r papurau yn ddilys ai peidio³⁷.

2.26 Dylai fod gennych brosesau i fonitro unrhyw bost a anfonir i'r lle dynodedig ar gyfer cyflwyno ffurflenni enwebu a ffurflenni cydsynio i'r enwebu, fel y gellir nodi unrhyw bapurau a ddaw i law yn gyflym a chymryd camau i geisio cysylltu â'r ymgeisydd.

2.27 Dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd gan ddefnyddio'r manylion ar y ffurflen enwebu a'i hysbysu na ellir derbyn y ffurflen enwebu na'r cydsynio i'r enwebu drwy'r post a bod angen iddo (neu rywun ar ei ran) ddod i'r lleoliad a ddynodwyd ar gyfer derbyn ffurflenni enwebu, o fewn yr amser a nodir ar yr hysbysiad etholiad, er mwyn 'cyflwyno'r' ffurflen enwebu a'r ffurflen cydsynio i'r enwebu yn unol â'r rheolau. Cyfrifoldeb yr ymgeisydd yw sicrhau bod hyn yn cael ei wneud o fewn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno enwebiadau. Ni chaniateir i chi na'ch staff gyflwyno'r ffurflenni i'r ymgeisydd.

2.28 Nid oes angen i'r ymgeisydd baratoi papurau enwebu 'newydd' na chael llofnodwyr newydd a dylech gadw unrhyw bapurau enwebu a gewch drwy'r post fel y gall rhywun eu casglu a'u cyflwyno i chi â llaw.

2.29 Gellir anfon y dystysgrif awdurdodi (os yw'n gymwys) a'r cais am arwyddlun (os yw'n gymwys) drwy'r post, er y gellir hefyd eu cyflwyno gyda'r ffurflen enwebu a'r ffurflen cydsynio i'r enwebu. Dylai fod gennych brosesau i fonitro unrhyw bost a anfonir i'r lle dynodedig ar gyfer cyflwyno ffurflenni enwebu a ffurflenni cydsynio i'r enwebu, fel y gellir nodi unrhyw dystysgrifau awdurdodi a cheisiadau am arwyddluniau a ddaw i law yn gyflym. Rhoddir rhagor o wybodaeth am y dystysgrif awdurdodi a cheisiadau am arwyddluniau ym mharagraffau **2.70** i **2.96**.

Cyflwyno ffurflenni enwebu lluosog

2.30 Nid oes unrhyw derfyn ar nifer y ffurflenni enwebu y gellir eu cyflwyno ar gyfer yr un ymgeisydd. Os caiff ymgeisydd ei enwebu'n ddilys drwy fwy nag un ffurflen, dylai'r ymgeisydd ddewis pa un o'r ffurflenni enwebu dilys (y ffurflen enwebu 'ddethol') y dylid ei defnyddio er mwyn i'r manylion gael eu hychwanegu at y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r papur pleidleisio. Os na all yr ymgeisydd wneud hyn neu os nad yw'n gwneud hyn, yna mae'n rhaid i chi ddewis pa un o'r ffurflenni a gaiff ei defnyddio³⁸.

2.31 Os cyflwynir mwy nag un ffurflen enwebu ac mae un o'r ffurflenni enwebu'n annilys, caiff y ffurflen honno ei heithrio o'r ffurflenni y gall yr ymgeisydd neu chi eu dewis. Cyhyd â bod o leiaf un ffurflen enwebu yn ddilys, gellir enwebu'r ymgeisydd yn ddilys.

2.32 Pan fydd etholwr yn llofnodi unrhyw ffurflen enwebu a gyflwynwyd, hyd yn oed os nad hon yw'r ffurflen enwebu ddethol, bydd yn cyfrif tuag at yr uchafswm nifer o ffurflenni enwebu y gall eu llofnodi³⁹.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Nid oes cyfyngiad ar nifer yr enwebiadau y gall etholwr eu llofnodi. Caiff etholwr lofnodi unrhyw nifer o ffurflenni enwebu ar ran unrhyw nifer o ymgeiswyr.

Gofynion enwebu

2.33 Mae'r adran hon yn cynnwys esboniad o'r hyn y mae'n rhaid ei gynnwys ar y papurau enwebu a gyflwynir gan neu ar ran yr ymgeisydd. Bwriedir iddi eich helpu i adolygu ac yn y pen draw benderfynu ar ddilysrwydd y papurau enwebu.

2.34 Yn wahanol i etholiadau maerol, nid oes angen talu unrhyw ernes mewn etholiadau prif ardaloedd nac ardaloedd cynghorau plwyf neu gymuned.

2.35 Dylech atgoffa unrhyw un sy'n cyflwyno'r papurau enwebu fod gwneud datganiad anwir ar bapurau enwebu yn drosedd⁴⁰. Os yw'r ffurflen enwebu yn

cynnwys enw a ddefnyddir yn gyffredin, dylech gyfeirio at y ffaith bod y drosedd hefyd yn gymwys os yw ymgeisydd wedi rhoi enw a ddefnyddir yn gyffredin nad ydynt mewn gwirionedd yn ei ddefnyddio'n gyffredin⁴¹. Cewch rybuddio ymgeiswyr mai'r gosb am ddatganiad anwir yw dirwy anghyfyngedig a/neu hyd at flwyddyn o garchar⁴².

Ffurflen enwebu

Enwau ymgeiswyr

2.36 Mae'n rhaid i enwau llawn yr ymgeisydd, yn ôl y gyfraith, gael eu rhestru ar y ffurflen enwebu, gyda'i gyfenw yn gyntaf wedyn ei holl enwau eraill yn llawn⁴³.

2.37 Nid yw'r ffurflen enwebu ragnodedig yn cynnwys unrhyw le ar gyfer rhagddodiaid nac ôl-ddodiaid.

2.38 Dylid cynghori ymgeiswyr i beidio â defnyddio rhagddodiaid fel Mr, Mrs, Dr neu Cyng, nac ôl-ddodiaid, yn y maes ar y ffurflen enwebu sy'n gofyn am enw llawn. Os caiff rhagddodiad neu ôl-ddodiad ei ddefnyddio fel rhan o'r enw gwirioneddol ni fyddai'r ffurflen enwebu yn annilys o ganlyniad i hynny, ond ni ddylid trosglwyddo'r rhagddodiad na'r ôl-ddodiad i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd. Os bydd ymgeisydd wedi cyflwyno ffurflen enwebu gyda rhagddodiad neu ôl-ddodiad fel rhan o'i enw gwirioneddol, dylech hysbysu'r ymgeisydd a'i asiant na fydd yn ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio na'r papur pleidleisio, ond nad yw hyn wedi effeithio ar ei enwebiad fel ymgeisydd.

2.39 Fodd bynnag, os oes gan ymgeisydd deitl, gall ddefnyddio hwn fel ei enw llawn. Er enghraifft, os mai enw gwirioneddol yr ymgeisydd yw Joseph Smith, ond mai ei deitl etifeddol yw Joseph Avon, gall ddefnyddio'r enw Joseph Avon fel ei enw llawn.

Enwau a ddefnyddir yn gyffredin

2.40 Pan fydd ymgeisydd yn defnyddio enw gwahanol i'w enw gwirioneddol yn fynych, gallant ofyn am gael defnyddio ei enw(au) cyffredin yn lle ei enw gwirioneddol⁴⁴.

2.41 Gall ymgeisydd ofyn am gael defnyddio enw cyntaf a/neu gyfenw cyffredin. Er enghraifft, efallai mai 'Andy' yw'r enw cryno a ddefnyddir ar ei gyfer, yn lle ei enw llawn cyntaf sef 'Andrew'. Os felly, gall ysgrifennu 'Andy' yn y blwch enw cyntaf cyffredin ar y ffurflen enwebu os byddai'n well ganddo fod yr enw hwnnw'n ymddangos ar y papur pleidleisio.

2.42 Caiff ymgeisydd hefyd ddefnyddio blaenlythrennau fel rhan o'u henw cyffredin os cânt eu defnyddio'n fynych mewn perthynas â nhw.

2.43 Fodd bynnag, ni chaiff ymgeisydd ddefnyddio ei enw cyntaf fel enw cyffredin fel mai dim ond ei enw cyntaf a'i gyfenw sy'n ymddangos ar bapur pleidleisio, a thrwy hynny ddileu ei enw canol. Mae'r ddeddfwriaeth yn nodi'n glir bod enw cyffredin yn un sy'n wahanol i unrhyw enw cyntaf neu gyfenw arall⁴⁵. Mae hyn yn golygu na all enw cyntaf ar ei ffurf wreiddiol gael ei

ddefnyddio fel enw cyffredin. Os bydd ymgeisydd yn dymuno defnyddio enw cyntaf a/neu gyfenw cyffredin yna rhaid iddynt fod yn wahanol i'w enw gwirioneddol fel y mae'n ymddangos ar y ffurflen enwebu. Er enghraifft, yn achos Andrew John Smith, ni allai ddefnyddio Andrew Smith fel ei enw cyffredin, er y gallai ddefnyddio Andy Smith (os mai Andy oedd ei enw cyffredin).

2.44 Nid eich cyfrifoldeb chi yw penderfynu a yw'r enw cyffredin a roddwyd yn 'enw' y mae'r ymgeisydd yn ei ddefnyddio'n gyffredin na ph'un a yw'n bodloni'r gofyniad cyfreithiol i fod yn wahanol i unrhyw enw arall a all fod ganddo. Mae'r gyfraith yn ei gwneud yn ofynnol i chi dderbyn beth bynnag y bydd ymgeisydd wedi'i nodi yn y blwch enw cyffredin ar ei olwg a'i dderbyn fel enw cyffredin yr ymgeisydd.

2.45 Yn ôl y gyfraith, yr unig seiliau sydd gennych ar gyfer gwrthod enw a ddefnyddir yn gyffredin yw'r rhai canlynol:

- mae'n debygol y gall ei ddefnydd gamarwain neu ddrysu etholwyr, neu
- mae'n aflan neu'n sarhaus⁴⁶

2.46 Yn ystod y cam archwilio anffurfiol, os cewch eich cyflwyno â ffurflen enwebu sydd wedi'i chwblhau mewn modd sy'n ymddangos i chi nad yw'r enw a ddefnyddir yn gyffredin yn wahanol i unrhyw enwau cyntaf neu gyfenwau eraill sydd gan yr ymgeisydd, dylech dynnu sylw'r ymgeisydd at ddiffiniad cyfreithiol enw a ddefnyddir yn gyffredin a nodi ei bod yn drosedd gwneud datganiad anwir yn fwriadol ar ffurflen enwebu. Dylech hefyd nodi os na chaiff ffurflen enwebu ei chwblhau yn unol â'r gyfraith, y bydd yr ymgeisydd yn wynebu risg o gael ei herio os caiff ei ethol⁴⁷.

2.47 Cyfrifoldeb yr ymgeisydd yw sicrhau ei fod wedi cwblhau ei ffurflen enwebu yn unol â'r gyfraith a bod yn fodlon bod yr enw cyffredin a roddwyd yn enw a ddefnyddir yn gyffredin ganddo mewn gwirionedd.

2.48 Wrth roi cyngor anffurfiol, efallai yr hoffech dynnu sylw'r ymgeisydd at Rannau 2a neu 2b o'n canllawiau ar gyfer ymgeiswyr ac asiantiaid ar enwau a ddefnyddir yn gyffredin mewn [etholiadau prif ardaloedd llywodraeth leol](#), [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#), neu [etholiadau cynghorwyr plwyf a chymuned](#) (fel sy'n briodol).

2.49 Mae'r tabl isod yn cynnwys nifer o enghreifftiau o gyfuniadau amrywiol o enwau a ddefnyddir yn gyffredin a sut y byddai hyn yn effeithio ar ymddangosiad enw'r ymgeisydd ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio a'r papur pleidleisio:

Cyfenw gwirioneddol yr ymgeisydd	Enwau gwirioneddol eraill yr ymgeisydd yn llawn	Enwau cyntaf a ddefnyddir yn gyffredin	Cyfenw a ddefnyddir yn gyffredin	Enw i'w nodi ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a'r hysbysiad	Enw i'w nodi ar y papurau pleidleisio

				pleidleisio	
Etholwr	Ann	Elsie	Pleidleisiwr	Pleidleisiwr, Elsie	PLEIDLEI SIWR, Elsie
Etholwr	Ann	[Gwag]	Pleidleisiwr	Pleidleisiwr, Ann	PLEIDLEI SIWR, Ann
Etholwr	Ann	Elsie	[Gwag]	Etholwr, Elsie	ETHOLWR, Elsie

2.50 Os caiff y blwch ar gyfer enwau cyntaf a ddefnyddir yn gyffredin neu gyfenw a ddefnyddir yn gyffredin ei adael yn wag, yna bydd enwau cyntaf neu gyfenw gwirioneddol yr ymgeisydd, yn dibynnu ar ba flwch ar gyfer enwau a ddefnyddir yn gyffredin a adawyd yn wag, yn mynd ar ddatganiad yr unigolion a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio ac ar y papur pleidleisio.

2.51 Dylech gynghori'r ymgeisydd bod y defnydd o enwau cyffredin ond yn gymwys i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio a'r papur pleidleisio. Dylai enw gwirioneddol yr ymgeisydd ymddangos ar unrhyw ddogfennau y mae'n ofynnol iddynt ddangos enw'r ymgeisydd, fel yr argraffnod a ffurflenni gwariant yr ymgeisydd.

2.52 Os byddwch yn gwrthod defnyddio enw cyffredin, ni fydd hyn yn effeithio ar ddilysrwydd y ffurflen enwebu⁴⁸. Yn hytrach, effaith hyn fydd y bydd enw gwirioneddol yr ymgeisydd yn ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, yr hysbysiad pleidleisio a'r papur pleidleisio⁴⁹. Dylid egluro hyn i ymgeiswyr ac asiantiaid ac mae'n rhaid i chi ysgrifennu at yr ymgeisydd yn nodi'r rhesymau dros wrthod caniatáu i'r enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddefnyddio⁵⁰.

Cyfeiriad cartref yr ymgeisydd

2.53 Rhaid i ymgeiswyr ddarparu eu cyfeiriad cartref a:

- rhaid ei gwblhau'n llawn
- ni ddylai gynnwys talfyriadau
- rhaid mai ei gyfeiriad cartref cyfredol ydyw
- ni ddylai fod yn gyfeiriad busnes (oni fydd yr ymgeisydd yn rhedeg busnes o'i gartref)⁵¹

2.54 Os bydd unrhyw ran o fanylion y cyfeiriad cartref yn anghywir neu wedi'i hepgor, ni fydd yr enwebiad yn annilys yn awtomatig os yw'r disgrifiad o'r lle yn un a ddeallir yn gyffredin.

Llofnodwyr

2.55 Mae'n rhaid i ffurflenni enwebu gynnwys arwydd o gefnogaeth i'r ymgeisydd gan 10 o etholwyr cofrestredig ar y gofrestr llywodraeth leol yn y ward⁵². Gelwir y rhain yn llofnodwyr - y ddau gyntaf yw'r cynigydd a'r eilydd, tra bod wyth etholwr arall yn cefnogi'r enwebiad⁵³.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiadau cyngorau plwyf a chymuned, dim ond dau etholwr o'r fath sy'n gorfod llofnodi'r ffurflen enwebu⁵⁴.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Mewn etholiadau maerol awdurdodau lleol, rhaid i 30 o etholwyr cofrestredig o'r ardal awdurdod lleol (h.y. y sir, dosbarth neu fwrdeistref) lofnodi'r ffurflen enwebu⁵⁵.

2.56 Yn ôl y gyfraith mae'n rhaid i bob llofnodwr lofnodi'r ffurflen enwebu yn y man priodol⁵⁶. Rhaid i'w enw fod mewn priflythrennau a rhaid i'w rif etholwr gael ei roi yn y bylchau a ddarperir wrth ymyl ei lofnod, ynghyd â llythrennau adnabod y dosbarth etholiadol⁵⁷.

2.57 Mae'n rhaid i chi wrthod enwebiad os na lofnodwyd y ffurflen enwebu yn ôl y gofyn⁵⁸. Mae'n hanfodol y defnyddir y fersiwn gywir o'r gofrestr er mwyn sicrhau bod y llofnodwyr yn ddilys. Rhaid i lofnodwyr ymddangos ar y gofrestr llywodraeth leol sydd mewn grym ar y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi hysbysiad etholiad⁵⁹.

2.58 Ni chaiff etholwr lofnodi mwy o ffurflenni enwebu nag sydd o seddau gwag yn y ward⁶⁰. Fodd bynnag, caiff llofnodwr lofnodi ffurflen enwebu ar ran ymgeisydd ychwanegol os bydd yr ymgeisydd y gwnaeth lofnodi ei ffurflen enwebu'n wreiddiol wedi marw neu wedi tynnu'n ôl cyn i ffurflen enwebu'r ail ymgeisydd gael ei chyflwyno⁶¹.

2.59 Hefyd, ni chaiff etholwyr lofnodi ffurflenni enwebu ychwanegol ar ran ymgeiswyr sy'n sefyll etholiad mewn unrhyw ward arall yn yr un brif ardal⁶².

2.60 Os bydd llofnodwyr yn lofnodi mwy o enwebiadau nag sydd o seddau gwag neu fwy o ffurflenni enwebu ar gyfer etholiadau eraill mewn unrhyw ward arall yn yr un brif ardal, bydd eu llofnod ond yn ddilys ar y papurau cyntaf a gyflwynir i chi (hyd at y nifer a ganiateir)⁶³ – yn unol â'r amod a nodir ym mharagraff **2.68**.

2.61 Pan fydd ymgeisydd wedi cyflwyno sawl enwebiad, os yw etholwr yn lofnodi unrhyw ffurflen enwebu a gyflwynwyd, hyd yn oed os nad hon yw'r ffurflen enwebu ddethol, bydd yn cyfrif tuag at yr uchafswm nifer y caiff eu lofnodi.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiadau cyngorau plwyf a chymuned ni chaiff etholwr lofnodi mwy o enwebiadau nag sydd o seddau gwag yn y plwyf neu'r gymuned (os nad ward ydyw) neu'r ward (os yw'r plwyf neu'r gymuned yn ward)⁶⁴. Caiff etholwr lofnodi ffurflen enwebu plwyf neu gymuned a phrif ardal.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Nid oes cyfyngiad ar nifer yr enwebiadau y gall etholwr eu llofnodi: caiff etholwr lofnodi unrhyw nifer o ffurflenni enwebu ar ran unrhyw nifer o ymgeiswyr. Fodd bynnag, rhaid i'r 30 o lofnodwyr cyntaf ar ffurflen enwebu fod yn wahanol⁶⁵.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Er mai'r SCAC sy'n gyfrifol am y broses enwebu yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol, os mai chi yw Swyddog Cofrestru Etholiadol ardal awdurdod lleol sy'n rhan o'r awdurdod cyfunol, dylech gysylltu â'r SCAC er mwyn cytuno ar ddull o wirio llofnodwyr. Os caiff y gwiriadau eu cynnal yn ganolog gan y SCAC, dylech sicrhau ei fod yn cael y gofrestr etholiadol berthnasol yn brydlon fel y gall gynnal y gwiriadau gofynnol.

2.62 Dylai fod gennych system gadarn ar waith er mwyn sicrhau na fydd unrhyw etholwr yn lofnodi mwy o ffurflenni enwebu nag y mae ganddo'r hawl i'w wneud. Dylid defnyddio copi caled o'r gofrestr a dylid defnyddio'r system rheoli etholiadol er mwyn lleihau'r risg o fethu â nodi llofnodwr sydd wedi lofnodi mwy o ffurflenni nag y mae ganddo'r hawl i'w wneud, a sicrhau bod y copi caled o'r gofrestr yn cael ei marcio â llaw pan gaiff enwebiadau eu cyflwyno'n ffurfiol.

2.63 Pan fydd ffurflen enwebu wedi'i chyflwyno'n ffurfiol, hyd yn oed os caiff ei phennu'n annilys yn nes ymlaen, bydd llofnodion yn dal i gyfrif tuag at uchafswm nifer y ffurflenni y caiff y llofnodwr eu llofnodi.

2.64 Os caiff etholwr ei dynnu oddi ar y gofrestr yn ddiweddarach neu os bydd farw cyn yr etholiad (neu yn wir cyn i'r enwebiad gael ei gyflwyno hyd yn oed), bydd ei lofnod yn ddilys o hyd ac nid effeithir ar yr enwebiad.

2.65 Gall unigolyn a ddangosir ar y gofrestr fel rhywun sydd o dan 18 oed pan wneir yr enwebiad ond llofnodi ffurflen enwebu os bydd yn 18 oed ar neu cyn y diwrnod pleidleisio⁶⁶.

2.66 Gan fod yn rhaid i chi dderbyn y ffurflen enwebu ar ei golwg, mae'n rhaid i chi dderbyn mai llofnod yr unigolyn a restrwyd ar y gofrestr o dan y rhif etholiadol perthnasol yw'r llofnod ar y ffurflen enwebu, hyd yn oed os yw'r llofnod yn awgrymu enw arall. Gallwch dynnu sylw'r unigolyn sy'n cyflwyno'r ffurflen at hyn os ydych yn pryderu, ond, mae'n rhaid i chi dderbyn y rhif etholiadol a'r llofnod ar eu golwg⁶⁷. Os bydd gennych bryderon o hyd ar ôl codi'r mater, dylech hysbysu eich pwynt cyswllt unigol.

2.67 Mewn etholiad prif ardal, dim ond y 10 llofnodwr cyntaf ar unrhyw ffurflen enwebu y gellir eu hystyried⁶⁸. Os caiff mwy o lofnodwyr eu cynnwys, ni ddylid ystyried unrhyw enwau dilynol o gwbl⁶⁹. Os bydd un o'r 10 llofnodwr cyntaf yn annilys, waeth p'un a ychwanegwyd mwy o lofnodwyr i'r ffurflen enwebu ai peidio, mae'n rhaid ystyried bod yr enwebiad yn annilys o hyd⁷⁰.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiad cyngor plwyf neu gymuned, dim ond y ddau lofnodwr cyntaf y gellir eu hystyried⁷¹.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Mewn etholiad maerol, dim ond y 30 lofnodwr cyntaf y gellir eu hystyried⁷².

2.68 Yn achlysurol gwneir camgymeriad gyda'r lofnodwyr ar ffurflen enwebu, a gellir croesi allan un neu fwy o'r enwau ar y ffurflen. Os caiff y lofnod, yr enw mewn priflythrennau a'r rhif etholiadol ar gyfer lofnodwr eu croesi allan yn glir, dylech ei anwybyddu a'i drin fel pe na bai'r rhes yn ymddangos o gwbl. Os gofynnir i chi, dylech gynghori y dylai unrhyw beth sydd wedi'i groesi allan fod yn glir, ac yn ddelfrydol, wedi'i lofnodi â llythrennau cyntaf enw. Ni ddylech groesi allan unrhyw gofnod. Os oedd y cofnod a oedd wedi'i groesi allan yn gofnod gan gynigydd neu eilydd, yna dylid nodi'r cynigydd neu'r eilydd newydd. Lle y bydd cofnod wedi'i groesi allan, mae'n rhaid i'r nifer ofynnol o lofnodwyr ac eithrio'r cofnod hwnnw fod yn ddilys o hyd er mwyn i'r enwebiad fod yn ddilys.

2.69 Ni all lofnodwyr dynnu lofnodion ar ffurflenni enwebu yn ôl, unwaith y byddant wedi'u rhoi. Os bydd lofnodwr yn cysylltu â chi i ddweud ei fod yn dymuno tynnu ei lofnod yn ôl, dylech ei hysbysu na chaniateir hyn yn ôl y gyfraith a bod y lofnod yn ddilys o hyd.

Defnyddio enwau pleidiau, disgrifiadau pleidiau ac arwyddluniau pleidiau

2.70 Ym mhob achos, er mwyn gallu defnyddio manylion adnabod plaid (h.y. enw, disgrifiad ac arwyddlun) rhaid bod y plaid wedi'i chofrestru ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a bod wedi'i rhestru'n plaid y caniateir iddi gyflwyno ymgeiswyr yng Nghymru neu Loegr⁷³.

2.71 Gall pleidiau gwleidyddol gofrestru hyd at 12 disgrifiad⁷⁴ yn ddwyieithog.

2.72 Rhaid i chi sicrhau bod enw'r plaid neu'r disgrifiad a roddwyd ar y ffurflen enwebu wedi'i gofrestru ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a'i fod yn cyfateb iddynt yn llwyr⁷⁵. Os nad yw'n cyfateb, rhaid i chi wrthod yr enwebiad hwnnw⁷⁶. Hyd yn oed os yw plaid gofrestredig yn adnabyddus, mae'n hanfodol edrych ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol i gael union fanylion y plaid fel y'u cofrestrwyd gyda'r Comisiwn.

2.73 Yng Nghymru, gall ymgeisydd ddefnyddio'r fersiwn Saesneg, y fersiwn Gymraeg neu'r ddwy fersiwn o enw'r plaid neu ddisgrifiad cyhyd â'u bod wedi'u cofrestru gyda'r Comisiwn. Rhestrir cyfieithiadau o enwau pleidiau ar y wefan o dan 'enw amgen' a rhestrir cyfieithiadau o ddisgrifiadau i'r dde o'r disgrifiad o dan 'cyfieithiad(au)'. Os na chaiff cyfieithiad o enw plaid ei restru,

neu os na chaiff cyfieithiad ei gofnodi yn erbyn disgrifiad, yna ni fydd cyfieithiad wedi'i gofrestru ac ni ellir ei ddefnyddio.

2.74 At ddibenion cynnal llwybr archwilio clir ac yn achos unrhyw heriau yn y dyfodol, dylech argraffu copi o'r rhan berthnasol o [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) sy'n dangos y disgrifiadau ac enw'r blaid pan wnaed y penderfyniad.

2.75 Gall pleidiau gwleidyddol gofrestru hyd at dri arwyddlun hefyd⁷⁷.

2.76 Bydd ffeil Zip o ddelweddau arwyddluniau ar gael ar ein gwefan. Fodd bynnag, er bod y ffeil Zip yn adnodd a all gael ei ddefnyddio gan eich argraffydd i baratoi papurau pleidleisio, y wybodaeth ar [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#) a ddylai gael ei defnyddio i gadarnhau pa arwyddlun i'w argraffu ar y papurau pleidleisio.

Ychwanegiadau, addasiadau, dileadau a newidiadau mewn perthynas ag enwau, disgrifiadau ac arwyddluniau plaid ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol

2.77 Mae'r ddeddfwriaeth yn darparu y gellir dileu unrhyw ddisgrifiadau cofrestredig neu gyflwyno disgrifiadau newydd yn lle hen rai hyd at a chan gynnwys y diwrnod cyn dyddiad gwirioneddol cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ar gyfer unrhyw etholiad penodol (noder nad hwn yw'r diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad etholiad ond yn hytrach y diwrnod cyhoeddi ei hun)⁷⁸. Ar ôl hynny, nid yw unrhyw newidiadau i ddisgrifiadau pleidiau neu achosion o ddileu unrhyw ddisgrifiadau pleidiau yn berthnasol ar gyfer yr etholiad hwnnw⁷⁹.

2.78 Er enghraifft, os byddwch yn penderfynu cyhoeddi eich hysbysiad etholiad cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi'r hysbysiad yn ôl y gyfraith, mae'n bosibl y gellir cyflwyno enwebiad sy'n cynnwys disgrifiad plaid gofrestredig nad yw'n ymddangos mwyach ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol. Os cafodd y disgrifiad ei ddileu ar ôl i chi gyhoeddi eich hysbysiad etholiad ond cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyhoeddi hysbysiad etholiad, nid yw'r broses o ddileu yn berthnasol i'ch etholiad ac mae'r 'hen' ddisgrifiad yn ddilys o hyd. Mewn unrhyw amgylchiadau o'r fath gallwch holi [swyddfa leol y Comisiwn](#) a yw'r disgrifiad a gyflwynwyd o'r blaid yn gymwys ar gyfer eich etholiad.

2.79 Dylech hefyd nodi y gall pleidiau gwleidyddol newid enw ac arwyddluniau cofrestredig eu plaid, ac ychwanegu unrhyw ddisgrifiad newydd os oeddent wedi cofrestru llai na 12 o ddisgrifiadau yn flaenorol, unrhyw bryd cyn i enwebiadau gau.⁸⁰

2.80 Pan fydd ymgeisydd yn ceisio cyflwyno ffurflen enwebu sy'n cynnwys disgrifiad nad yw wedi'i gofrestru eto, dylech hysbysu'r ymgeisydd i beidio â'i chyflwyno'n ffurfiol, ond i'w thynnu'n ôl a'i chyflwyno unwaith y bydd y disgrifiad wedi'i gofrestru'n llwyddiannus.

2.81 Os bydd ymgeisydd yn cyflwyno ei ffurflen enwebu gyda disgrifiad nad yw wedi'i gofrestru eto, mae'n rhaid i chi nodi bod yr enwebiad yn annilys ar y

sail, pan wnaed y penderfyniad, nad oedd y disgrifiad a roddwyd yn cyfateb i unrhyw ddisgrifiad a gofrestrwyd gyda'r Comisiwn⁸¹. Efallai y byddwch am gysylltu â'r Comisiwn i gael cadarnhad nad yw disgrifiad wedi'i gofrestru eto cyn gwneud eich penderfyniad. Gallwch wneud hyn drwy gysylltu â [swyddfa leol y Comisiwn](#).

I gael y wybodaeth ddiweddaraf am bleidiau gwleidyddol, disgrifiadau cofrestredig ac arwyddluniau cofrestredig, dylech edrych ar y gofrestr o bleidiau gwleidyddol ar wefan y Comisiwn yn <http://search.electoralcommission.org.uk/Cymraeg>. Os oes gennych unrhyw ymholiadau, dylech gysylltu â [swyddfa leol y Comisiwn](#).

Pa ddisgrifiadau y gellir eu defnyddio?

2.82 Mae'r ddeddfwriaeth yn fanwl gywir ynghylch y defnydd o ddisgrifiadau. Caiff ymgeisydd ond ddefnyddio un o'r disgrifiadau canlynol:

- y gair 'Annibynnol' a/neu 'Independent'
- enw cofrestredig plaid wleidyddol gofrestredig
- un o'r disgrifiadau y mae'r plaid wedi'i gofrestru gyda'r Comisiwn⁸²

Etholiadau cynghorau plwyf a chymuned

Ar gyfer etholiadau cynghorau plwyf a chymuned, gall unrhyw ymgeisydd ddewis defnyddio disgrifiad. Ni ddylai unrhyw ddisgrifiad a ddefnyddir fod yn fwy na chwe gair⁸³. Nid oes rhaid i ddisgrifiadau a ddefnyddir mewn etholiadau cynghorau plwyf neu gymuned gael eu cofrestru â'r Comisiwn. Fodd bynnag, ni ddylai unrhyw ddisgrifiad arwain at etholwyr yn ei gysylltu â phlaid wleidyddol gofrestredig oni fydd y disgrifiad wedi'i gofrestru gan y plaid honno a bod ei ddefnydd wedi'i awdurdodi'n briodol⁸⁴.

Caiff ymgeiswyr ddefnyddio acronymau neu fyfoddau fel rhan o'u disgrifiad. Eich penderfyniad chi fel Swyddog Canlyniadau yw sut y gwnewch eu cyrif.

2.83 Os bydd ymgeisydd am ddefnyddio enw plaid neu ddisgrifiad, rhaid iddo gael ei awdurdodi gan Swyddog Enwebu'r plaid (neu rywun a awdurdodwyd i weithredu ar ei ran)⁸⁵. Os bydd y disgrifiad ar y ffurflen enwebu yn cyfateb i ddisgrifiad ar ein cofrestr o bleidiau gwleidyddol neu os yw'n enw plaid gofrestredig, dylid cyflwyno tystysgrif awdurdodi, a lofnodwyd gan neu ar ran Swyddog Enwebu'r plaid, cyn y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno papurau enwebu⁸⁶.

2.84 Gall ymgeiswyr sy'n sefyll ar ran mwy nag un plaid gofrestredig ddefnyddio disgrifiad ar y cyd sydd wedi'i gofrestru â'r Comisiwn⁸⁷. Os bydd ymgeisydd yn sefyll ar ran mwy nag un plaid wleidyddol, rhaid i'r ymgeisydd gyflwyno tystysgrif awdurdodi a ddisbarthwyd gan bob un o Swyddogion Enwebu'r pleidiau (neu unigolion a awdurdodwyd i weithredu ar ei ran) erbyn y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno papurau enwebu⁸⁸.

2.85 Rhestrir disgrifiadau ar y cyd ar gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol ar y dudalen gofrestru ar gyfer y pleidiau perthnasol yn yr adran disgrifiadau, ac ym mhob achos caiff y disgrifiad ei ddilyn gan y geiriau

'(Disgrifiad ar y Cyd gyda'r blaid xx)'. Enghraifft o hyn fyddai 'Ymgeisydd y Blaid Sgwâr a'r Blaid Gron (Disgrifiad ar y Cyd gyda'r Blaid Gron)', a gaiff ei restru ar dudalen y Blaid Sgwâr. Noder bod y geiriau mewn cromfachau at ddibenion esboniadol yn unig ac nad ydynt yn ffurfio rhan o'r disgrifiad.

2.86 Gallwch weld pwy yw Swyddog Enwebu plaid benodol drwy gyfeirio at [gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol](#). Fodd bynnag, cyhyd â bod yr unigolyn sydd wedi cyflwyno'r dystysgrif yn honni ei fod wedi'i awdurdodi i wneud hyn gan y Swyddog Enwebu cofrestredig, dylid derbyn y dystysgrif ar ei golwg.

2.87 Yn ymarferol, gall ymgeiswyr sy'n sefyll ar ran plaid wleidyddol weithiau ddarparu, ar y cyd â'u papurau enwebu, ddogfen sy'n dangos y dirprwyir pwerau i awdurdodi'r defnydd o enw neu ddisgrifiad plaid i rywun arall (a elwir weithiau'n 'dystysgrif Swyddog Enwebu Lleol' neu 'dystysgrif Dirprwy Swyddog Enwebu' gan y pleidiau).

2.88 Nid oes angen i'r ddogfen hon gael ei chyflwyno fel rhan o enwebiad. Nid papur enwebu mohoni ac felly nid oes ei hangen. Fel y cyfryw, os caiff ei chyflwyno, gellir cyflwyno copi ohoni.

2.89 Gall Swyddog Enwebu sefyll fel ymgeisydd. Os digwydd hyn, gall yr ymgeisydd, fel Swyddog Enwebu, awdurdodi ei ddisgrifiad ei hun. Gall unigolyn a awdurdodwyd gan y Swyddog Enwebu i gyflwyno tystysgrif awdurdodi hefyd fod yn ymgeisydd a chyflwyno tystysgrif ar gyfer ei enwebiad ei hun.

2.90 Gall tystysgrif awdurdodi alluogi'r ymgeisydd i wneud y canlynol:

- defnyddio union enw'r blaid fel y'i cofrestrwyd â'r Comisiwn
- defnyddio un o ddisgrifiadau cofrestredig y blaid, neu
- dewis naill ai enw'r blaid neu un o ddisgrifiadau cofrestredig y blaid

Ceisiadau am arwyddlun plaid

2.91 Os gwneir cais, gall ymgeisydd plaid gofrestredig ddewis cael arwyddlun cofrestredig o'r blaid y mae'n ei chynrychioli ar y papur pleidleisio⁸⁹. Er mwyn bod yn gymwys, mae'n rhaid bod ymgeisydd wedi'i awdurdodi i ddefnyddio enw plaid neu ddisgrifiad heblaw am 'Annibynnol' (yng Nghymru) neu 'Independent'⁹⁰.

2.92 Gall ymgeiswyr sy'n sefyll ar ran mwy nag un blaid gofrestredig sy'n defnyddio disgrifiad ar y cyd ddewis defnyddio arwyddlun cofrestredig un o'r pleidiau sydd wedi awdurdodi'r defnydd o'r disgrifiad⁹¹. Nid oes darpariaeth ar gyfer cofrestru arwyddluniau ar y cyd gyda'r Comisiwn.

2.93 Mae'n rhaid i'r ymgeisydd, nid yr asiant etholiadol na'r Swyddog Enwebu, wneud y cais yn ysgrifenedig erbyn y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno enwebiadau fan bellaf⁹².

2.94 Os oes gan y blaid fwy nag un arwyddlun cofrestredig, dylai'r ymgeisydd nodi pa un y mae am ei ddefnyddio⁹³. Os nad yw'r ymgeisydd yn nodi arwyddlun, neu os bydd y blaid gofrestredig yn newid neu'n tynnu'r arwyddlun o'r gofrestr o bleidiau gwleidyddol ar ôl i'r papurau enwebu gael eu cyflwyno ond cyn i enwebiadau gau, dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd a gofyn iddo ddewis arwyddlun. Dylech hefyd ddweud wrtho os na fydd yn dewis arwyddlun penodol cyn i enwebiadau gau, na fyddwch yn gallu argraffu arwyddlun wrth ymyl ei enw ar y papur pleidleisio.

2.95 Gall yr ymgeisydd ddarparu copi eglurder uchel o'r arwyddlun i'w ddefnyddio wrth argraffu papurau pleidleisio, neu gall ofyn i chi lawrlwytho'r arwyddlun o wefan y Comisiwn. Rhaid i chi sicrhau y caiff pa gopi bynnag a ddefnyddir ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig.

2.96 Y cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu sy'n pennu maint mwyaf arwyddlun ar y papur pleidleisio. Wrth ychwanegu arwyddlun plaid ar bapur pleidleisio, ni ddylid newid siâp yr arwyddlun. Rhaid i chi sicrhau bod yr arwyddlun ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig - er enghraifft, peidiwch ag ymestyn arwyddluniau yn siapiau sgwâr os nad ydynt wedi'u cofrestru fel delweddau sgwâr ar ein gwefan, oherwydd byddai hyn yn newid eu hymddangosiad.

Cydsyniad ymgeisydd i'r enwebiad

2.97 Rhaid i ymgeiswyr hefyd gydsynio i'w henwebiad yn ffurfiol a chyflwyno eu cydsyniad erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu⁹⁴. Nid yw'r ffurflen cydsynio i'r enwebu wedi'i rhagnodi a rhaid iddi gynnwys y cyfeiriadau cyfreithiol gofynnol fel y'u disgrifir ym mharagraff **2.6** uchod⁹⁵. Rhaid ei chyflwyno â llaw ac ni ellir ei phostio, ffacsio, e-bostio na defnyddio unrhyw gyfrwng electronig arall⁹⁶.

2.98 Rhaid i gydsyniad yr ymgeisydd gynnwys ei ddyddiad geni a datganiad nad yw wedi'i anghymhwysu rhag sefyll etholiad a'i fod yn bodloni un neu fwy o'r cymwysterau ar gyfer sefyll⁹⁷.

2.99 Rhaid i'r ffurflen gydsynio gael ei llofnodi a'i dyddio gan yr ymgeisydd a rhaid i'r dyddiad fod ar neu o fewn mis cyn y diwrnod olaf ar gyfer cyflwyno papurau enwebu⁹⁸.

2.100 Mae'n rhaid i'r cydsyniad hefyd gael ei dystio gan unigolyn arall⁹⁹. Nid oes unrhyw gyfyngiadau o ran pwy all dystio'r ffurflen cydsynio i'r enwebu. Rhaid i'r tyst roi ei enw a'i gyfeiriad ar y ffurflen ganiatâd¹⁰⁰.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Ernes

Er mwyn i enwebiad etholiad maerol awdurdod lleol fod yn ddilys, rhaid i ymgeiswyr hefyd roi'r swm o £500 yn ernes i'r Swyddog Canlyniadau yn y man ac o fewn yr amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu¹⁰¹. Gellir talu'r ernes gan ddefnyddio:

- arian cyfreithlon

- drafft bancwr
- gyda'ch caniatâd, mewn unrhyw ffordd arall¹⁰²

Gallwch wrthod derbyn drafft bancwr os nad ydych yn gwybod p'un a yw'r tynnwr yn cynnal busnes fel bancwr yn y Deyrnas Unedig¹⁰³.

Dylech dderbyn sieciau cymdeithas adeiladu a thaliadau bancwr os yw'n cynnal busnes yn y Deyrnas Unedig. Dylech hefyd dderbyn taliadau bancwr sef gorchmynion a gyhoeddir gan fanc, sy'n gwarantu taliad i'r derbynnydd.

Cewch dderbyn ernes ar ffurf cerdyn debyd neu gredyd neu drosglwyddiad electronig¹⁰⁴. Fodd bynnag, cewch wrthod gwneud hynny. Rhaid i unrhyw drefniadau ar gyfer talu'r ernes yn electronig gael eu cynnwys ar yr hysbysiad etholiad¹⁰⁵.

Caiff unrhyw un wneud yr ernes ar ran ymgeisydd ond os nad yr ymgeisydd sy'n gwneud yr ernes rhaid iddo roi ei enw a'i gyfeiriad i chi, oni bai mai asiant yr ymgeisydd ydyw a bod gennych ei enw a'i gyfeiriad eisoes¹⁰⁶.

Rhaid dychwelyd yr ernes at yr unigolyn a wnaeth yr ernes neu, os yw wedi marw, ei gynrychiolydd personol, o dan yr amgylchiadau canlynol:

- mae'r ymgeisydd yn tynnu ei enw yn ôl cyn y terfyn amser ar gyfer gwneud hynny
- rydych yn gwrthod enwebiad ymgeisydd ac ni nodir ei fod wedi'i enwebu'n ddilys ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd
- mae'r ymgeisydd yn marw a rhoddwyd prawf o hynny i chi cyn i chi orffen y broses gyntaf¹⁰⁷

Ar ôl yr etholiad, rhaid i'r ernes gael ei dychwelyd at y sawl a wnaeth yr ernes os yw'r ymgeisydd yn cael mwy na 5% o'r pleidleisiau ffafriaeth gyntaf dilys¹⁰⁸.

Y llyfryn anerchiad etholiadol

Mewn etholiad maerol, mae'n ofynnol i chi yn ôl y gyfraith lunio llyfryn sy'n cynnwys anerchiadau etholiadol gan ymgeiswyr yn yr etholiad a threfnu iddo gael ei ddosbarthu i bawb sydd â hawl i bleidleisio yn yr etholiad maerol¹⁰⁹.

Dim ond datganiadau a luniwyd ar ran ymgeisydd gan ei asiant etholiad ac sy'n bodloni gofynion cyfreithiol y cewch eu cynnwys fel anerchiad etholiad yn y llyfryn.¹¹⁰

Rhaid i anerchiad etholiadol:

- ond cynnwys mater sy'n ymwneud â'r etholiad¹¹¹
- cynnwys datganiad sy'n nodi i'r anerchiad gael ei baratoi gan asiant etholiad yr ymgeisydd, a rhoi enw a chyfeiriad yr ymgeisydd a'r asiant etholiad¹¹²
- cael ei argraffu ar ddwy ochr o bapur A5 fan bellaf¹¹³

- os yw'r anerchiad ar fwy nag un ochr o bapur A5, fod ail fersiwn o'r anerchiad nad yw'n fwy nag un ochr o bapur A5¹¹⁴
- cydymffurfio ag unrhyw ofynion o ran cynllun teipograffyddol, ymyl a lliw a bennwyd gennyh¹¹⁵
- bodloni unrhyw ofynion eraill gyda'r nod o hwyluso'r gwaith o atgynhyrchu'r anerchiad fel tudalen neu dudalennau o lyfryn etholiad fel y pennir gennyh¹¹⁶
- os yw'r anerchiad yn cynnwys llun o'r ymgeisydd, fod dau gopi union debyg o'r llun hwnnw y mae'n rhaid i'r ymgeisydd lofnodi ar gefn un ohonynt¹¹⁷
- os yw'r anerchiad yn cynnwys unrhyw beth arall fel rhan o'r anerchiad hwnnw, gynifer o gopiau ohono ag sy'n rhesymol ofynnol o ran atgynhyrchu'r anerchiad¹¹⁸
- cael ei gyflwyno i chi erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu i'r etholiad¹¹⁹

Ni ddylai anerchiad etholiadol gynnwys:

- unrhyw ddeunydd hysbysebu heblaw am ddeunydd sy'n hyrwyddo'r ymgeisydd fel ymgeisydd yn yr etholiad¹²⁰
- unrhyw ddeunydd arall lle mae'n ymddangos y caiff ei gynnwys er mantais fasnachol¹²¹
- unrhyw ddeunydd sy'n cyfeirio at unrhyw ymgeisydd arall¹²²
- arwyddlun plaid wleidyddol sydd wedi'i chofrestru â'r Comisiwn oni chafodd yr anerchiad ei baratoi ar ran ymgeisydd awdurdodedig y blaid honno (cyflwynwyd tystysgrif awdurdodi ddilys gydag enwebiad yr ymgeisydd erbyn y terfyn amser ar gyfer enwebiadau)¹²³
- disgrifiad neu gyd-ddisgrifiad plaid sydd wedi'i chofrestru â'r Comisiwn oni chafodd anerchiad yr ymgeisydd ei baratoi ar ran y blaid honno neu'r pleidiau hynny ar y cyd (cyflwynwyd tystysgrif awdurdodi ddilys neu dystysgrifau awdurdodi yn achos ymgeiswyr ar y cyd gydag enwebiad yr ymgeisydd erbyn y terfyn amser ar gyfer enwebiadau)¹²⁴

(Ar yr amod ei fod yn bodloni'r gofynion uchod), caiff anerchiad etholiadol:

- gael ei fformatio fel y dymuna'r ymgeisydd gan gynnwys unrhyw gyfuniad o eiriau, lluniau a gwaith celf¹²⁵
- cynnwys llun o'r ymgeisydd¹²⁶

Os bydd cyfanswm nifer yr ymgeiswyr yr ydych wedi derbyn eu hanerchiadau etholiadol erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu ar gyfer yr etholiad yn fwy na 15, rhaid i'r fersiwn o'r anerchiad a geir ar un ochr o A5 gael ei defnyddio ar gyfer pob ymgeisydd¹²⁷.

Rhaid i chi ystyried p'un a fodlonwyd yr holl ofynion uchod. Os na fodlonwyd unrhyw ofyniad ni chewch gynnwys yr anerchiad etholiadol hwnnw yn y llyfryn¹²⁸.

Rhaid i chi lunio llyfryn sy'n cynnwys anerchiad etholiadol pob ymgeisydd sydd wedi cyflwyno anerchiad etholiadol dilys i chi erbyn y terfyn amser ar

gyfer cyflwyno papurau enwebu¹²⁹. Rhaid i chi benderfynu ar drefn yr anerchiadau yn y llyfryn drwy eu dewis ar hap, a hynny yn ôl y gyfraith¹³⁰. Rhaid gwneud hyn cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol ar ôl y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu¹³¹.

Gallwch ofyn i ymgeiswyr gyfrannu at gyhoeddi'r llyfryn¹³². Chi sy'n penderfynu ar y swm sy'n ofynnol a dylech fod yn glir ynghylch sut y gwneir y taliad hwnnw. Rhaid i'r swm fod:

- yn rhesymol
- yr un peth ar gyfer pob ymgeisydd
- yn seiliedig ar gyfraniad gan ymgeiswyr tuag at y costau yr eir iddynt wrth argraffu'r llyfryn (a ddim cynnwys unrhyw swm sy'n ymwneud â chost postio neu gludo'r llyfryn)¹³³

Dylech wrthod cynnwys anerchiad etholiadol unrhyw ymgeisydd nad yw wedi talu yn ôl y gofyn.

Yn y llyfryn cewch gynnwys eich datganiad eich hun, ar y cyd ag anerchiad etholiadol yr ymgeiswyr¹³⁴.

Caiff eich datganiad gynnwys:

- esboniad o ddiben y llyfryn
- rhestr o'r holl ymgeiswyr yn yr etholiad, yn nhrefn yr wyddor (p'un a ydynt yn y llyfryn ai peidio)
- dyddiad yr etholiad a'r terfynau amser ar gyfer ceisiadau cofrestru a phleidleisio absennol
- unrhyw wybodaeth arall a bennir gennych¹³⁵

Rhaid i chi gynnwys datganiad yn nodi ei fod yn cael ei gyhoeddi gennych chi, gan roi eich enw a'ch cyfeiriad chi a'ch argraffydd¹³⁶.

Rhaid i chi hysbysu pob asiant etholiad am ymgeisydd sydd wedi darparu anerchiad etholiadol a, lle byddwch wedi ei dderbyn i'w gynnwys yn y llyfryn, pryd a ble y caiff fwrw golwg dros yr anerchiadau etholiadol yn y llyfryn a gwneud cywiriadau teipograffyddol i broflen y llyfryn cyn ei argraffu¹³⁷.

Os na fydd ymgeisydd a'i asiant yn adolygu'r broflen, cewch gywiro gwallau teipograffyddol mewn anerchiad etholiadol eich hun os credwch fod hyn yn briodol¹³⁸. Dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd neu'r asiant i egluro eich cywiriadau ond nid oes rhaid i chi wneud hyn o dan y gyfraith¹³⁹.

Rhaid i chi argraffu'r llyfryn a rhoi pob copi mewn amlen¹⁴⁰. Yna rhaid i chi drefnu i ddosbarthu copi i bob etholwr ar y gofrestr etholiadol sy'n gymwys i bleidleisio yn yr etholiad¹⁴¹. Rhaid i'r costau postio neu gludo gael eu talu gan yr awdurdod lleol (naill ai'n uniongyrchol neu drwy eu hadhawlio/anfoneb)¹⁴².

Dylech gadw cofnod o gostau argraffu'r llyfryn ar wahân i'r holl gostau eraill. Os bydd taliadau'r ymgeiswyr yn uwch na chyfanswm y gost argraffu, rhaid rhannu'r balans yn gyfartal rhyngddynt a dychwelyd yr arian atynt¹⁴³.

Dylai ymgeiswyr sy'n tynnu eu henw yn ôl cyn y terfyn amser ar gyfer gwneud hynny gael ad-daliad llawn ac ni ddylid eu cynnwys yn y llyfryn¹⁴⁴.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Yr SCAC sy'n gyfrifol am weinyddu'r broses enwebu yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol. Mae canllawiau i SCACau ar y broses enwebu ar gael ym mhennod 3 o'n [Canllawiau i Swyddogion Canlyniadau Awdurdodau Cyfunol ar gyflawni prosesau allweddol](#).

Penderfynu ar ffurflenni enwebu

2.101 Tybir bod ymgeisydd sy'n cyflwyno papurau enwebu sydd wedi'u cwblhau erbyn y terfyn amser gofynnol wedi'i enwebu oni phenderfynwch fod y ffurflen enwebu yn annilys (neu fod yr ymgeisydd yn marw neu'n tynnu'n ôl)¹⁴⁵.

2.102 Ceir cyfraith achosion sy'n egluro na ddylai Swyddogion Canlyniadau archwilio nac ymchwilio i unrhyw ymgeisydd ac nad yw eu dyletswydd yn mynd y tu hwnt i sicrhau bod y ffurflen enwebu yn gywir yn ôl pob golwg¹⁴⁶. Fel Swyddog Canlyniadau, ni ddylech, er enghraifft, archwilio p'un a yw enw a roddwyd ar ffurflen enwebu yn ddilys. Bydd hefyd angen i chi ddiystyru unrhyw wybodaeth bersonol a all fod gennych eisoes am yr ymgeisydd. Bydd angen gwneud unrhyw benderfyniadau ar sail y ffurflen ei hun.

2.103 Mewn amgylchiadau prin iawn, mae eithriad, sydd hefyd yn seiliedig ar gyfraith achosion, i'r egwyddor o dderbyn papurau enwebu ar eu golwg. Efallai y bydd sefyllfa'n codi pan fydd enwebiad ymgeisydd yn gelwydd ffug - er enghraifft, os yw ymgeisydd wedi rhoi enw neu gyfeiriad sy'n amlwg yn ffug, fel 'Mickey Mouse, Disneyland'. Mewn achos felly, rhaid pennu bod y ffurflen enwebu yn annilys gan nad yw manylion yr ymgeisydd fel sydd eu hangen yn ôl y gyfraith¹⁴⁷. Hefyd, mae'r gyfraith achosion hefyd yn nodi y bydd ymgeiswyr sy'n rhoi disgrifiadau aflan, hiliol neu sy'n ysgogi trosedd yn cyflwyno manylion nad ydynt yn unol â'r gyfraith. Y rheswm dros hyn yw eu bod yn mynd yn groes i'r gyfraith a/neu yn anochel yn cynnwys y Swyddog Canlyniadau mewn achos o dorri'r gyfraith. Wrth ystyried yr enw, dylid ystyried yn bennaf a yw'r "enw" ar y ffurflen enwebu yn ymddangos yn "amlwg yn ffug" ar wyneb y papur. Os nad yw'n ymddangos bod yr "enw" yn ddilys a'i fod yn ymddangos fel datganiad neu slogan, er enghraifft, cewch ystyried ei fod yn "amlwg yn ffug". Byddai unrhyw gasgliad yn cael ei ategu o ystyried y cyddestun ehangach. Er enghraifft, a yw'n ymddangos mai slogan gwleidyddol yw'r enw mewn ymateb i ddigwyddiadau gwleidyddol cyfoes, yn hytrach nag enw rhywun go iawn? O dan yr amgylchiadau hynny, byddai llys yn debygol o ddod i'r casgliad bod enwau o'r fath yn "amlwg yn ffug" ac y dylai'r ffurflen enwebu gael ei gwrthod.

2.104 Hefyd, mae'r gyfraith achosion hefyd yn nodi y bydd ymgeiswyr sy'n rhoi disgrifiadau aflan, hiliol neu sy'n ysgogi trosedd yn cyflwyno manylion nad ydynt yn unol â'r gyfraith. Y rheswm dros hyn yw eu bod yn mynd yn groes i'r

gyfraith a/neu yn anochel yn cynnwys y Swyddog Canlyniadau mewn achos o dorri'r gyfraith.

2.105 Rhaid i chi benderfynu ar ddilysrwydd ffurflen enwebu cyn gynted ag sy'n ymarferol ar ôl iddi gael ei chyflwyno'n ffurfiol¹⁴⁸. Gorau po gyntaf y gwnewch y penderfyniad ffurfiol, oherwydd bydd mwy o siawns y bydd yr ymgeiswyr hynny sydd wedi gwneud camgymeriad ac y mae eu henwebiad wedi'i wrthod yn gallu cyflwyno papurau newydd cyn i'r enwebiadau gau.

2.106 Yn ôl y gyfraith, yr unig sail sydd gennych dros benderfynu bod ffurflen enwebu etholaethol yn annilys yw:

- nad yw manylion yr ymgeisydd neu'r rhai sy'n llofnodi'r ffurflen enwebu yn cyfateb i'r hyn sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith, neu
- ni lofnodwyd y ffurflen fel sy'n ofynnol¹⁴⁹

2.107 Mae'r disgrifiad a roddir ar y ffurflen enwebu yn rhan o 'fanylion yr ymgeisydd'. Felly, os na fydd y blaid yn ymddangos ar gofrestr y Comisiwn o bleidiau gwleidyddol fel plaid a all ymladd etholiadau yng Nghymru neu Loegr, neu nad yw enw neu ddisgrifiad y blaid a ddefnyddir ar y ffurflen enwebu yn cyfateb yn union i'r enw neu'r disgrifiad a gofrestrwyd â'r Comisiwn, rhaid i'r ffurflen enwebu gael ei gwrthod¹⁵⁰. Yn yr un modd, os nad awdurdodwyd defnyddio enw neu ddisgrifiad y blaid drwy gyflwyno tystysgrif awdurdodi wedi'i llofnodi gan neu ar ran Swyddog Enwebu'r blaid, neu os yw'n awdurdodi'n benodol enw neu ddisgrifiad penodol nad yw'n cyfateb i enw/disgrifiad y blaid ar y ffurflen enwebu, rhaid pennu fod y ffurflen enwebu yn annilys¹⁵¹.

2.108 Os nad yw'r ffurflen enwebu yn cydymffurfio â'r rheolau ar gyfer disgrifiadau a amlinellir uchod, rhaid i chi wneud penderfyniad i'r perwyl hwn cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl i'r ffurflen enwebu gael ei chyflwyno ac, mewn unrhyw achos, heb fod yn hwyrach na 24 awr ar ôl y terfyn amser ar gyfer cau'r enwebiadau)¹⁵².

2.109 Os na fyddwch wedi cael y ffurflen enwebu a'r cydsyniad i'r enwebu erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu, (h.y. erbyn 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad), ni fydd yr ymgeisydd wedi'i enwebu'n ddilys. Yna ni fydd angen gwneud penderfyniad ffurfiol, ac ni ddylai ei enw ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd na'r papur pleidleisio.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Os na fyddwch wedi cael yr ernes o £500 sy'n ofynnol erbyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno papurau enwebu, ni fydd yr ymgeisydd wedi'i enwebu'n ddilys¹⁵³. Yna ni fydd angen gwneud penderfyniad ffurfiol, ac ni ddylai ei enw ymddangos ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd na'r papur pleidleisio.

Rydym wedi llunio rhestr wirio sy'n nodi'r hyn y bydd angen i chi ei ystyried a phethau penodol i gadw llygad amdanynt pan fyddwch yn penderfynu ar enwebiad mewn [etholiadau prif ardaloedd](#), [etholiadau cynghorau plwyf a chymuned](#) ac [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#).

Beth i'w wneud ar ôl gwneud eich penderfyniad ffurfiol

2.110 Pan fyddwch wedi penderfynu bod ffurflen enwebu yn ddilys, ni ellir ei herio yn ystod yr etholiad, er y gellir ei herio ar ôl yr etholiad ar ffurf deiseb etholiadol¹⁵⁴.

2.111 Os penderfynir bod ffurflen enwebu yn annilys, mae'n rhaid i chi nodi hynny ar y ffurflen enwebu, nodi'r rhesymau dros ei gwrthod a'i llofnodi¹⁵⁵. Os penderfynir bod ffurflen enwebu'n annilys, mae'n bwysig cymryd camau i gysylltu â'r ymgeisydd a'r asiant cyn gynted â phosibl fel y gall gael y cyfle pan fo hynny'n bosibl i gyflwyno set arall o bapurau enwebu arall cyn i enwebiadau gau.

2.112 Rhaid i chi anfon hysbysiad o'ch penderfyniad bod ffurflen enwebu yn **ddilys** neu'n annilys at yr ymgeisydd yn ei gyfeiriad cartref fel y'i nodir ar y ffurflen enwebu¹⁵⁶. Dylid gwneud hyn cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl i chi wneud eich penderfyniad.

Cywiros mân wallau

2.113 Caniateir i chi, yn ôl y gyfraith, gywiro mân wallau a wneir ar ffurflen enwebu unrhyw bryd cyn i chi gyhoeddi'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd¹⁵⁷. Mae hyn yn cynnwys cywiro gwallau mewn perthynas â rhif etholiadol unigolyn a gwallau amlwg wrth sillafu manylion ymgeisydd¹⁵⁸. Dylech geisio cysylltu â'r ymgeisydd neu'r asiant cyn diwygio unrhyw fân wallau.

2.114 Rhaid i chi ystyried canllawiau'r Comisiwn ar gywiro mân wallau¹⁵⁹.

Gwallau mewn rhifau etholwyr

2.115 Pan fydd rhif etholwr wedi'i nodi'n anghywir, gallwch ei ddiwygio os ydych yn fodlon bod gwall wedi'i wneud. Fodd bynnag, pan fydd y rhif etholwr wedi'i hepgor yn llwyr, nid yw hyn yn cyfrif fel gwall, a dylid gwrthod y ffurflen enwebu ar y sail nad yw'r rhif wedi'i gyflwyno ac felly nad yw'r manylion fel sy'n ofynnol¹⁶⁰.

Gwallau sillafu ym manylion ymgeiswyr

2.116 Gall fod yn anoddach delio â gwallau sillafu 'amlwg', oherwydd efallai na fydd rhywbeth sy'n amlwg i un person yn amlwg i rywun arall. Dylid bod yn ofalus wrth arfer y pŵer hwn.

Gwallau mewn cyfeiriad cartref

2.117 Pan na fydd cyfeiriad cartref yn hollol gywir efallai y bydd angen ei gywiro. Yn ôl y gyfraith, nid yw gwallau mewn cyfeiriad cartref yn effeithio ar ddilysrwydd ffurflen enwebu, cyhyd ag y gellir deall y cyfeiriad yn gyffredin.

Archwilio papurau enwebu

2.118 Dylech gadw'r papurau enwebu yn ddiogel. Yn ôl y gyfraith, rhaid i chi ganiatáu i'r cyhoedd eu gweld, a chymryd copiâu, yn ystod oriau swyddfa ar unrhyw ddiwrnod gwaith rhwng cau'r enwebiadau a hyd at ac yn cynnwys y diwrnod cyn y diwrnod pleidleisio¹⁶¹. Dylai'r papurau enwebu sydd ar gael i'w harchwilio gynnwys yr holl ffurflenni sydd eu hangen ar gyfer yr enwebiad, gan gynnwys y ffurflen enwebu, cydsynio i'r enwebu, unrhyw ffurflen penodi asiant, ac unrhyw ffurflen yn gwneud cais am arwyddlun.

2.119 Ar ôl y pwynt hwnnw, ni fydd y papurau enwebu ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio. Dylech eu storio'n ddiogel am flwyddyn ar ôl yr etholiad oherwydd y terfyn amser ar gyfer erlyn yn achos deiseb etholiadol. Dylai eich polisi cadw dogfennau nodi sut yr ewch ati i gadw papurau enwebu.

2.120 Ni cheir gwrthwynebu enwebiad mewn etholiad lleol.

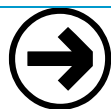
Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Mewn etholiadau maerol awdurdodau cyfunol, gall rhai pobl wrthwynebu dilysrwydd ffurflen enwebu ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad. I gael rhagor o wybodaeth, gweler pennod 3 o'n [Canllawiau i Swyddogion Canlyniadau Awdurdodau Cyfunol ar gyflawni prosesau allweddol](#).

Tynnu ymgeisyddiaeth yn ôl

2.121 Mae'n bosibl i ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl. Er mwyn i hyn fod yn effeithiol, rhaid cyflwyno hysbysiad tynnu'n ôl, wedi'i lofnodi gan yr ymgeisydd a'i dystio gan un tyst, i chi erbyn 4pm ar yr 19eg diwrnod gwaith cyn yr etholiad¹⁶².

2.122 Rhaid i'r hysbysiad gael ei gyflwyno â llaw i'r man cyflwyno papurau enwebu¹⁶³. Nid oes unrhyw gyfyngiadau o ran pwy all gyflwyno hysbysiad tynnu enw yn ôl.

Ni phennir yr hysbysiad tynnu enw yn ôl mewn deddfwriaeth. Rydym wedi llunio templed o hysbysiad tynnu enw yn ôl y gallech ei roi i ymgeiswyr mewn [etholiadau prif ardaloedd](#), [etholiadau plwyf a chymuned](#), neu [etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) fel sy'n briodol.

2.123 Os nad yw'r ymgeisydd yn y DU, gall dynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl os cyflwynir hysbysiad tynnu enw yn ôl i chi wedi'i lofnodi gan y cynigydd ac

wedi'i ategu gan ddatganiad ysgrifenedig yn nodi bod yr ymgeisydd dramor (wedi'i lofnodi hefyd gan y cynigydd) erbyn yr un dyddiad cau ar gyfer tynnu enw yn ôl¹⁶⁴. Os enwebwyd yr ymgeisydd gan fwy nag un ffurflen enwebu, rhaid i bob cynigydd lofnodi'r hysbysiad a'r datganiad¹⁶⁵. Os bydd unrhyw gynigydd y tu allan i'r DU, nid oes angen iddo lofnodi'r hysbysiad, ond rhaid i'r hysbysiad, yn ôl y gyfraith, gynnwys datganiad ei fod hefyd y tu allan i'r DU¹⁶⁶.

2.124 Rhaid i fanylion unrhyw ymgeiswyr sy'n parhau i fod wedi'u henwebu'n ddilys erbyn diwedd y cyfnod ar gyfer tynnu enwau'n ôl gael eu hargraffu ar y papurau pleidleisio. Os nad yw ymgeisydd wedi tynnu ei enw yn ôl erbyn y terfyn amser, bydd yn rhaid i'w enw gael ei gynnwys ar y papur pleidleisio¹⁶⁷.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Rhaid i chi ddychwelyd ernes unrhyw ymgeisydd sydd wedi tynnu ei ymgeisyddiaeth yn ôl neu y mae ei enwebiad wedi cael ei wrthod¹⁶⁸. Rhaid i'r ernes gael ei dychwelyd at y person a'i cyflwynodd cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd gael ei gyhoeddi¹⁶⁹

Am ganllawiau ar ddychwelyd ernesau i ymgeiswyr maerol a enwebwyd yn ddilys ar ôl etholiad, gweler [Rhan F - Ar ôl datgan y canlyniadau](#).

Ar ôl i'r enwebiadau gau

2.125 Ar ôl i enwebiadau gau rhaid i chi gyhoeddi datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a hysbysiad pleidleisio¹⁷⁰. Am fanylion yr hyn y dylai'r hysbysiadau hyn ei gynnwys, gweler Pennod 4.

Enwebiad mewn mwy nag un ardal etholiadau

2.126 Caiff ymgeisydd gyflwyno papurau enwebu ar gyfer mwy nag un ward yn yr un ardal llywodraeth leol. Fodd bynnag, rhaid iddo dynnu'n ôl o bob ward namyn un cyn y terfyn amser ar gyfer gwneud hynny.¹⁷¹ Os na wnaiff hynny, tybir ei fod wedi tynnu'n ôl o bob ward¹⁷².

Etholiadau cynghorau plwyf a chymuned

Gall ymgeisydd sefyll a chael ei ethol i gyngor plwyf neu gymuned a chyngor prif ardal ar gyfer yr un ardal neu ardal wahanol.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Gall ymgeisydd sefyll a chael ei ethol fel maer awdurdod lleol ar gyfer unrhyw nifer o awdurdodau lleol gwahanol.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Ni all rhywun fod yn faer awdurdod cyfunol a chynghorydd lleol cyngor cyfansoddol. Os bydd eisoes yn gynghorydd etholedig a'i fod wedyn yn cael ei ethol yn faer, ni fydd yn parhau i fod yn gynghorydd mwyach.

Mae bod yn faer awdurdod cyfunol fel arfer yn datgymhwyso rhywun rhag sefyll etholiad fel cynghorydd mewn cyngor cyfansoddol. Yr unig eithriad yw lle mae'r etholiad maerol awdurdod cyfunol yn digwydd ar yr un diwrnod â'r etholiad cyngor cyfansoddol. Yn yr achos hwn, os bydd rhywun yn sefyll fel ymgeisydd yn y ddau etholiad ac yn cael ei ethol i'r ddwy rôl, nid ystyrir ei fod wedi'i ethol yn gynghorydd ac ystyrir bod y sedd yn wag.

Etholiadau diwrthwynebiad

2.127 Os bydd yr etholiad llywodraeth leol mewn unrhyw ardal etholiadol yn ddiwrthwynebiad, rhaid i chi, cyn gynted ag y bo'n ymarferol, ar ôl y terfyn amser ar gyfer cyflwyno hysbysiadau tynnu ymgeisyddiaeth yn ôl, ddatgan yr ymgeisydd neu'r ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys sy'n weddill¹⁷³. Rhaid i chi roi eu henwau i Swyddfa Briodol y cyngor lle cynhelir yr etholiad, a rhoi hysbysiad cyhoeddus o enw pawb a etholwyd¹⁷⁴. Nid oes angen bwrw pleidlais.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Mewn etholiad cyngor plwyf neu gymuned, rhaid i chi roi hysbysiad o enw'r sawl a etholwyd yn swyddog priodol y cyngor plwyf a hefyd swyddog priodol cyngor y dosbarth lle lleolir y plwyf¹⁷⁵.

Marwolaeth ymgeisydd

2.128 Os bydd ymgeisydd yn marw yn ystod cyfnod yr etholiad, mae'r weithdrefn y dylid ei dilyn mewn etholiad llywodraeth leol yn dibynnu pryd y cewch eich hysbysu am farwolaeth yr ymgeisydd. Yr adeg y cewch brawf o farwolaeth yr ymgeisydd yw'r ffactor perthnasol, nid union amser y farwolaeth.

Prawf o farwolaeth a geir cyn y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl

2.129 Os cewch brawf o farwolaeth ymgeisydd ar ôl derbyn ei enwebiad fel un dilys, ond cyn y terfyn amser ar gyfer tynnu enwebiadau yn ôl, dylech aros nes i'r terfyn amser hwnnw fynd heibio. Yn yr achos hwn, tybir nad yw'r ymgeisydd yn sefyll etholiad¹⁷⁶. Os bydd nifer yr ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys, heb gynnwys y sawl a fu farw, yn fwy na nifer y bobl i'w hethol, rhaid dirymu'r bleidlais a chynnal etholiad newydd¹⁷⁷. Os bydd nifer yr ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys, heb gynnwys y sawl a fu farw, yr un peth â nifer y bobl i'w hethol neu'n llai na hynny, rhaid tybio bod pawb wedi'u hethol a rhaid i chi orchymyn etholiad newydd ar gyfer unrhyw seddi gwag¹⁷⁸.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Lle nad oes digon o ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys ar gyfer etholiad cyffredin i gyngor plwyf neu gymuned, caiff yr ymgeiswyr hynny a enwebwyd yn ddilys eu hethol¹⁷⁹.

Os yw'r cyngor plwyf neu gymuned yn gwneud cworwm, h.y. os yw o leiaf dair ac o leiaf draean o gyfanswm y seddau ar y cyngor wedi'u llenwi, gall y cyngorwyr etholedig gyfethol cyngorwyr i lenwi'r seddau sy'n weddill¹⁸⁰.

Fodd bynnag, ar ôl cyfnod o 35 diwrnod gwaith o'r dyddiad y byddai'r diwrnod pleidleisio wedi cael ei gynnal ped ymladdwyd yr etholiad, os nad yw'r cyngor wedi llenwi'r holl seddau gwag drwy gyfethol, gall cyngor perthnasol y brif ardal (h.y. cyngor dosbarth neu unedol yn Lloegr neu gyngor sirol neu fwrdeistref sirol yn Nghymru):

- drwy orchymyn, penodi unigolion yn uniongyrchol fel cyngorwyr plwyf neu gymuned
- gwneud unrhyw beth angenrheidiol neu fuddiol er mwyn cynnal cyfarfod cyngor plwyf neu gymuned priodol a llunio'r cyngor yn briodol
- rhoi cyfarwyddyd y dylid cynnal etholiad newydd i lenwi'r seddau gwag sy'n weddill, a phennu dyddiad yr etholiad hwnnw¹⁸¹

Ni ddylai cyngor y brif ardal arfer y pŵer hwn o fewn 35 diwrnod gwaith i ddyddiad yr etholiad cyffredin a gall ganiatáu cyfnod hwy na 35 diwrnod gwaith i gyngor plwyf neu gymuned lenwi seddau gwag drwy broses gyfethol os yw'n dymuno¹⁸².

Prawf o farwolaeth a geir ar ôl y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl a chyn i'r bleidlais agor

2.130 Os ceir prawf o farwolaeth ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys mewn etholiad a ymleddir cyn i'r bleidlais agor, caiff yr hysbysiad etholiad ei ddirymu ac ni chynhelir y bleidlais. Rhaid cynnal etholiad newydd¹⁸³.

Prawf o farwolaeth a geir ar ôl i'r bleidlais agor a chyn i'r canlyniad gael ei ddatgan

2.131 Os ceir prawf o farwolaeth ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys mewn etholiad a ymleddir ar ôl agor y bleidlais ond cyn datgan y canlyniad, rhoddir y gorau i'r bleidlais a rhaid cynnal etholiad newydd¹⁸⁴. Fodd bynnag, yn yr achos hwn, oherwydd bydd y bleidlais wedi dechrau, rhaid i'r ddogfennaeth (h.y. papurau pleidleisio a gyflwynwyd a phapurau nas cyflwynwyd ac ati) gael ei dychwelyd atoch a'i selio yn y ffordd arferol¹⁸⁵.

2.132 Rhaid selio unrhyw bleidleisiau post a ddychwelir mewn pecynnau ac mae'n rhaid selio unrhyw amlenni nas agorwyd ar adeg yr hysbysiad o'r farwolaeth mewn pecynnau heb eu hagar¹⁸⁶.

Etholiad maerol awdurdod lleol

Os rhoddwyd prawf o farwolaeth ymgeisydd i chi cyn gorffen y broses gyfrif gyntaf, rhaid i'r ernes gael ei dychwelyd cyn gynted ag y bo'n ymarferol i'r sawl a'i gwnaeth neu ei gynrychiolydd personol¹⁸⁷.

Etholiad newydd

2.133 Pan fydd angen cynnal etholiad newydd yn sgil dirymu neu roi'r gorau i etholiad ar ôl i ymgeisydd farw, rhaid i chi ddewis diwrnod newydd ar gyfer yr etholiad, sydd o fewn 35 diwrnod gwaith i'r diwrnod a drefnwyd ar gyfer yr etholiad cyntaf¹⁸⁸. Gellir gwneud enwebiadau newydd, ond nid oes rhaid i ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys yn yr etholiad gwreiddiol gael eu henwebu am yr ail dro¹⁸⁹. Ni chaiff ymgeiswyr a enwebwyd yn ddilys cyn dirymu neu roi'r gorau i'r etholiad dynnu'n ôl am fod y cyfnod ar gyfer gwneud hyn wedi dod i ben.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Marwolaeth ymgeisydd maerol awdurdod cyfunol

Os bydd ymgeisydd yn marw yn ystod cyfnod yr etholiad, mae'r weithdrefn y dylid ei dilyn mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol yn dibynnu pryd y caiff yr SCAC brawf o farwolaeth yr ymgeisydd. Yr adeg y caiff yr SCAC brawf o farwolaeth yr ymgeisydd yw'r ffactor perthnasol, nid union amser y farwolaeth.

Prawf o farwolaeth a geir cyn i'r bleidlais agor

Os ceir prawf o farwolaeth ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys mewn etholiad a ymleddir yn ystod yr ymgyrch etholiadol, hyd yn oed ar y diwrnod pleidleisio ei hun, rhaid i'r SCAC ddirymu'r hysbysiad etholiad ac ni chynhelir y bleidlais¹⁹⁰. Rhaid i'r SCAC gynnal etholiad newydd¹⁹¹.

Prawf o farwolaeth a geir ar ôl i'r bleidlais agor a chyn i'r canlyniad gael ei ddatgan

Os ceir prawf o farwolaeth ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys mewn etholiad a ymleddir ar ôl agor y bleidlais ond cyn datgan y canlyniad, rhaid i'r SCAC gyfarwyddo rhoi'r gorau i'r bleidlais a rhaid cynnal etholiad newydd¹⁹². Fodd bynnag, yn yr achos hwn, oherwydd bydd y bleidlais wedi dechrau, rhaid i'r ddogfennaeth (h.y. papurau pleidleisio a gyflwynwyd a phapurau nas cyflwynwyd ac ati) gael ei dychwelyd atoch a'i selio yn y ffordd arferol¹⁹³.

Rhaid selio unrhyw bleidleisiau post a ddychwelir mewn pecynnau ac mae'n rhaid selio unrhyw amlenni nas agorwyd ar adeg yr hysbysiad o'r farwolaeth mewn pecynnau heb eu hagar¹⁹⁴.

Etholiad newydd

Bydd yr SCAC yn pennu dyddiad yr etholiad newydd.

3 Asiantiaid yn yr etholiad

Yr asiant etholiad

3.1 Rhaid i bob ymgeisydd gael asiant etholiadol, a rhaid i chi gael eich hysbysu o'i benodiad cyn y terfyn amser ar gyfer cyflwyno hysbysiadau tynnu enw yn ôl, sef 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad¹⁹⁵. Rydym wedi llunio ffurflen ar gyfer hysbysu penodiad asiantiaid etholiadol fel rhan o'r set o bapurau enwebu rydym wedi ei llunio.

3.2 Gall ymgeisydd benodi ei hun fel ei asiant etholiadol. Hefyd, os na chaiff asiant ei benodi erbyn y terfyn amser ar gyfer tynnu'n ôl, tybir bod yr ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiadol ei hun¹⁹⁶.

3.3 Tybir bod ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant ei hun hefyd os bydd yn dirymu penodiad ei asiant, neu os bydd yr asiant yn marw, ac na chaiff asiant newydd ei benodi ar ddiwrnod y farwolaeth neu'r diwrnod canlynol¹⁹⁷.

3.4 Os bydd ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiad ei hun, waeth p'un a yw wedi dod yn asiant am na wnaeth benodi un neu am ei fod wedi rhoi hysbysiad ysgrifenedig i chi o'i benodiad ei hun, gall hefyd ddirymu ei benodiad ei hun a phenodi asiant newydd¹⁹⁸. Yn ôl y gyfraith, mae'n rhaid iddo eich hysbysu yn ysgrifenedig o unrhyw newidiadau o'r fath¹⁹⁹.

Etholiadau cyngorau plwyf a chymuned

Nid oes angen asiantiaid etholiad ar gyfer etholiadau cyngorau plwyf neu gymuned²⁰⁰.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Pan gaiff ei hysbysu o enw a chyfeiriad asiant etholiad (sydd ei angen erbyn 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad), rhaid i'r SCAC gyhoeddi hysbysiad yn nodi'r manylion hynny ac enw'r ymgeisydd cyn gynted â phosibl²⁰¹. Dylai'r SCAC roi copi o'r hysbysiad i chi, fel Swyddog Canlyniadau Lleol, a rhaid i chi ei gyhoeddi yn eich ardal awdurdod lleol. Rhaid i'r SCAC ddiweddarau'r hysbysiad os diddymir penodiad asiant, neu os bydd asiant yn marw, gan nodi manylion yr asiant newydd ar y fersiwn ddiwygiedig²⁰². Dylai'r SCAC roi copi o unrhyw hysbysiad wedi'i ddiweddarau i chi, y dylech ei gyhoeddi wedyn yn eich ardal awdurdod lleol.

Is-asiantiaid

Gall asiantiaid etholiad benodi is-asiantiaid i weithredu ar ei ran ledled yr ardal awdurdod cyfunol²⁰³. Rhaid hysbysu'r SCAC o benodiad unrhyw is-asiant erbyn y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad²⁰⁴.

Ar ôl cael hysbysiad o enw a chyfeiriad is-asiant, rhaid i'r SCAC gyhoeddi hysbysiad yn nodi'r manylion hynny, enw'r ymgeisydd, a'r rhan o'r ardal awdurdod cyfunol y penodwyd yr is-asiant i weithredu ynddi, cyn gynted â phosibl²⁰⁵. Dylai'r SCAC roi copi o'r hysbysiad i chi, fel Swyddog Canlyniadau Lleol, a dylech ei gyhoeddi yn eich ardal. Rhaid i'r SCAC ddiweddarau'r hysbysiad os diddymir penodiad unrhyw is-asiant, neu os bydd is-asiant yn marw, gan nodi manylion yr asiant newydd ar y fersiwn ddiwygiedig²⁰⁶. Dylai'r SCAC roi copi o'r hysbysiad i chi y gallwch ei gyhoeddi wedyn yn lleol yn eich ardal.

3.5 Rhaid i'r asiant etholiadol gael swyddfa, a rhaid i'r hysbysiad o benodiad nodi cyfeiriad y swyddfa y gellir anfon pob cais, hysbysiad, proses gyfreithiol a dogfennau eraill iddi²⁰⁷. Rhaid i gyfeiriad y swyddfa fod yn gyfeiriad y gellir anfon unrhyw hysbysiadau cyfreithiol iddo, ac felly rhaid iddo fod yn gyfeiriad ffisegol – ni ellir defnyddio blychau Swyddfa'r Post nac unrhyw flychau post tebyg.

3.6 Rhaid i leoliad y swyddfa fod:

- yn yr ardal llywodraeth leol, neu
- yn un o etholaethau Seneddol y DU neu un o'r etholaethau a gynhwysir yn llawn neu'n rhannol yn yr ardal llywodraeth leol, neu
- mewn sir neu fwrdeistref sirol gyfagos yng Nghymru, neu
- mewn bwrdeistref gyfagos yn Llundain, neu
- mewn dosbarth cyfagos²⁰⁸

3.7 Yn aml, cyfeiriad cartref yr asiant etholiadol fydd cyfeiriad ei swyddfa, ond gallai fod yn gyfeiriad swyddfa leol y blaidd wleidyddol neu swyddfa a sefydlwyd yn arbennig ar gyfer yr etholiad.

3.8 Pan fydd ymgeisydd yn gweithredu fel ei asiant etholiadol ei hun am na wnaeth benodi unrhyw un arall, tybir mai'r cyfeiriad swyddfa yw'r cyfeiriad ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd, h.y. y cyfeiriad ar y ffurflen enwebu²⁰⁹. Os bydd y cyfeiriad hwnnw y tu allan i'r ardal gymhwyso berthnasol fel y diffinnir yn y pwyntiau bwled uchod, tybir mai cyfeiriad y swyddfa yw cyfeiriad y cynigydd a roddwyd ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd²¹⁰.

3.9 Os bydd yr ymgeisydd yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i chi o'i benodiad fel ei asiant etholiadol ei hun, rhaid iddo roi cyfeiriad swyddfa o fewn yr ardal gymhwyso a ddiffinnir yn y pwyntiau bwled uchod²¹¹.

3.10 Pan gewch eich hysbysu o enw a chyfeiriad asiant etholiadol, rhaid i chi gyhoeddi hysbysiad yn nodi'r manylion hynny ac enw'r ymgeisydd cyn gynted â phosibl²¹². Rhaid i'r hysbysiad gael ei ddiweddarau os di-rymir penodiad asiant, neu os bydd asiant yn marw, a rhaid nodi manylion yr asiant newydd ar y fersiwn ddiwygiedig²¹³.

3.11 Dylai eich hysbysiad preifatrwydd ei gwneud hi'n glir ei bod hi'n ofynnol i chi, o dan ddeddfwriaeth etholiadol, gyhoeddi enw a chyfeiriad asiant etholiadol

yn yr hysbysiad o asiantiaid etholiad. Bydd hefyd angen i chi ystyried a yw'n briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiad barhau i gael ei gyhoeddi, ar eich gwefan neu rywle arall, ar ôl i gyfnod deiseb yr etholiad hwnnw ddod i ben. Mae gan yr hysbysiad ddiben penodol, h.y. nodi pwy fydd asiant etholiad ymgeisydd, felly unwaith y bydd yr etholiad drosodd, a bod y cyfle i gwestiynu'r etholiad hwnnw wedi darford, ni fydd ganddynt unrhyw ddiben pellach mwyach. Felly, dylech naill ai ddileu'r hysbysiad, neu ddileu'r data personol sydd ynddo, pan fydd dyddiad cau deiseb yr etholiad wedi mynd heibio.

Mae [ein hadnodd](#) ar Reoliad Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018 yn cwmpasu gofynion hysbysiad preifatrwydd ac ystyriaethau cadw dogfennau.

Asiantiaid eraill

3.12 Gall ymgeiswyr benodi asiantiaid i arsylwi ar y broses o agor pleidleisiau post, y bleidlais a'r broses ddilysu a chyfrif²¹⁴. Gall yr asiant etholiad hefyd benodi asiantiaid i arsylwi agor pleidleisiau post mewn etholiadau prif ardaloedd. Chi sy'n gyfrifol am dderbyn hysbysiadau o benodiadau'r asiantiaid hyn a rhaid i chi sicrhau y caiff pob asiant penodedig gopi o'r gofynion perthnasol ynglŷn â chyfrinachedd ar gyfer [agor pleidleisiau post, y bleidlais a'r cyfrif](#)²¹⁵.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol ac awdurdodau cyfunol

Mewn etholiadau maerol awdurdodau lleol ac awdurdodau cyfunol, yn ogystal â'r ymgeisydd, gall yr etholiad hefyd benodi asiantiaid i arsylwi ar y broses o agor pleidleisiau post, y bleidlais a'r broses ddilysu a chyfrif.

I gael rhagor o fanylion am rôl yr asiantiaid hyn, gweler Rhan 5: 'Eich hawl i fynychu digwyddiadau etholiadol allweddol' yn ein canllawiau i ymgeiswyr ac asiantiaid yn [etholiadau prif ardaloedd llywodraeth leol, etholiadau cynghorau plwyf a chymuned, etholiadau maerol awdurdodau lleol, ac etholiadau maerol awdurdodau cyfunol](#).

Refferenda Maerol

Dylid ystyried bod pob cyfeiriad at ymgeiswyr ac asiantiaid yn yr adran hon ('Asiantiaid eraill') at drefnwyr deisebau ac arsylwyr cyfrif a phleidleisio a benodwyd at ddibenion y refferendwm²¹⁶. Yn ogystal â'r cyfrif, caiff arsylwyr cyfrif mewn refferendwm maerol hefyd fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post²¹⁷.

Mewn refferendwm maerol, fel Swyddog Cyfrif, cewch benodi arsylwyr pleidleisio ac mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i benodi arsylwyr cyfrif²¹⁸. Er mwyn eich helpu i benodi arsylwyr cyfrif, caiff trefnydd deiseb enwebu

arsylwyr i chi eu penodi ac ni chewch wrthod enwebiadau o'r fath heb reswm da²¹⁹.

Rhaid i arsylwyr pleidleisio a chyfrif gael eu penodi'n ysgrifenedig erbyn y pumed diwrnod gwaith cyn y bleidlais²²⁰. Rhaid i'r hysbysiad ysgrifenedig gynnwys enw a chyfeiriad pawb a enwebwyd²²¹.

Refferenda cynllunio cymdogaeth

Dylid ystyried bod pob cyfeiriad at ymgeiswyr ac asiantiaid yn yr adran hon ('Asiantiaid eraill') at arsylwyr cyfrif a phleidleisio a benodwyd at ddibenion y refferendwm²²². Yn ogystal â'r cyfrif, caiff arsylwyr cyfrif mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth hefyd fod yn bresennol pan agorir pleidleisiau post²²³.

Mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth, fel Swyddog Cyfrif mae gennych ddyletswydd gyfreithiol i benodi arsylwyr cyfrif²²⁴ a rhaid rhoi hysbysiad ysgrifenedig iddynt o amser a lleoliad y cyfrif²²⁵. Nid oes isafswm nifer y mae'n rhaid i chi eu penodi. Cewch hefyd benodi arsylwyr pleidleisio at ddiben canfod achos o gam-bersonadu²²⁶. Nid oes unrhyw gyfyngiadau ar faint o arsylwyr pleidleisio a all fod yn bresennol mewn gorsaf bleidleisio.

Chi sy'n penderfynu pwy i'w penodi fel arsylwyr pleidleisio a chyfrif, ond er mwyn eich helpu i wneud hyn, gallech geisio cysylltu â threfnwyr ymgyrch perthnasol o'r ddwy ochr (os ydynt yn hysbys) a gofyn iddynt enwebu arsylwyr. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod ymgyrchwyr yn bresennol mewn gweithrediadau allweddol ac yn gallu bodloni eu hunain fod y refferendwm yn dryloyw ac wedi'i redeg yn dda. Dylech anelu at gydbwysedd o ran nifer yr arsylwyr pleidleisio a chyfrif a benodir o bob ochr o'r ymgyrch.

Dylech benodi arsylwyr pleidleisio a chyfrif yn ysgrifenedig, a chynnwys y wybodaeth ganlynol yn y penodiad ysgrifenedig:

- enw ardal y refferendwm
- enw a chyfeiriad (gan gynnwys cod post) yr arsylwr
- yr ymgyrch neu'r sefydliad y mae'r arsylwr ynghlwm wrthi neu wrtho (os yw'n gymwys)

Pan fydd refferendwm cynllunio cymdogaeth neu faerol ar y cyd â phleidlais arall

Lle na fydd y Swyddog Cyfrif yn cyflawni'r swyddogaethau cyfunol mewn pleidleisiau cyfunol, rhaid i'r Swyddog Cyfrif roi hysbysiad ysgrifenedig o unrhyw arsylwyr pleidleisio i'r Swyddog Canlyniadau perthnasol erbyn y pumed diwrnod gwaith cyn y bleidlais²²⁷. Rhaid i'r hysbysiad nodi enwau a chyfeiriadau'r sawl a benodwyd²²⁸. Rhaid i'r Swyddog Cyfrif hefyd roi hysbysiad ysgrifenedig o benodiad arsylwyr cyfrif i'r Swyddog Canlyniadau perthnasol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl iddynt gael eu penodi²²⁹.

Agor pleidleisiau post

3.13 Yn ôl y gyfraith, caniateir i asiantiaid pleidleisio drwy'r post arsylwi ar y broses o agor blwch pleidleisio pleidleiswyr drwy'r post, agor pleidleisiau post a ddychwelwyd a chadarnhau llofnodion a dyddiadau geni a nodwyd ar ddatganiadau pleidleisio drwy'r post a ddychwelwyd²³⁰. Rhaid i chi gael hysbysiad ysgrifenedig o enw a chyfeiriad unrhyw asiantiaid pleidleisio drwy'r post cyn dechrau unrhyw sesiwn benodol y mae'r asiantiaid yn dymuno bod yn bresennol ynddi²³¹. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [furflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant pleidleisio drwy'r post](#).

3.14 Rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd i ymgeiswyr o amser a lleoliad unrhyw sesiwn agor pleidleisiau post a nifer yr asiantiaid y caiff ymgeisydd eu penodi i fod yn bresennol ym mhob sesiwn agor²³².

Refferenda maerol a chynllunio cymdogaeth

Mewn refferendwm maerol neu gynllunio cymdogaeth, rhaid i chi roi o leiaf 48 awr o rybudd o amser a lleoliad unrhyw sesiwn agor pleidleisiau post i arsylwyr cyfrif at ddiben arsylwi sesiynau agor pleidleisiau post²³³.

Y bleidlais

3.15 Yn ôl y gyfraith, mae gan asiantiaid pleidleisio'r hawl i gael mynediad i orsafoedd pleidleisio er mwyn canfod achosion o gambersonadu²³⁴. Gallant hefyd arsylwi ar y gweithdrefnau i'w dilyn y tu mewn i orsaf bleidleisio.

3.16 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o unrhyw asiantiaid pleidleisio a benodwyd o fewn pum niwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer yr etholiad²³⁵. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [furflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiantiaid pleidleisio](#).

3.17 Gall asiant pleidleisio gael ei benodi i orsaf bleidleisio neu orsafoedd pleidleisio penodol, neu bob gorsaf bleidleisio o fewn yr ardal etholiadol berthnasol. Gellir penodi'r un asiantiaid pleidleisio i fod yn bresennol mewn mwy nag un orsaf bleidleisio.

3.18 Caniateir i gyfanswm o bedwar fod yn bresennol mewn unrhyw orsaf bleidleisio benodol, neu gallwch benderfynu caniatáu i fwy o asiantiaid fod yn bresennol²³⁶. Mae'r terfyn yn gymwys i bob gorsaf bleidleisio unigol, hyd yn oed os oes mwy nag un orsaf bleidleisio yn yr un adeilad neu ystafell. Os byddwch yn penderfynu caniatáu i fwy na phedwar asiant pleidleisio fod yn bresennol mewn gorsaf bleidleisio, rhaid i chi roi hysbysiad o'r ffigur uwch hwnnw²³⁷. Dylid cyhoeddi'r hysbysiad hwn ar eich gwefan a rhoi copi ohono i'r ymgeiswyr a'u hasiantiaid etholiad. Gallwch benderfynu pennu uchafsymiau gwahanol ar gyfer gorsafoedd pleidleisio gwahanol ac, os felly, dylech nodi hynny'n glir ar yr hysbysiad a gyhoeddir gennych.

3.19 Os bydd yr holl ymgeiswyr gyda'i gilydd yn penodi mwy nag uchafswm yr asiantiaid pleidleisio a all fod yn bresennol mewn unrhyw orsaf bleidleisio, rhaid i chi benderfynu pa asiantiaid pleidleisio all fod yn bresennol drwy eu dewis ar hap ar gyfer pob gorsaf bleidleisio²³⁸. Ni chaiff y rhai na chânt eu dewis ar hap eu penodi yn asiantiaid pleidleisio ar gyfer yr orsaf bleidleisio honno²³⁹.

3.20 Dim ond un asiant pleidleisio ar gyfer pob ymgeisydd a all fod yn bresennol mewn gorsaf bleidleisio ar unrhyw adeg²⁴⁰.

Refferendwm cynllunio cymdogaeth

Mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth annibynnol nid yw'r gyfraith yn cyfyngu ar nifer yr arsylwyr pleidleisio a all gael eu penodi i fod yn bresennol mewn unrhyw orsaf bleidleisio benodol. Fodd bynnag, pan fo pleidlais refferendwm cynllunio cymdogaeth wedi'i chyfuno â phleidlais etholiad neu refferendwm arall, caniateir i bedwar arsylwr pleidleisio neu asiant pleidleisio fod yn bresennol mewn unrhyw orsaf bleidleisio benodol, neu gall y Swyddog Canlyniadau neu'r Swyddog Cyfrif perthnasol benderfynu caniatáu i fwy fod yn bresennol²⁴¹. Os yw nifer yr arsylwyr neu'r asiantiaid pleidleisio o'r fath yn uwch na'r nifer honno, rhaid i'r Swyddog Canlyniadau neu'r Swyddog Cyfrif perthnasol, yn ôl y gyfraith, bennu pa arsylwyr/asiantiaid a gaiff fod yn bresennol ar hap²⁴².

Y broses gyfrif

3.21 Gall asiantiaid cyfrif gael eu penodi i arsylwi ar y prosesau dilysu a chyfrif²⁴³.

3.22 Rhaid i chi gael eich hysbysu yn ysgrifenedig o benodiad asiantiaid cyfrif o fewn pum niwrnod gwaith fan bellaf cyn yr etholiad er mwyn i'w penodiad fod yn weithredol ar gyfer y dilysu a'r cyfrif²⁴⁴. Mae'r Comisiwn wedi datblygu [ffurflen ar gyfer rhoi hysbysiad o benodiad asiant cyfrif](#).

3.23 Rhaid i chi roi hysbysiad ysgrifenedig i asiantiaid cyfrif a benodwyd o'r amser a'r lleoliad lle y bydd y prosesau dilysu a chyfrif yn dechrau cael eu cynnal²⁴⁵.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol ac awdurdodau cyfunol

Rhaid i chi hefyd, yn ôl y gyfraith, roi hysbysiad i asiantiaid cyfrif a benodwyd o'r amser a'r lleoliad lle y bydd y broses o gyfrif y pleidleisiau ail ffafriaeth yn dechrau os bydd ei hangen²⁴⁶.

Yn yr etholiad maerol awdurdod cyfunol yn unig, gall un o'r asiantiaid cyfrif ar gyfer pob ymgeisydd gael ei ddynodi i ofyn am ailgyfrif y pleidleisiau ar ddiwedd y broses gyfrif neu unrhyw broses ailgyfrif. Rhaid i ddynodiadau o'r fath gael eu gwneud ar yr adeg y cewch eich hysbysu am benodiad yr asiant cyfrif.

3.24 Yn ôl y gyfraith, caniateir i chi gyfyngu ar nifer yr asiantiaid cyfrif²⁴⁷. Rhaid i'r nifer y caiff pob ymgeisydd eu penodi fod yr un peth ac, oni bai bod amgylchiadau arbennig, ni chânt fod yn llai na'r nifer a geir drwy rannu nifer y cynorthwywyr cyfrif (h.y. y staff hynny a gyflogir i gyfrif y papurau pleidleisio) â nifer yr ymgeiswyr²⁴⁸.

3.25 Wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif, dylai pob ymgeisydd, hyd y gellir, gael caniatâd i benodi digon o asiantiaid cyfrif fel y gellir craffu'n llawn ac yn briodol ar y prosesau dilysu a chyfrif. Fodd bynnag, dylech ystyried unrhyw oblygiadau o ran iechyd a diogelwch, gan gynnwys rheoliadau tân ar gyfer y lleoliad dilysu a chyfrif pleidleisiau, wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif.

Cyfuno

Wrth benderfynu ar uchafswm yr asiantiaid cyfrif a gaiff fod yn bresennol lle cyfunir etholiadau, dylech gofio bod hawl gan asiantiaid cyfrif yr holl etholiadau sy'n cael eu dilysu fod yn bresennol wrth ddilysu pob pleidlais.

I gael manylion ynglŷn â phwy a all fod yn bresennol yn ystod prosesau dilysu a chyfrif, gweler [Rhan E: Dilysu a chyfrif y pleidleisiau](#).

4 Paratoi hysbysiadau, cardiau pleidleisio a phapurau pleidleisio

Paratoi a chyhoeddi hysbysiadau

4.1 Pan fo angen i chi gyhoeddi hysbysiadau, dylech eu gosod mewn man amlwg yn yr ardal etholiadol. Dylai hyn gynnwys swyddfeydd awdurdodau lleol, hysbysfyrddau, llyfrgelloedd ac adeiladau cyhoeddus eraill. Gellir rhoi'r hysbysiad mewn unrhyw ffordd arall sy'n addas yn eich barn chi²⁴⁹.

4.2 Er mwyn sicrhau y gall pleidleiswyr gael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt, mewn fformat hygyrch ac mewn pryd er mwyn iddynt bleidleisio, dylech sicrhau bod gwybodaeth am yr etholiadau, gan gynnwys yr hysbysiadau etholiad a'r hysbysiadau pleidleisio, ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis drwy wefan yr awdurdod lleol.

4.3 Os ydych yn darparu gwybodaeth ar eich gwefan, dylech sicrhau ei bod yn hygyrch i bob pleidleisiwr. Er enghraifft, os ydych yn darparu gwybodaeth ar ffurf PDF, dylech fod yn ymwybodol os na chaiff camau penodol eu dilyn wrth greu PDF efallai na fydd yn cyd-fynd â darllenwyr sgriniau a thechnolegau cynorthwyol eraill. Mae Llywodraeth y DU wedi llunio [canllaw ar lunio PDFau hygyrch](#) i chi gyfeirio ato. Gallech hefyd siarad â swyddog cydraddoldebau eich awdurdod am yngor.

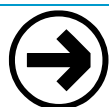
4.4 Yn unol â deddfwriaeth diogelu data, bydd angen i chi ystyried a yw'n briodol neu'n angenrheidiol i'r hysbysiadau barhau i gael ei gyhoeddi, ar eich gwefan neu rywle arall, ar ôl i gyfnod deiseb yr etholiad hwnnw ddod i ben. Lle mae gan yr hysbysiad ddibenion penodol, h.y. nodi pwy fydd yn ymgeisydd yn yr etholiad, unwaith y bydd yr etholiad drosodd, a bod y cyfle i gwestiynu'r etholiad hwnnw wedi darfod, ni fydd ganddynt unrhyw ddiben pellach mwyach. Felly, dylech naill ai ddileu'r hysbysiadau, neu ddileu'r data personol sydd ynddynt, pan fydd dyddiad cau deiseb yr etholiad wedi mynd heibio.

4.5 Mae deddfwriaeth diogelu data yn caniatáu cadw data personol am fwy o amser os caiff y data eu prosesu at ddibenion archifo er budd y cyhoedd yn unig, neu at ddibenion gwyddonol, hanesyddol neu ystadegol ac yn ddarostyngedig i weithredu mesurau diogelu priodol. Ar gyfer hysbysiadau canlyniadau etholiad, er enghraifft, dylech gadw'r rhain ar eich gwefan gan eu bod o ddiddordeb i'r cyhoedd ac at ddibenion hanesyddol ac ystadegol.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod gwybodaeth am yr etholiadau, gan gynnwys yr hysbysiad etholiad, ar gael yn hawdd i bleidleiswyr, megis

ar wefan yr awdurdod lleol. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau y gellir cael gafael ar wybodaeth am bleidleisio yn hawdd drwy wefan yr awdurdod lleol.

Gweler [Rhan B – 'Cynllunio a threfnu'](#) i gael canllawiau mwy cyffredinol ar gyfleu gwybodaeth i etholwyr.

4.6 Dylai prosesau gwirio cadarn fod ar waith er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiadau y mae'n ofynnol i chi eu cyhoeddi. Gallai sicrhau bod prosesau prawfddarllen cadarn ar waith helpu i ganfod unrhyw wallau ac osgoi achosion posibl o dorri data cyn iddynt ddigwydd.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

Cyfieithu a fformatau hysbysiadau

4.7 Mae'n ofynnol i chi sicrhau y caiff hysbysiadau eu cyfieithu neu eu darparu mewn fformat arall, lle y credwch ei bod yn briodol gwneud hynny²⁵⁰. Cewch eu paratoi:

- mewn Braille
- mewn ieithoedd heblaw Saesneg (neu yng Nghymru, Cymraeg a Saesneg)
- drwy ddefnyddio lluniau
- mewn fformat sain²⁵¹
- gan ddefnyddio unrhyw ddull arall o sicrhau bod gwybodaeth yn hygyrch

4.8 Ni ellir paratoi'r ffurflen enwebu na'r papurau pleidleisio mewn unrhyw iaith na fformat arall²⁵². Fodd bynnag, rhaid i'r copi llaw a'r copi wedi'i chwyddo o'r papur pleidleisio gynnwys y cyfarwyddiadau i bleidleiswyr wedi'u hargraffu ar frig y papur(au), a gellir cyfieithu'r geiriau hyn i ieithoedd heblaw Cymraeg a Saesneg²⁵³.

Hysbysiad etholiad

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

4.9 Rhaid i chi gyhoeddi'r hysbysiad etholiad heb fod yn hwyrach na 25 diwrnod gwaith cyn y bleidlais²⁵⁴. Gellir llunio hysbysiad ar wahân ar gyfer pob

ward, neu gellir llunio hysbysiad cyfunol sy'n cynnwys yr holl wardiau yn yr ardal awdurdod lleol gydag etholiadau.

4.10 Mae'n rhaid i'r hysbysiad etholiad gynnwys y canlynol:

- ble a phryd y gellir cyflwyno'r papurau enwebu, a ble y gellir cael gafael ar bapurau enwebu
- dyddiad y bleidlais os caiff yr etholiad ei ymladd
- y dyddiad y mae'n rhaid i'r ceisiadau ar gyfer pleidleisiau absennol (yn cynnwys pleidleisiau argyfwng drwy ddirprwy) ac unrhyw ganslo neu newid trefniadau pleidleisio absennol gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn weithredol ar gyfer yr etholiad.²⁵⁵

4.11 Dylai'r hysbysiad o etholiad hefyd nodi erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid i geisiadau i gofrestru gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn effeithiol ar gyfer yr etholiad.

4.12 Dylai'r cyfeiriad a roddir ar gyfer cyflwyno papurau enwebu fod yn union gywir, a dylai gynnwys unrhyw rif ystafell. Bydd hyn yn osgoi unrhyw amheuaeth os caiff enwebiadau eu cyflwyno'n agos at y terfyn amser. Dylid hysbysu holl aelodau staff derbynfa'r adeilad ac adeiladau cysylltiedig eraill na ddylent dderbyn papurau enwebu.

4.13 Mae'r Comisiwn wedi datblygu templed o [hysbysiad etholiad](#) y gallwch ei ddefnyddio.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad(au) etholiad. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi gael prosesau ar waith i brawfddarllen yr hysbysiad(au).

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Rhaid i'r hysbysiad hefyd nodi unrhyw drefniadau sy'n gymwys i dalu'r ernes yn electronig²⁵⁶. Mae'r Comisiwn wedi darparu templed o [hysbysiad etholiad ar gyfer etholiadau maerol awdurdodau lleol](#) y gallwch ei ddefnyddio.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Rhaid i'r SCAC gyhoeddi'r hysbysiad etholiad ar gyfer yr etholiad maerol awdurdod cyfunol o fewn 25 diwrnod gwaith i'r diwrnod pleidleisio²⁵⁷. Dylai'r SCAC baratoi ac anfon copi o'r hysbysiad etholiad atoch, a dylech ei gyhoeddi'n lleol yn ardal yr awdurdod lleol fel y gall etholwyr yn eich rhan chi o'r ardal awdurdod cyfunol gael gafael arno'n hawdd.

Refferenda Maerol

Mae'r Comisiwn wedi llunio [templed o hysbysiad refferendwm ar gyfer refferenda maerol](#). Yn ôl y gyfraith, rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

- dyddiad y bleidlais
- erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid i geisiadau ar gyfer pleidleisiau post neu drwy ddirprwy (yn cynnwys dirprwyon brys), ac unrhyw achos o ganslo neu newid trefniadau pleidleisio absennol, gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn effeithiol ar gyfer y refferendwm²⁵⁸

Dylai'r hysbysiad hefyd gynnwys y dyddiad y mae'n rhaid i'r ceisiadau ar gyfer cofrestru gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn weithredol ar gyfer y refferendwm.

Refferenda cynllunio cymdogaeth

Mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth, rhaid i'r hysbysiad o refferendwm gael ei gyhoeddi heb fod yn hwyrach na'r pumed diwrnod gwaith ar hugain cyn y bleidlais

Yn ôl y gyfraith, rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

- dyddiad y bleidlais
- erbyn pa ddyddiad y mae'n rhaid i geisiadau ar gyfer pleidleisiau post neu drwy ddirprwy (yn cynnwys dirprwyon brys), ac unrhyw achos o ganslo neu newid trefniadau pleidleisio absennol, gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn effeithiol ar gyfer y refferendwm²⁵⁹

Dylai'r hysbysiad hefyd gynnwys y dyddiad y mae'n rhaid i'r ceisiadau ar gyfer cofrestru gyrraedd y Swyddog Cofrestru Etholiadol er mwyn iddynt fod yn weithredol ar gyfer y refferendwm.

Datganiad ynghylch y personau a enwebwyd

4.14 Rhaid i chi gyhoeddi datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ar gyfer pob ward erbyn 4pm, 18 diwrnod gwaith cyn y bleidlais²⁶⁰.

4.15 Rhaid i'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd gynnwys enw, cyfeiriad a disgrifiad (os o gwbl) pob ymgeisydd a enwebwyd yn ddilys a'r sawl nad ydynt wedi'u henwebu mwyach (h.y. ymgeiswyr annilys ac sydd wedi tynnu'n ôl, os o gwbl), gan gynnwys y rheswm dros hynny²⁶¹. Dylai eich hysbysiad preifatrwydd ei gwneud hi'n glir ei bod hi'n ofynnol i chi, o dan ddeddfwriaeth etholiadol, gyhoeddi enw a chyfeiriad ymgeisydd yn y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd.

Mae [ein hadnodd](#) ar Reoliad Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018 yn cwmpasu gofynion hysbysiad preifatrwydd.

4.16 Rhaid i enwau'r ymgeiswyr ar y datganiad gael eu rhestru yn nhrefn yr wyddor ar gyfer eu cyfenw²⁶²; dyma sut y byddant hefyd yn ymddangos ar y papur pleidleisio²⁶³. Pan fydd gan ddau neu fwy o ymgeiswyr yr un cyfenw, yr enwau eraill yn nhrefn yr wyddor fydd yn penderfynu pa ymgeisydd a gaiff ei restru yn gyntaf²⁶⁴.

4.17 Os bydd unigolyn wedi gofyn am i enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddefnyddio ar ei ffurflen enwebu, rhaid i'r enw a ddefnyddir yn gyffredin gael ei ddangos ar y datganiad yn hytrach na'i enw gwirioneddol²⁶⁵. Pan fydd ymgeisydd wedi gofyn am gael defnyddio cyfenw a ddefnyddir yn gyffredin, rhaid i safle'r ymgeisydd o ran trefn yr wyddor ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ac ar y papur pleidleisio gyfeirio at ei gyfenw a ddefnyddir yn gyffredin.

4.18 Fodd bynnag, os ydych wedi gwrthod y defnydd o unrhyw enw a ddefnyddir yn gyffredin gan eich bod o'r farn ei fod yn debygol o gamarwain neu ddrysu etholwyr, neu ei fod yn anwedus neu'n sarhaus, rhaid i'r enw gwirioneddol, yn ôl y gyfraith, gael ei gyhoeddi ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd yn lle'r enw a ddefnyddir yn gyffredin²⁶⁶.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Rhaid i'r SCAC gyhoeddi'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd ar gyfer yr ardal awdurdod cyfunol erbyn 4pm ar y deunawfed diwrnod gwaith cyn y bleidlais²⁶⁷. Dylai'r SCAC baratoi ac anfon copi o'r datganiad ynghylch y personau a enwebwyd atoch cyn gynted ag y bo wedi'i gyhoeddi, a dylech ei gyhoeddi yn yr ardal awdurdod lleol cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ei dderbyn fel y gall etholwyr yn eich rhan chi o'r ardal awdurdod cyfunol gael gafael arno'n hawdd.

Hysbysiad etholiad

4.19 Os oes mwy o ymgeiswyr nag sydd o seddi gwag, ac y bydd ymladd, mae'n ofynnol i chi gyhoeddi hysbysiad pleidleisio ar gyfer pob ward erbyn y chweched diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio²⁶⁸. Rhaid i'r hysbysiad pleidleisio nodi:

- dyddiad ac oriau'r etholiad
- nifer y cynghorwyr a etholir yn y ward
- manylion yr ymgeiswyr sy'n sefyll sydd wedi'u henwebu'n ddilys
- enwau'r llofnodwyr²⁶⁹

4.20 Dylai eich hysbysiad preifatrwydd ei gwneud hi'n glir ei bod hi'n ofynnol i chi, o dan ddeddfwriaeth etholiadol, gyhoeddi enw a chyfeiriad ymgeisydd, ac enwau llofnodwyr, yn yr hysbysiad etholiad.

Mae [ein hadnodd](#) ar Reoliad Diogelu Data Cyffredinol yr UE a Deddf Diogelu Data 2018 yn cwmpasu gofynion hysbysiad preifatrwydd.

4.21 Dylech roi copi o'r hysbysiad etholiad i bob ymgeisydd ac asiant etholiad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl ei gyhoeddi. Dylech hefyd fod yn barod i roi copïau i unrhyw arsylwyr achrededig ar gais.

Refferenda Maerol

Mewn refferendwm maerol, rhaid i'r hysbysiad pleidleisio gynnwys:

- dyddiad ac oriau'r etholiad
- y cwestiwn i'w ofyn yn y refferendwm²⁷⁰

Os bydd unrhyw ymgyrchwyr wedi cysylltu â chi neu'n hysbys i chi, dylech roi copi o'r hysbysiad etholiad a lleoliad gorsafoedd pleidleisio iddynt er gwybodaeth. Dylech hefyd roi'r rhain i unrhyw arsylwyr pleidleisio a benodwyd.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Os ymleddir yr etholiad maerol awdurdod cyfunol, rhaid i'r SCAC gyhoeddi hysbysiad etholiad ar gyfer yr ardal awdurdod cyfunol erbyn y chweched diwrnod gwaith cyn yr etholiad²⁷¹. Dylai'r SCAC roi copi o'r hysbysiad i chi y gallwch ei gyhoeddi wedyn yn lleol yn eich ardal awdurdod lleol fel y gall etholwyr yn eich rhan chi o'r ardal awdurdod cyfunol gael gafael arno'n hawdd.

Refferenda cynllunio cymdogaeth

Mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth, rhaid i'r hysbysiad pleidleisio gynnwys:

- dyddiad ac oriau'r etholiad
- y cwestiwn i'w ofyn yn y refferendwm²⁷²

Os bydd unrhyw ymgyrchwyr wedi cysylltu â chi neu'n hysbys i chi, dylech roi copi o'r hysbysiad etholiad a lleoliad gorsafoedd pleidleisio iddynt er gwybodaeth. Dylech hefyd roi'r rhain i unrhyw arsylwyr pleidleisio a benodwyd.

Hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio

4.22 Rhaid i chi, heb fod yn hwyrach na dyddiad cyhoeddi'r hysbysiad etholiad, baratoi a chyhoeddi hysbysiad yn nodi:

- lleoliad pob gorsaf bleidleisio yn yr ardal
- disgrifiad o'r pleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno²⁷³

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Mewn etholiadau maerol awdurdodau cyfunol, chi, fel Swyddog Canlyniadau lleol, sy'n gyfrifol am gyhoeddi'r hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio ar gyfer eich ardal²⁷⁴.

Cyfuno

Pan gaiff dwy neu fwy o bleidleisiau eu cyfuno, y Swyddog Canlyniadau neu'r Swyddog Cyfrif sydd â'r swyddogaethau cyfunol fydd yn gyfrifol am gyhoeddi'r hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio.

Rhaid i'r hysbysiad hefyd:

- nodi y cynhelir y bleidlais gyda'r bleidlais yn yr etholiad(au) neu refferendwm/referenda arall/eraill²⁷⁵
- nodi ym mha awdurdod lleol perthnasol y cynhelir yr etholiad arall neu, yn achos refferendwm, yr ardal bleidleisio²⁷⁶
- lle cyfunir y bleidlais â phleidlais etholiad i lenwi sedd wag achlysurol, gynnwys yr ardal etholiadol y cynhelir yr etholiad ynddi²⁷⁷
- lle cyfunir ag etholiad maerol awdurdod cyfunol, nodi enw'r awdurdod cyfunol
- lle cynhelir unrhyw bleidlais ar y cyd mewn rhan o'r ardal llywodraeth leol yn unig, nodi'r rhan honno²⁷⁸

4.23 Dylech weithredu prosesau gwirio cadarn er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau yn yr hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio.

4.24 Rhaid i chi roi copi o'r hysbysiad perthnasol ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio a disgrifiadau o bleidleiswyr sydd â'r hawl i bleidleisio yno i bob asiant etholiad cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad, a dylech hefyd roi copi o'r hysbysiad perthnasol i bob ymgeisydd²⁷⁹. Dylech hefyd fod yn barod i sicrhau bod yr hysbysuadau hyn ar gael i unrhyw arsylwyr achrededig ar gais.

4.25 Mae'r Comisiwn wedi llunio [templed o hysbysiad etholiad a lleoliad gorsafoedd pleidleisio](#) y gallwch ei ddefnyddio.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Fel Swyddog Canlyniadau lleol, rydych yn gyfrifol am gyhoeddi'r hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio. Mae'r Comisiwn wedi datblygu templed o hysbysiad o leoliad gorsafoedd pleidleisio ar gyfer yr etholiad maerol awdurdod cyfunol y gallwch ei ddefnyddio.

Dylech gysylltu â'r SCAC ynghylch sut y dylai'r gwaith o ddarparu'r hysbysiad ynghylch lleoliad gorsafoedd pleidleisio i ymgeiswyr, asiantiaid ac arsylwyr

gael ei reoli yn ymarferol, gan gynnwys p'un a gaiff yr hysbysiadau ar gyfer pob cyngor cyfansoddol eu dosbarthu'n ganolog gan y SCAC.

Paratoi cardiau pleidleisio

4.26 Fel Swyddog Canlyniadau llywodraeth leol, chi sy'n gyfrifol am anfon cerdyn pleidleisio swyddogol at etholwyr a'u dirprwyon²⁸⁰. Rhaid i'r cardiau pleidleisio ddilyn y ffurf benodedig²⁸¹.

Cyfuno

Os byddwch chi a'r Swyddog Canlyniadau neu'r Swyddog Cyfrif ar gyfer yr etholiad neu'r refferendwm perthnasol arall yn cytuno, gallwch gyflwyno cardiau pleidleisio ar y cyd ar gyfer pob pleidlais²⁸².

Rhaid i'r cardiau pleidleisio ddilyn y ffurf benodedig, ond gallwch wneud unrhyw addasiadau angenrheidiol wrth eu cyfuno.^{283 284}

Rhaid i chi sicrhau bod yr holl elfennau a nodir yn y rheolau etholiadol perthnasol ac a ddangosir ar flaen ac ar gefn y cardiau pleidleisio yn yr atodiad i reolau etholiadau yn cael eu cynnwys²⁸⁵.

Lle rhoddir cardiau pleidleisio cyfunol, dylid rhoi gwybodaeth am bob digwyddiad etholiadol perthnasol. Os mai dim ond rhai wardiau sydd yn eich ardal â chyfuniad penodol o bleidleisiau, dylech wneud trefniadau i sicrhau bod etholwyr yn cael cardiau pleidleisio sy'n cynnwys y wybodaeth am y cyfuniad penodol o bleidleisiau yn eu ward.

4.27 Bydd angen i chi anfon data'ch cerdyn pleidleisio at eich argraffwyr.

4.28 Os ydych yn gosod y gwaith o baratoi'r cardiau pleidleisio ar contract allanol, dylech sicrhau bod eich meddalwedd yn gallu llunio ffeil data y gall eich argraffwyr ei defnyddio i baratoi'r deunyddiau yn unol â'r fanyleb sydd ei hangen. Ar gam cynnar yn eich trafodaethau â chyflenwyr dylech nodi ym mha fformat y byddwch yn cyflenwi'r data ac ym mha fformat y byddant yn anfon unrhyw broflenni atoch, a dylai hyn gael ei nodi yn eich manyleb a'ch contract.

4.29 Os anfonwch ddata cofrestru at contractwr er mwyn cynhyrchu cardiau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol, wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r gydberthynas waith mewn contract sy'n nodi'r canlynol:

- y pwnc, natur y prosesu a'i ddiben;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolydd data;
- hyd y cyfnod prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu gwrthrychau'r data.

4.30 Hefyd, rhaid i'r contract nodi rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, gan gynnwys gwneud y canlynol:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau
- bod yn ddarostyngedig i ddyletswydd cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a'ch hysbysu o unrhyw achos o dorri amodau
- cadw cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu maent yn eu cyflawni ar eich rhan
- dim ond defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd
- ildio i archwiliadau ac arolygiadau a rhoi pa wybodaeth bynnag sydd ei hangen arnoch i sicrhau y cydymffurfir â gofynion diogelu data
- dileu neu ddychwelyd unrhyw ddata personol fel y gofynnir amdanynt ar ddiwedd y contract.

4.31 Dylech sicrhau bod eich cytundeb/contract yn cadarnhau'n benodol:

- y dylai data cofrestru etholiadol a ddelir gan brosesydd gael eu dinistrio cyn gynted â phosibl ar ôl y diwrnod pleidleisio.
- na all gwybodaeth o'r gofrestr etholiadol lawn gael ei datgelu ar unrhyw adeg, gan gadarnhau na fydd yn datgelu data i unrhyw un heb awdurdod; ac
- ar ôl yr etholiad, y dychwelir unrhyw ddisgiau a chofnodion papur a roddwyd iddo gan ddinistrio unrhyw gopiâu electronig neu bapur o'r data yn ddiogel yn unol â chanllawiau'r Comisiynydd Gwybodaeth.

4.32 Dylech brofi'r broses drwy anfon data enghreifftiol i'r argraffwyr cyn i'r data 'go iawn' gael eu cyflwyno. Bydd hyn hefyd yn ei gwneud yn bosibl i fersiwn cyn proflen gael ei datblygu, fel y bydd yn amlwg ble y dylai pob rhan o'r data ymddangos ar y cerdyn pleidleisio.

4.33 Dylech hefyd gydgyssylltu â'ch enw cyswllt yn y Post Brenhinol (neu gwmni dosbarthu masnachol) ar gam cynnar er mwyn sicrhau bod gennych drwyddedau priodol ar waith a bod y cerdyn pleidleisio yn bodloni gofynion dosbarthu penodol.

4.34 Waeth p'un a ydych wedi gosod y gwaith o baratoi cardiau pleidleisio ar gontract allanol ai peidio, chi sy'n parhau i fod yn gyfrifol am sicrhau eu bod yn cael eu paratoi yn unol â'r ddeddfwriaeth. Felly, dylech sicrhau bod gennych drefniadau ar waith sy'n eich galluogi i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

4.35 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt, dylech roi proses ar gyfer prawfddarllen cardiau pleidleisio yn fyw ar waith, yn cynnwys cardiau ar gyfer pleidleiswyr absennol, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r deunydd sy'n cael ei baratoi mewn gwirionedd, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad. Gellid hefyd gynnal hapwiriadau o fewn dosbarthiadau pleidleisio er mwyn gallu gwirio trawstoriad cynrychioliadol.

4.36 Rydym wedi llunio [taflen ffeithiau prawfddarllen](#) y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan. Gallai sicrhau bod prosesau prawfddarllen cadarn ar waith helpu i ganfod unrhyw wallau ac osgoi achosion posibl o dorri data cyn iddynt ddigwydd.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar gardiau pleidleisio. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi roi prosesau ar waith i brawfddarllen y cardiau pleidleisio.

4.37 Rhaid i'r Swyddogion Cofrestru Etholiadol gyhoeddi dau hysbysiad newid etholiad interim cyn cyhoeddi'r hysbysiad newid etholiad terfynol ar y pumed diwrnod gwaith cyn yr etholiad²⁸⁶. Mae'r hysbysiadau hyn yn helpu i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu dosbarthu'n brydlon i'r etholwyr hynny sydd wedi gwneud cais i gofrestru yn agos i'r dyddiad cau cofrestru.

4.38 Rhaid i'r hysbysiad interim cyntaf o newid gael ei gyhoeddi ar ddyddiad cau enwebiadau, sef y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais²⁸⁷. Rhaid i'r ail hysbysiad interim gael ei gyhoeddi rhwng y deunawfed a'r chweched diwrnod gwaith cyn y bleidlais (cynhwysol)²⁸⁸. Os nad chi yw'r Swyddog Cofrestru Etholiadol hefyd, dylech gysylltu ag ef er mwyn sicrhau y gall amseriad cyhoeddi'r ail hysbysiad interim ategu llunio eich ail set o gardiau pleidleisio.

4.39 Dylai diweddariad o'r data cofrestru sy'n deillio o bob un o'r hysbysiadau o newid gael ei anfon at eich argraffwyr cyn gynted â phosibl er mwyn ei gwneud yn bosibl i gardiau pleidleisio gael eu paratoi ar gyfer etholwyr newydd.

Ceir rhagor o wybodaeth am hysbysiadau interim yn [Rhan 4 – cynnal y gofrestr drwy gydol y flwyddyn](#) o ganllawiau'r Comisiwn i Swyddogion Cofrestru Etholiadol.

Ceir rhagor o fanylion ynglŷn â rheoli contractwyr a chyflenwyr yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#). Rydym hefyd wedi llunio [rhestr wirio datblygu contract](#) i'ch helpu i weithio gyda chontractwyr/cyflenwyr.

Dosbarthu cardiau pleidleisio

4.40 Rhaid i chi anfon cardiau pleidleisio cyn gynted ag y bo'n ymarferol ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad²⁸⁹. Lle y cyfunir cardiau pleidleisio, dim ond ar ôl i'r hysbysiad etholiad ar gyfer pob etholiad gael ei gyhoeddi y gellir eu dosbarthu.

Etholiadau cynghorau plwyf a chymuned

Nid oes angen anfon cardiau pleidleisio ar gyfer etholiadau cynghorau

plwyf neu gymuned. Fodd bynnag, gall y cyngor plwyf neu gymuned ofyn am hynny.²⁹⁰ Yn ôl y gyfraith, rhaid i unrhyw gais o'r fath gael ei wneud erbyn 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn y bleidlais²⁹¹. Dylech gysylltu â'r clerig ar gam cynnar er mwyn cael cadarnhad cynnar o benderfyniad y cyngor plwyf neu gymuned ar ddsbarthu cardiau pleidleisio fel y gallwch benderfynu'n derfynol ar ddyluniad unrhyw gardiau pleidleisio neu gardiau pleidleisio cyfunol y gallwch fod yn eu ddsbarthu a gwneud hyn yn fuan ar ôl cyhoeddi'r hysbysiad etholiad.

Nid yw'n anarferol i sefyllfa godi lle nad ymleddir etholiad cyngor plwyf neu gymuned. Er y gellir arbed arian drwy beidio ag argraffu cardiau pleidleisio lle gallech ddisgwyl nad ymleddir rhai seddi ac y caiff ymgeiswyr eu hethol heb unrhyw ymladd, mae cardiau pleidleisio yn dweud wrth bobl am yr etholiadau a gallant eu hannog i gymryd rhan ac yn aml eu hannog i ddiweddarau eu manylion cofrestru. Os yw'n debygol nad ymleddir yr etholiad cyngor plwyf neu gymuned, gallech, er enghraifft, gynnwys llinell ar y cerdyn pleidleisio sy'n tynnu sylw'r etholwr mewn etholiad plwyf yn ei ardal os ymleddir yr etholiad.

Ymhob achos, mae'n bwysig ddsbarthu cardiau pleidleisio cyn gynted â phosibl ac felly, mater i chi fel Swyddog Canlyniadau yw asesu'r dyddiad gorau ar gyfer ddsbarthu cardiau pleidleisio ymhob ardal etholiadol. Mewn achosion lle nad yw hyn yn digwydd nes ar ôl i enwebiadau gau, dylech ystyried sut i liniaru'r risg y bydd etholwyr yn cael cardiau pleidleisio yn agos at, neu, efallai, ar ôl y terfyn amser ar gyfer cofrestru.

4.41 Er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr yn cael y wybodaeth sydd ei hangen arnynt ac o fewn amser iddynt fwrw eu pleidlais, dylech sicrhau y gall cardiau pleidleisio gael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted â phosibl, fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol.

4.42 Bydd angen i chi gynnal asesiad o'r dyddiad ddsbarthu gorau ar gyfer cardiau pleidleisio a dylech ganolbwyntio ar ba bryd y gall etholwyr ddisgwyl cael cardiau pleidleisio.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod pleidleiswyr yn cael cardiau pleidleisio cyn gynted â phosibl fel bod ganddynt gymaint o amser â phosibl i weithredu ar y wybodaeth. Er mwyn dangos bod modd sicrhau'r canlyniad, bydd angen i chi nodi'r ffordd y ddsberthir cardiau pleidleisio, gan gynnwys amcangyfrif o ba bryd y ddsberthir cardiau pleidleisio.

4.43 Gellir ddsbarthu cardiau pleidleisio â llaw neu drwy'r post²⁹².

Ddsbarthu â llaw

4.44 Os penderfynwch ddsbarthu cardiau pleidleisio yn bersonol dylech gynllunio sut y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol. Dylech benodi digon o staff i sicrhau bod cardiau pleidleisio yn cael eu derbyn gan bleidleiswyr cyn gynted â phosibl er mwyn sicrhau bod pleidleiswyr post yn cael cymaint o amser â phosibl i newid eu manylion cofrestru neu wneud cais am bleidlais absennol.

Dylech nodi'n glir yn eich cyfarwyddiadau y diwrnod olaf y byddech yn disgwyl i bob cerdyn pleidleisio gael ei ddsbarthu.

4.45 Dylech sicrhau bod staff yn ymwybodol o ystyriaethau diogelu data, a dylech ystyried ei gwneud yn ofynnol i staff gadarnhau'n ysgrifenedig ar adeg recriwtio y byddant yn dilyn eich polisi diogelu data.

4.46 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses ddsbarthu, gyda'r nod o sicrhau bod cardiau pleidleisio wedi cael eu ddsbarthu drwy'r ardal awdurdod lleol gyfan ac yn unol â'r amserlen. Gall hyn gynnwys ei gwneud yn ofynnol i staff ddsbarthu lenwi taflenni cofnodi a threfnu i oruchwylwyr gynnal hapwiriadau.

Dosbarthu drwy'r post

4.47 Gallwch ddefnyddio'r Post Brenhinol neu unrhyw gwmni ddsbarthu masnachol arall i ddsbarthu'r cardiau pleidleisio. Os ydych yn ddsbarthu cardiau pleidleisio drwy'r post, dylech gydgyssylltu â'ch darparwr gwasanaethau post i gytuno ar amserlen ar gyfer ddsbarthu a chael unrhyw brawf postio a ddarperir gan y cwmni.

4.48 Dylech hefyd roi trefniadau ar waith i fonitro'r broses o ddsbarthu cardiau pleidleisio, gyda'r nod o sicrhau eu bod wedi cael eu ddsbarthu drwy'r ardal awdurdod lleol gyfan ac yn unol â'r amserlen. Os oes modd, dylech roi trefniadau ar waith i olrhain y broses ddsbarthu er mwyn helpu i ymateb i unrhyw ymholiadau gan etholwyr.

4.49 Dylai'ch gwaith cynllunio wrth gefn ymdrin â sut y byddech yn ddsbarthu unrhyw gardiau pleidleisio pe na bai'r Post Brenhinol neu'r cwmni ddsbarthu masnachol a gontractiwyd gennych yn gallu ddsbarthu'r cardiau pleidleisio, er enghraifft, oherwydd gweithredu diwydiannol.

4.50 Rhaid i gerdyn pleidleisio gael ei anfon i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, yn achos dirprwy, i gyfeiriad y dirprwy fel y'i dangosir yn y rhestr o ddirprwyon²⁹³.

4.51 Rhaid i gerdyn pleidleisio etholwr dienw gael ei anfon mewn prif amlen i gyfeiriad cymwys yr etholwr neu, os nodwyd cyfeiriad gwahanol ar ei gais cofrestru, rhaid anfon y cerdyn pleidleisio i'r cyfeiriad arall hwnnw²⁹⁴.

Paratoi papurau pleidleisio

4.52 Rhagnodir ffurf papurau pleidleisio yn y rheolau perthnasol ar gyfer etholiadau a rhaid i chi ddilyn hyn yn ofalus²⁹⁵. Rydym wedi llunio [canllaw ar wahân ar gyfer Swyddogion Canlyniadau yng Nghymru ar gynhyrchu papurau pleidleisio dwyieithog](#).

4.53 Rhaid i bapurau pleidleisio ar gyfer pleidleiswyr post ac at ddefnydd gorsafoddd pleidleisio ar gyfer pob etholiad fod ar yr un ffurf, ond gall y marc swyddogol fod yn wahanol os dymunir²⁹⁶.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Fel Swyddog Canlyniadau Lleol, chi sy'n gyfrifol am argraffu'r papurau pleidleisio maerol awdurdod cyfunol ar gyfer eich ardal cyngor cyfansoddol, oni fydd yr SCAC yn eich hysbysu y bydd yn ymgymryd â'r cyfrifoldeb hwn²⁹⁷.

4.54 Er nad oes modd cadarnhau cynnwys terfynol y papurau pleidleisio nes bod y broses enwebu wedi cau, bydd angen i chi fod yn glir ynghylch elfennau canlynol y papurau pleidleisio ar gam cynnar:

- lliw'r papurau pleidleisio
- y 'marc swyddogol'
- rhifau'r papur pleidleisio
- nod adnabod unigryw

Lliw'r papur pleidleisio

4.55 Ni ragnodir lliw'r papur pleidleisio. Wrth benderfynu ar liw'r papurau pleidleisio dylech ystyried materion hygrychedd o ran lliw a chyferbyniad. Mae adran 6 o ganllawiau dylunio arfer da'r Comisiwn [Making your mark](#) yn cynnwys cyngor ar ddewis lliwiau ar gyfer papurau pleidleisio.

4.56 Mae'n rhaid i liw papurau pleidleisio a gyflwynwyd fod yn wahanol i liw papurau pleidleisio cyffredin²⁹⁸.

Cyfuno

Lle cyfunir etholiadau, rhaid i liw pob papur pleidleisio fod yn wahanol²⁹⁹.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Er na ragnodir lliw'r papur pleidleisio mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol, gall yr SCAC eich cyngori neu eich gorchymyn i ddefnyddio lliw penodol ar gyfer papur pleidleisio'r etholiad maerol awdurdod cyfunol³⁰⁰.

Y 'marc swyddogol'

4.57 Mae'n rhaid ychwanegu marc diogelwch priodol – y 'marc swyddogol' – at y papur pleidleisio³⁰¹. Dylai'r marc fod yn unigryw ac nid oes rhaid iddo gynnwys tyllu wedi'i ychwanegu ar adeg dosbarthu'r papur pleidleisio, ond gellir defnyddio offer stampio o hyd er mwyn creu marciau swyddogol wedi'i dyllu. Gallai fod yn arwyddlun wedi'i argraffu neu farc neu ddyfais argraffu arbennig megis dyfrnod. Dylai fod modd ei weld ar flaen y papur pleidleisio fel y gellir ei weld heb orfod troi'r papur pleidleisio drosodd.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Gall yr SCAC eich cyngori neu eich gorchymyn i ddefnyddio marc swyddogol penodol, neu ei gwneud yn ofynnol iddo gynnwys nodweddion penodol³⁰².

4.58 Yn ôl y gyfraith, gall y marc swyddogol fod yr un fath ar gyfer pob papur pleidleisio mewn etholiad neu gellir defnyddio marciau swyddogol gwahanol at

ddibenion gwahanol yn yr un etholiad³⁰³. Er enghraifft, un ar gyfer pleidleisiau post ac un arall ar gyfer papurau pleidleisio gorsafoedd pleidleisio. Ni all y marc swyddogol a ddefnyddir ar y papurau pleidleisio gael ei aildefnyddio am bum mlynedd ar gyfer etholiad yn yr un ardal llywodraeth leol³⁰⁴.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Ni all y marc swyddogol a ddefnyddir ar y papurau pleidleisio gael ei aildefnyddio am bum mlynedd ar gyfer etholiad yn yr un ardal awdurdod cyfunol³⁰⁵.

Refferenda cynllunio cymdogaeth

Rhaid i bapurau pleidleisio mewn refferendwm cynllunio cymdogaeth hefyd gynnwys marc swyddogol, ond nid oes unrhyw gyfyngiadau yn y gyfraith o ran aildefnyddio'r un marc swyddogol mewn refferenda dilynol³⁰⁶.

Rhifau papurau pleidleisio a'r marc adnabod unigryw

4.59 Dylai rhifau papurau pleidleisio redeg yn olynol, ond nid oes rhaid iddynt ddechrau yn '1'.

4.60 Gall y marc adnabod unigryw gynnwys llythrennau a rhifau a gall ailadrodd rhif y papur pleidleisio gyda rhagddodiad neu ôl-ddodiad. Hefyd, gall marc adnabod unigryw fod yn god bar ond nid oes rhaid iddo fod. Nid yw'r un peth â'r marc swyddogol.

4.61 O ran y marc adnabod:

- dylai fod yn unigryw i bob papur pleidleisio
- gellir ei aildefnyddio ar gyfer yr etholiad nesaf
- rhaid iddo gael ei argraffu ar gefn y papur pleidleisio³⁰⁷

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Gall yr SCAC eich cynghori neu eich gorchymyn ynghylch ffurf y marc adnabod unigryw³⁰⁸.

Manylion ymgeiswyr

4.62 Ar gyfer pob etholiad, rhaid i enwau ymgeiswyr ymddangos ar y papur pleidleisio yn y drefn y cânt eu rhestru ar y datganiad ynghylch y personau a enwebwyd a rhaid i'w henwau a'u manylion perthnasol gael eu hargraffu yn unol â'r cyfarwyddiadau perthnasol ar gyfer argraffu³⁰⁹.

Etholiad maerol awdurdod cyfunol

Bydd yr SCAC yn gallu cadarnhau manylion yr ymgeiswyr a fydd yn ymddangos ar y papur pleidleisio ar gyfer yr etholiadau maerol awdurdod cyfunol ar ôl i'r broses enwebu gau, h.y. ar ôl 4pm ar y pedwerydd diwrnod gwaith ar bymtheg cyn yr etholiad.

4.63 Ym mhob achos, dylech ddefnyddio'r maint ffont mwyaf posibl. Er mwyn sicrhau cysondeb, dylid defnyddio'r un maint ffont ar gyfer pob ymgeisydd ar gyfer pob llinell gyfatebol.

4.64 Efallai y cewch gopi eglurder uchel o'r arwyddlun i'w ddefnyddio wrth argraffu papurau pleidleisio, neu efallai y bydd gofyn i chi lawrlwytho'r arwyddlun o wefan y Comisiwn. Dylech sicrhau, pa gopi bynnag a ddefnyddir, ei fod ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig.

4.65 Dau gentimetr sgwâr yw'r maint mwyaf y gellir ei gael ar gyfer arwyddlun ar y papur pleidleisio³¹⁰. Wrth ychwanegu arwyddlun plaid ar bapur pleidleisio, ni ddylid newid siâp yr arwyddlun. Dylech sicrhau bod yr arwyddlun ar yr un ffurf â'r arwyddlun cofrestredig - er enghraifft, peidiwch ag ymestyn arwyddluniau yn siapiau sgwâr os nad ydynt wedi'u cofrestru fel delweddau sgwâr ar ein gwefan, oherwydd byddai hyn yn newid eu hymddangosiad.

Y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio

4.66 Rhagnodir y ffurf ar gyfer cefn y papur pleidleisio a rhaid i chi sicrhau bod y wybodaeth ofynnol yn cael ei chynnwys ar gefn y papur pleidleisio yn y fformat a nodwyd³¹¹. Nid oes darpariaeth ar gyfer rhoi unrhyw linellau neu farciau eraill ar gefn y papur pleidleisio.

Argraffu papurau pleidleisio

4.67 Yn ôl y gyfraith, rhaid i'r papurau pleidleisio gael eu hargraffu yn unol â'r cyfarwyddiadau ar gyfer argraffu yn yr atodiad i reolau perthnasol etholiadau³¹². Dylech sicrhau eich bod yn cysylltu â'ch cyflenwr argraffu ar gam cynnar i gadarnhau maint mwyaf y papur pleidleisio y gallant ei argraffu a sicrhau, os bydd angen, fod ganddynt drefniadau wrth gefn os bydd angen papurau pleidleisio mwy o faint.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Mewn etholiad maerol awdurdod cyfunol, efallai y bydd yr SCAC yn cymryd cyfrifoldeb am argraffu papurau pleidleisio maerol awdurdod cyfunol drwy gyhoeddi cyfarwyddyd i'r perwyl hwnnw³¹³. Bydd yn cysylltu â chi ac yn eich hysbysu os yw'n bwriadu gwneud hyn.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol ac awdurdodau cyfunol

Rhaid i chi sicrhau bod y papur pleidleisio fel mae'n ymddangos yn yr atodiad i'r rheolau etholiad perthnasol³¹⁴. Mae rheolau gwahanol yn gymwys ar gyfer

dyluniad y papur pleidleisio ar gyfer etholiadau â dau ymgeisydd ac etholiadau â thri neu fwy o ymgeiswyr³¹⁵.

Dylid dechrau argraffu papurau pleidleisio cyn gynted â phosibl ar ôl y terfyn amser ar gyfer tynnu enw yn ôl a bod y proflenni terfynol wedi'u cymeradwyo ac, o ran etholiadau maerol awdurdodau cyfunol, dylid gwneud hyn yn unol ag unrhyw gyngor neu gyfarwyddyd a roddir gan yr SCAC.

4.68 Os anfonwch ddata at gontractwr er mwyn cynhyrchu papurau pleidleisio ar gyfer yr etholiad, rydych yn defnyddio prosesydd. Fel rheolydd data, mae deddfwriaeth diogelu data yn gosod rhwymedigaeth gyfreithiol, wrth ddefnyddio prosesydd, i ffurfioli'r gydberthynas waith mewn contract sy'n nodi'r canlynol:

- y pwnc, natur y prosesu a'i ddiben;
- rhwymedigaethau a hawliau'r rheolydd data;
- hyd y cyfnod prosesu; a
- y mathau o ddata personol a chategoriâu gwrthrychau'r data.

4.69 Hefyd, rhaid i'r contract nodi rhwymedigaethau penodol ar y prosesydd, gan gynnwys gwneud y canlynol:

- cydymffurfio â'r cyfarwyddiadau
- bod yn ddarostyngedig i ddyletswydd cyfrinachedd
- cadw data personol yn ddiogel a'ch hysbysu o unrhyw achos o dorri amodau
- cadw cofnodion ysgrifenedig o'r gweithgareddau prosesu maent yn eu cyflawni ar eich rhan
- dim ond defnyddio is-brosesydd gyda'ch caniatâd
- ildio i archwiliadau ac arolygiadau a rhoi pa wybodaeth bynnag sydd ei hangen arnoch i sicrhau y cydymffurfir â gofynion diogelu data
- dileu neu ddychwelyd unrhyw ddata personol fel y gofynnir amdanynt ar ddiwedd y contract.

4.70 Dylech roi prosesau prawffdarllen cadarn ar waith, yn ogystal â threfniadau ar gyfer cadarnhau'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu hargraffu. Bydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad. Gallai hyn gynnwys, er enghraifft, sicrhau bod proflenni yn cael eu gwirio ddwywaith gan o leiaf ddau berson.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod prosesau cadarn ar waith gennych er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wallau ar yr hysbysiad etholiad. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod gennych broses ar waith ar gyfer prawffdarllen papurau pleidleisio, yn ogystal â threfniadau ar gyfer gwirio'r papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu hargraffu, a fydd yn tynnu sylw at unrhyw broflenni a gymeradwywyd sydd wedi cael eu newid drwy gamgymeriad.

4.71 Pan fyddwch yn prawfddarllen papurau pleidleisio, dylech gadarnhau'r canlynol:

- bod pob ymgeisydd wedi ei gynnwys ar y papur pleidleisio gyda'i fanylion wedi'u dangos fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith
- bod yr holl fanylion ar y papur pleidleisio wedi'u sillafu'n gywir
- bod pob arwyddlun y gofynnwyd yn ddilys amdano wedi ei gynnwys wrth ymyl enw'r ymgeisydd cywir a'i fod yn cyfateb i gofnod y blaid yng nghofrestr y Comisiwn
- bod pob disgrifiad o ymgeisydd wedi cael ei argraffu yn erbyn yr ymgeisydd cywir
- bod y cyfarwyddiadau pleidleisio ar frig y papur pleidleisio yn cyfateb i'r gofynion deddfwriaethol
- bod y papurau pleidleisio wedi cael eu torri i'r maint cywir
- bod y marc swyddogol wedi'i gynnwys

4.72 Ar ôl i chi dderbyn y papurau pleidleisio wedi'u hargraffu, dylech gynnal gwiriad olaf cyn i unrhyw bapurau pleidleisio gael eu dosbarthu naill ai mewn sesiwn dosbarthu pleidleisiau post neu eu darparu mewn gorsaf pleidleisio. Dylid gwneud hyn drwy wirio'r papur pleidleisio cyntaf a'r un olaf o leiaf ym mhob llyfr a thrwy gadarnhau bod rhifau papurau pleidleisio ym mhob llyfr neu becyn yn rhedeg yn olynol.

Ceir canllawiau cyffredinol ar reoli contractwyr a chyflenwyr ac ar fonitro eu gwaith yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#). Rydym hefyd wedi llunio [rhestr wirio datblygu contract](#) i'ch helpu i weithio gyda chontractwyr/cyflenwyr.

Rydym hefyd wedi llunio [taflen ffeithiau prawfddarllen](#) y gallwch ei defnyddio i'ch helpu i sicrhau ansawdd y broses gyfan.

4.73 Mae angen rhoi ystyriaeth ofalus i nifer y papurau pleidleisio y bydd angen eu hargraffu er mwyn caniatáu i chi ddyrannu nifer ddigonol o bapurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio a dosbarthu pecynnau pleidleisio drwy'r post. Fel gofyniad sylfaenol, dylech seilio nifer y papurau pleidleisio a gaiff eu hargraffu ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys fydd yn pleidleisio, sef 100%. Mae risgiau sylweddol ynghlwm wrth argraffu papurau pleidleisio yn seiliedig ar nifer lai o etholwyr yn pleidleisio. Er enghraifft, os bydd nifer y papurau pleidleisio yn dechrau mynd yn brin ar y diwrnod pleidleisio, bydd yn anoddach ar y cam hwnnw i argraffu rhagor o bapurau pleidleisio a'u hanfon i'r gorsafoedd pleidleisio hynny lle mae prinder, mewn pryd.

4.74 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio ag argraffu, fel gofyniad sylfaenol, bapurau pleidleisio yn seiliedig ar y nifer fwyaf o etholwyr cymwys yn pleidleisio, dylech asesu'r risgiau yn ofalus.

4.75 Fel rhan o'ch asesiad risg dylech ystyried:

- cyd-destun penodol yr etholiadau hyn

- unrhyw amgylchiadau lleol penodol
- y nifer ragamcanol a fydd yn pleidleisio, gan ystyried y potensial ar gyfer ymgysylltu'n hwyr a diddordeb hwyr yn yr etholiadau. Fel gofyniad sylfaenol, dylech dybio na fydd y nifer sy'n pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn yr etholiad cyfatebol diwethaf
- unrhyw faterion lleol neu genedlaethol a all effeithio ar y nifer sy'n pleidleisio
- p'un a yw'n well cael stoc o bapurau pleidleisio ychwanegol sy'n barod i'w dosbarthu'n gyflym i orsafoedd pleidleisio, o ran eich gallu i ymateb i alw ychwanegol, ac yn fwy cost-effeithiol nag argraffu papurau pleidleisio ar y diwrnod pleidleisio.

4.76 Dylech gymryd camau hefyd i sicrhau y gellir argraffu papurau pleidleisio ychwanegol ar fyr rybudd os bydd angen a phenderfynu sut y byddai staff gorsafoedd pleidleisio yn cael eu briffio pe bai'r sefyllfa hon yn codi.

4.77 Ceir canllawiau ar ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio ym Mhennod 5.

Diogelwch papurau pleidleisio

4.78 Ar ôl i'r marc swyddogol gael ei argraffu ar eich papurau pleidleisio, maent yn 'fyw' i bob diben. Ni waeth a ydych wedi gosod y gwaith argraffu ar gontract allanol neu a ydych yn argraffu'n fewnol, er mwyn sicrhau y gall fod gan bleidleiswyr hyder yn y broses, dylech sicrhau diogelwch papurau pleidleisio wrth iddynt gael eu paratoi a'u storio. Dylai eich trefniadau diogelwch atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

Er mwyn gallu sicrhau'r canlyniad a nodwyd yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau bod papurau pleidleisio'n cael eu storio'n ddiogel bob amser. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi sicrhau bod trefniadau ar waith ar gyfer storio papurau pleidleisio yn ddiogel sy'n atal pobl rhag gweld na defnyddio'r papurau pleidleisio heb awdurdod ar bob cam o'r broses baratoi a storio rhwng argraffu a'r bleidlais.

5 Pleidleisio mewn gorsaf bleidleisio

5.1 Rydym wedi paratoi [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) sy'n ymdrin â'r gweithdrefnau pleidleisio'n fanwl a'r hyn y dylech ei ddisgwyl ar y diwrnod pleidleisio.

5.2 Nid yw'r canllawiau a geir yn y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio wedi cael eu hatgynhyrchu yma. Yn lle hynny, mae'r rhan hon o'n canllawiau'n canolbwyntio ar y gwaith paratoi y bydd angen i chi ei wneud cyn y diwrnod pleidleisio.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Mae [ychwanegyn ar gyfer y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) ar gael er mwyn ei wneud yn berthnasol i etholiadau maerol awdurdodau lleol.

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Rydym wedi llunio [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio ar gyfer etholiadau maerol awdurdodau cyfunol annibynnol](#), yn ogystal ag un ar gyfer achosion lle y caiff yr etholiad ar gyfer [etholiad maerol awdurdodau cyfunol ei gyfuno ag etholiad llywodraeth leol arall](#).

Trefnu gorsafoddedd pleidleisio

Ceir canllawiau ar nodi gorsafoddedd pleidleisio addas yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

5.3 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau y caiff gorsafoddedd pleidleisio eu gosod gan ystyried y pleidleisiwr. Yn benodol, dylid ystyried anghenion pleidleiswyr sydd ag anabledau gwahanol. Dylid hefyd ystyried y ffordd y caiff yr holl ddodrefn a chyfarpar angenrheidiol eu gosod, yn ogystal â ble y dylid arddangos hysbysiadau, ynghyd â gosod arwyddion y tu mewn i'r orsaf bleidleisio ac arwyddion allanol.

5.4 Dylech ddatblygu cynlluniau ar gyfer diwyg pob un o'r gorsafoddedd pleidleisio y gellir eu defnyddio i helpu'r rhai sy'n gosod y gorsafoddedd pleidleisio. Dylech ystyried y llif, gan gynnwys sut y bydd y pleidleisiwr yn symud drwy'r broses bleidleisio o'r adeg y daw i mewn i'r orsaf bleidleisio i'r adeg y bydd yn ei gadael.

5.5 Dylai pwy bynnag sy'n gyfrifol am osod gorsafoddedd pleidleisio gael cyfarwyddyd ynglŷn â sut i wneud hynny a'r hyn a allai'r diwyg ei gyflawni

5.6 Os na ddisgwylir i staff gorsafoedd pleidleisio osod gorsafoedd pleidleisio, dylent gael eu cyfarwyddo i gadarnhau bod yr orsaf bleidleisio wedi'i gosod yn gywir, a dylent gyfeirio at unrhyw gynlluniau diwyg a baratowyd gennych a rhestr wirio gosod gorsaf bleidleisio yn llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio wrth wneud hynny. Mae'r llawlyfr i orsafoedd pleidleisio hefyd yn ymdrin â lleoli cyfarpar ac arddangos hysbysiadau, ac yn rhoi enghreifftiau o ddiwyg ar gyfer ystafell lle mae un orsaf bleidleisio ac ystafell lle mae mwy nag un orsaf bleidleisio.

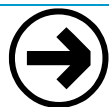

Er mwyn gallu cyflawni'r canlyniad a nodir yn [safon perfformiad 1](#), bydd angen i chi sicrhau yr ystyrir anghenion mynediad wrth gynllunio ar gyfer gorsafoedd pleidleisio a'u sefydlu a sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio wedi'u hyfforddi i sefydlu gorsafoedd pleidleisio mewn ffordd sy'n ystyried anghenion pleidleiswyr. Er mwyn dangos y gellir cyflawni'r canlyniad, bydd angen i chi asesu anghenion mynediad, nodi unrhyw broblemau a chamau gweithredu a gymerwyd i'w datrys a darparu canllawiau/hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio.

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

5.7 Gellir defnyddio ymweliadau arolygwyr gorsafoedd pleidleisio i gadarnhau diwyg gorsaf bleidleisio a sicrhau bod yr holl hysbysiadau yn parhau i gael eu harddangos yn gywir drwy'r diwrnod pleidleisio cyfan.

Ceir rhagor o fanylion am rôl arolygwyr gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

Rydym hefyd wedi llunio [rhestr wirio ar gyfer arolygwyr gorsafoedd pleidleisio](#) y gallant ei defnyddio wrth gynnal eu hymweliadau.

Cyfarpar a deunyddiau gorsafoedd pleidleisio

5.8 Rhaid i chi ddarparu deunyddiau penodol ar gyfer gorsafoedd pleidleisio:

- Blwch/blychau pleidleisio).
- Papurau pleidleisio (gan gynnwys papurau pleidleisio a gyflwynwyd).
- Deunyddiau sy'n galluogi pleidleiswyr i farcio eu papurau pleidleisio (pensiliau neu bennau ysgrifennu yn ymarferol - efallai y dylech ddarparu llinyn er mwyn atodi'r pensiliau/pennau ysgrifennu i'r bythau pleidleisio).
- Rhan berthnasol o'r gofrestr.
- Y rhestrau o bleidleiswyr absennol - rhestrau o bleidleiswyr drwy'r post, dirprwyon pleidleiswyr a dirprwyon sy'n pleidleisio drwy'r post.

- Ffurflen i gofnodi manylion etholwyr sydd wedi cael papurau pleidleisio ar ôl i wall clercol gael ei gywiro (y gellir ei hatodi i gofrestr yr orsaf bleidleisio).
- Y rhestr rhif cyfatebol.
- Fersiwn print bras o'r papur(au) pleidleisio i'w harddangos y tu mewn i'r orsaf bleidleisio.
- Copi llaw enghreifftiol wedi'i chwyddo o'r papur(au) pleidleisio i'w roi i etholwyr i fynd gyda nhw i fwth pleidleisio er gwybodaeth.
- Dyfais bleidleisio at ddefnydd pobl ddall neu bobl â golwg rhannol. Rhaid i hyn alluogi'r papur pleidleisio i gael ei gysylltu a'i ddatgysylltu heb ddifrodi'r papur pleidleisio. Dylai hefyd gadw'r papur pleidleisio yn dynn yn ei le a galluogi'r pleidleisiwr i nodi ble ar y papur pleidleisio y dylai nodi ei bleidlais yn erbyn ei ddewis ymgeisydd neu ymgeiswyr).
- Cyfrifon papurau pleidleisio.
- Datganiad gan gymdeithion pleidleiswyr ag anableddau.
- Rhestr o bleidleisiau a gyflwynwyd.
- rhestr o bleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu.
- datganiad o nifer y pleidleisiau a farciwyd gan y Swyddog Llywyddu
- Rhestr o bleidleiswyr ag anableddau a gynorthwywyd gan gymdeithion.
- hysbysiad Canllawiau i bleidleiswyr ('Sut i bleidleisio yn yr etholiadau hyn') (i'w arddangos y tu mewn a'r tu allan i'r orsaf bleidleisio).
- hysbysiad cyfarwyddiadau i bleidleiswyr (i'w arddangos y tu mewn i'r bwth pleidleisio)
- Sgriniau pleidleisio.
- Pecynnau, gyda seliau, i osod ynddynt yr eitemau a gaiff eu dychwelyd atoch, megis papurau pleidleisio drwy'r post a ddychwelir i'r orsaf bleidleisio, a deunydd pecynnu ar gyfer dogfennaeth yr etholiad ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio.³¹⁶

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Er nad yw'n ofynnol yn ôl y gyfraith i arddangos 'cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' y tu mewn i bob bwth pleidleisio mewn etholiadau maerol awdurdod lleol, dylech barhau i ddarparu hysbysiad o'r fath a chyfarwyddo staff yr orsaf bleidleisio i arddangos copi ohono ymhob bwth pleidleisio.

5.9 At hynny dylech ddarparu'r canlynol:

- copi o'r gofynion ynglŷn â chyfrinachedd
- amlenni, gyda seliau, i osod ynddynt unrhyw bapurau pleidleisio a ddosbarthwyd ond nad yw'r etholwr wedi'u gosod yn y blwch pleidleisio
- ffurflen neu restr i gofnodi etholwyr a farciwyd yn bleidleiswyr drwy'r post ond sy'n honni nad ydynt wedi gwneud cais am bleidlais drwy'r post
- papur nodiadau at ddefnydd staff yr orsaf bleidleisio
- eitemau deunydd ysgrifennu fel sy'n ofynnol, e.e. clipiau papur, pinnau bawd, tac glynu, tâp selio
- sachau plastig ar gyfer dychwelyd deunydd ysgrifennu ac offer i'r lleoliad dilysu
- amlenni ar gyfer creu pecynnau

5.10 Dylech gadarnhau bod cyfarpar pob gorsaf bleidleisio yn addas at y diben a bod gennych ddigon ohono, yn enwedig os bydd niferoedd mawr yn pleidleisio.

Cyfuno

Bydd angen i chi ystyried p'un a ddefnyddir un blwch pleidleisio ar gyfer y pleidleisiau cyfunol neu p'un a ddefnyddir blychau pleidleisio ar wahân ar gyfer pob pleidlais. Os ydych yn defnyddio un blwch pleidleisio ar gyfer y pleidleisiau cyfunol, bydd angen i chi ystyried darparu blychau ychwanegol i Swyddogion Llywyddu gan na fydd un blwch yn ddigon efallai os bydd nifer fawr o bobl yn dewis pleidleisio. Rhaid i bob blwch pleidleisio i'w ddefnyddio mewn gorsafoedd pleidleisio gael ei selio gan staff gorsafoedd pleidleisio ar ddechrau'r bleidlais³¹⁷.

I gael canllawiau pellach ar ddefnyddio un blwch pleidleisio neu flychau pleidleisio ar wahân mewn etholiadau cyfunol, gweler ein [hadnodd dilysu a chyfrif](#).

5.11 Dylech fod wedi paratoi cyfarpar a deunyddiau'ch gorsafoedd pleidleisio mewn da bryd cyn y diwrnod pleidleisio, naill ai i'w dosbarthu i orsafoedd pleidleisio neu i'w casglu gan Swyddogion Llywyddu.

5.12 Fel rhan o'ch gwerthusiad o addasrwydd eich gorsafoedd pleidleisio byddwch eisoes wedi ystyried materion hygyrchedd y tu mewn a'r tu allan i bob un o'ch gorsafoedd pleidleisio. Dylech sicrhau y caiff unrhyw gyfarpar ychwanegol yr ydych wedi'i nodi sy'n ofynnol er mwyn gwneud yr orsaf bleidleisio yn hygyrch ei ddosbarthu a'i osod mewn da bryd cyn i'r bleidlais agor.

5.13 Os oes dolen sain wedi'i gosod mewn gorsaf bleidleisio, dylid ei defnyddio lle bynnag y bo modd er mwyn gwneud y broses etholiadol yn hygyrch i bleidleiswyr sydd â cholled clyw. Byddai angen rhoi hyfforddiant i staff gorsafoedd pleidleisio ynglŷn â sut i ddefnyddio'r rhain yn y sesiwn frifio.

5.14 Rhaid i chi roi copi o'r [gofynion cyfrinachedd](#) i staff gorsafoedd pleidleisio³¹⁸.

Refferenda Maerol

Rydym hefyd wedi cyhoeddi [gofynion cyfrinachedd ar gyfer refferenda maerol](#) i orsafoedd pleidleisio.

Dyrannu papurau pleidleisio

5.15 Rhaid i chi roi'r cyfryw nifer o bapurau pleidleisio ag sydd ei hangen, yn eich barn chi, i bob gorsaf bleidleisio³¹⁹. Os nad ydych yn dyrannu papurau pleidleisio ar gyfer 100% o'r etholwyr sydd â hawl i bleidleisio yn bersonol yn y

gorsafoedd pleidleisio, bydd angen ystyried yn ofalus y nifer a fydd yn ofynnol ym mhob achos.

5.16 Fel rhan o'ch ystyriaeth, dylech ystyried nifer y bobl y mae disgwyl iddynt bleidleisio. Dylech dybio na fydd y nifer a fydd yn pleidleisio yn llai na'r nifer a bleidleisiodd yn y bleidlais gyfatebol ddiwethaf, a dylech ystyried y potensial ar gyfer ymgysylltu'n hwyr a diddordeb hwyr yn yr etholiad, ac unrhyw faterion lleol neu genedlaethol a all effeithio ar y nifer a fydd yn pleidleisio.

5.17 Os penderfynwch, am unrhyw reswm, beidio â dyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio yn seiliedig ar 100% o'r etholwyr cymwys yn pleidleisio, dylech sicrhau bod gennych gynlluniau ar waith i wneud yn siŵr y gellir rhoi papurau pleidleisio ychwanegol i unrhyw orsaf bleidleisio y bydd eu hangen arni mewn pryd a rhoi cyngor clir i Swyddogion Llywyddu ynghylch sut i gwblhau'r cyfrifon papurau pleidleisio er mwyn ystyried y dyraniad ychwanegol.

5.18 Wrth ddyrannu papurau pleidleisio i orsafoedd pleidleisio, sicrhewch fod y rhifau ar y papurau pleidleisio a ddyrennir i bob gorsaf bleidleisio yn rhedeg yn olynol er mwyn osgoi unrhyw broblemau wrth gwblhau'r rhestr rhif cyfatebol neu'r cyfrif papurau pleidleisio. Ceir canllawiau pellach ar argraffu papurau pleidleisio ym **Mhennod 4 – Production of notices, poll cards and ballot papers.**

5.19 Rhaid i bapurau pleidleisio a gyflwynwyd hefyd gael eu darparu i Swyddogion Llywyddu³²⁰. Dylai papurau pleidleisio a gyflwynwyd gael eu darparu i orsafoedd pleidleisio mewn amlen wedi'i seilio gyda chyfarwyddiadau sy'n nodi na ddylai'r amlen gael ei hagog ac mai dim ond o dan amgylchiadau a bennir y dylid dosbarthu'r papurau pleidleisio ynddi, a dylid rhoi disgrifiad byr o'r amgylchiadau hynny. Gall hyn helpu i osgoi rhoi papurau pleidleisio a gyflwynwyd ar gam.

5.20 Dylech gymryd pob cam angenrheidiol i sicrhau bod staff pob gorsaf bleidleisio yn deall bod amgylchiadau cyfyngedig lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd, a'u bod yn ymwybodol o'r amgylchiadau hyn a pha brosesau y bydd yn ofynnol iddynt eu dilyn wrth eu dosbarthu. Ymdrinnir â'r amgylchiadau lle y gellir dosbarthu papurau pleidleisio a gyflwynwyd a'r prosesau ar gyfer gwneud hynny yn [llawlyfr y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio](#).

Etholiadau maerol awdurdodau lleol ac awdurdodau cyfunol

Mae [ychwanegyn ar gyfer y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) ar gael er mwyn gwneud y llawlyfr i orsafoedd pleidleisio yn berthnasol i etholiadau maerol awdurdodau lleol.

Rydym wedi llunio [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio ar gyfer etholiadau maerol awdurdodau cyfunol annibynnol](#), yn ogystal ag un ar gyfer achosion lle y caiff yr etholiad ar gyfer [etholiad maerol awdurdodau cyfunol ei gyfuno ag etholiad llywodraeth leol arall](#)

Ceir rhagor o ganllawiau ar hyfforddi staff gorsafoedd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

Cofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau pleidleiswyr absennol

5.21 Rhaid i chi ddarparu'r rhan briodol o'r gofrestr i bob Swyddog Llywyddu ar gyfer ei orsaf bleidleisio a rhestrau pleidleisio absennol priodol³²¹. Dylai staff gorsafoedd pleidleisio fod wedi cael hyfforddiant ar y marcwyr etholfraint amrywiol a fydd yn ymddangos ar y gofrestr. Dylai staff gorsafoedd pleidleisio fod yn ymwybodol o bwysigrwydd diogelu manylion personol pleidleiswyr ar y gofrestr etholiadol a rhestrau o bleidleiswyr absennol.

5.22 Gall cofrestrau gorsafoedd pleidleisio gael eu hargraffu unwaith y bydd yr hysbysiad etholiad terfynol o newid wedi cael ei gyhoeddi, sef pum diwrnod gwaith cyn y diwrnod pleidleisio. Dylech sicrhau bod pob cofrestr gorsaf bleidleisio argraffedig wedi'i gwirio er mwyn sicrhau ei bod yn gyflawn, yn adlewyrchu unrhyw beth sydd wedi'i ychwanegu at y gofrestr neu ei ddileu ohoni yn ddiweddar, a bod yr argraffnodau etholfraint priodol ar waith. Dylech hefyd ofyn i'ch Swyddogion Llywyddu gadarnhau eu bod wedi cael y gofrestr gywir ar gyfer eu gorsaf bleidleisio a'i bod yn cynnwys y nifer ddisgwyliedig o etholwyr a ddyrannwyd i'w gorsaf bleidleisio.

5.23 Dylai gweithdrefnau gael eu rhoi ar waith i ymdrin ag unrhyw ddiwygiadau angenrheidiol i gofrestrau gorsafoedd pleidleisio a rhestrau o ddirprwyon ar ôl iddynt gael eu hargraffu sy'n deillio o newidiadau o ganlyniad i gywiro gwallau clercaidd neu benderfyniadau'r llys ar apeliadau cofrestru a chymeradwyo ceisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

5.24 P'un a gaiff penderfyniadau o'r fath eu gwneud cyn y diwrnod pleidleisio neu ar y diwrnod pleidleisio ei hun, dylech fod wedi pennu dull o gyfleu'r wybodaeth berthnasol i Swyddogion Llywyddu, a gallwch wneud hynny naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig.

5.25 Lle mae gwall clercol wedi cael ei gywiro a bod yr etholwr perthnasol yn cyrraedd yr orsaf bleidleisio ac yn gwneud cais am bapur(au) pleidleisio, rhaid i'r Swyddog Llywyddu ddosbarthu papur(au) pleidleisio yn y ffordd arferol³²². Rhaid i'r Swyddog Llywyddu hefyd wneud cofnod ysgrifenedig o'r etholwr y rhoddwyd papur(au) pleidleisio iddo ar ôl newid y gofrestr oherwydd gwall clercol³²³. Dylai'r cofnod hwn gynnwys enw a rhif yr etholwr. Er mwyn cynorthwyo Swyddogion Llywyddu, dylech atodi dalen ychwanegol at gofrestrau gorsafoedd pleidleisio er mwyn rhoi lle iddynt gofnodi newidiadau o'r fath.

5.26 Dylai prosesau tebyg hefyd gael eu datblygu i gyfleu ychwanegiadau at y rhestr o ddirprwyon pleidleiswyr o ganlyniad i geisiadau i benodi dirprwyon mewn argyfwng.

5.27 Lle bydd rhywun yn gwneud cwyn i staff gorsaf bleidleisio sy'n awgrymu y dylai fod ar y gofrestr etholwyr, rhaid i'r Swyddog Llywyddu hysbysu'r Swyddog Cofrestru Etholiadol am hynny cyn gynted ag y bo'n ymarferol. Er mwyn i hyn weithio'n effeithiol bydd angen rhoi systemau cyfathrebu addas ar waith rhwng Swyddogion Llywyddu a'r Swyddog Cofrestru Etholiadol.

Rhestrau rhif cyfatebol

5.28 Dogfennau rhagnodedig yw'r rhestrau rhif cyfatebol y gellir eu gweld yn yr atodiad i'r rheolau etholiad, er y gellir defnyddio ffurfiau fel 'tebyg'³²⁴.

5.29 Mae dau fath o restr rhif cyfatebol: mae'r naill restr, a ddefnyddir yn ystod sesiynau dosbarthu pleidleisiau post, yn cynnwys rhif a marciau adnabod unigryw pob papur pleidleisio a baratoir, yn ogystal â rhifau etholwr pleidleiswyr drwy'r post; ac mae'r llall, a ddefnyddir mewn gorsafoedd pleidleisio, yn cynnwys rhifau papurau pleidleisio a cholofn i ychwanegu rhifau etholwr pleidleiswyr y dosbarthwyd y papurau pleidleisio hynny iddynt³²⁵.

Cyfuno

Lle cyfunir dwy bleidlais neu fwy, rhaid i chi baratoi a darparu rhestr rhif cyfatebol gyfunol ar gyfer pob gorsaf bleidleisio³²⁶. Bydd angen i chi ystyried sut y gwnewch lunio'r rhestrau rhif cyfatebol cyfunol i'w defnyddio mewn pleidleisiau cyfunol. Un ateb posibl fyddai defnyddio darn o bapur gwahanol ar gyfer pob pleidlais, ond a gaiff eu dwyn ynghyd wedyn mewn rhyw ffordd (er enghraifft, drwy stwffwl) ar ddiwedd y broses.

Os cyfunwyd y gwaith o ddsbarthu pleidleisiau post, rhaid defnyddio rhestr rhif cyfatebol gyfunol wrth ddsbarthu pleidleisiau post³²⁷.

Ceir rhagor o fanylion am ddsbarthu pleidleisiau post yn [Rhan D: Pleidleisio absennol](#).

Pecynnau ar gyfer papurau pleidleisio drwy'r post a ddsberthir i orsafoedd pleidleisio

5.30 Gall pleidleiswyr drwy'r post ddychwelyd eu pleidlais bost â llaw i unrhyw orsaf bleidleisio yn eu hardal etholiadol³²⁸.

Am ddiffiniad o 'ardal etholiadol' ymhob achos, gweler [Rhan A – Rolau a chyfrifoldebau](#).

Etholiadau maerol awdurdodau cyfunol

Gall pleidleiswyr drwy'r post ddychwelyd eu pleidlais bost â llaw i unrhyw orsaf bleidleisio yn yr ardal y mae'r Swyddog Canlyniadau Lleol yn gweithredu ynddi.

Cyfuno

Lle cyfunwyd y gwaith o anfon papurau pleidleisio drwy'r post, gellir ond dychwelyd pleidleisiau post i'r rhan honno o'r ardal etholiadol sy'n gyffredin i'r holl etholiadau cyfunol yr anfonwyd papurau pleidleisio drwy'r post mewn perthynas â hwy³²⁹.

5.31 Dylai staff gorsafodd pleidleisio gael eu briffio'n briodol er mwyn nodi pa bleidleisiau post a all gael eu dychwelyd i'w gorsaf bleidleisio.

Ceir rhagor o fanylion ar hyfforddi staff gorsafodd pleidleisio yn [Rhan B – Cynllunio a threfnu](#).

5.32 Dylech ddarparu pecynnau ar gyfer pleidleisiau post a dderbyniwyd i orsafoedd pleidleisio. Dylai nifer y pecynnau a'u math, fel gofyniad sylfaenol, fod yn seiliedig ar ffurflenni yn yr etholiadau cyfatebol diwethaf, gan ystyried y potensial ar gyfer ymgysylltu'n hwyr a diddordeb hwyr yn yr etholiad, ac unrhyw faterion lleol neu genedlaethol a all effeithio ar y nifer a fydd yn pleidleisio. Dylid cadw cofnod o'r holl becynnau o'r fath fel y bydd modd cyfrif am bob un ohonynt. Dylai'r pecynnau fod wedi'u labelu'n glir fel pecynnau sy'n cynnwys pleidleisiau post. Dylai'r labeli gynnwys enw a nod adnabod yr orsaf bleidleisio. Dylech sicrhau bod modd selio'r pecynnau'n ddiogel. Mae gan asiantiaid pleidleisio'r hawl i atodi eu sêl i becynnau wedi'u selio cyn iddynt gael eu symud o'r orsaf bleidleisio ac felly rhaid caniatáu iddynt wneud hynny³³⁰.

5.33 Dylech bwysleisio i Swyddogion Llywyddu pa mor bwysig yw cynnal diogelwch pleidleisiau post a ddychwelir i orsafoedd pleidleisio drwy eu cyfarwyddo i osod unrhyw bleidleisiau post a ddychwelwyd yn y pecynnau a ddarparwyd ar unwaith a sicrhau bod y pecynnau wedi'u stori'n ddiogel drwy gydol y dydd.

5.34 Dylech drefnu i bleidleisiau post gael eu casglu o orsafoedd pleidleisio drwy gydol y dydd gan y bydd hyn yn helpu i leihau'r nifer y bydd angen ymdrin â hwy ar ôl diwedd y cyfnod pleidleisio. Gall arolygwyr gorsafodd pleidleisio gyflawni'r ddyletswydd hon. Dylech sicrhau bod prosesau ar waith i gynnal trywydd archwilio clir a sicrhau diogelwch pecynnau o bleidleisiau post a gasglwyd wrth iddynt gael eu cludo.

Cofnodlyfr gorsafoedd pleidleisio

5.35 Dylech baratoi cofnodlyfr gorsaf bleidleisio er mwyn i staff gorsafoedd pleidleisio ei ddefnyddio i gofnodi unrhyw broblemau neu anghysonderau. Os na all rhywun bleidleisio am reswm gweinyddol, dylai ei enw a'i gyfeiriad gael eu cofnodi.

5.36 Dylid hefyd hysbysu staff gorsafoedd pleidleisio i ddefnyddio'r cofnodlyfr hwn i gofnodi unrhyw beth a all helpu i esbonio unrhyw broblemau ymddangosiadol gyda'r cyfrifon papurau pleidleisio ar adeg dilysu – er enghraifft, os gwelwyd pleidleisiwr yn gadael yr orsaf bleidleisio gyda phapur pleidleisio. Dylech ystyried cyfarwyddo Swyddogion Llywyddu i gadw'r cofnodlyfr a'r cyfrifon papurau pleidleisio gyda'i gilydd wrth drosglwyddo'r papurau pleidleisio i'r cyfrif.

5.37 Dylech hefyd gyfarwyddo staff gorsafoedd pleidleisio i gofnodi yng nghofnod yr orsaf bleidleisio unrhyw achos lle mae angen iddynt ofyn cwestiynau rhagnodedig o ganlyniad i amau cambersonadu. Dylid gwneud hyn pan fydd yr unigolyn dan sylw wedi gadael yr orsaf bleidleisio. Dylent gofnodi cymaint o wybodaeth â phosibl, er enghraifft, unrhyw nodweddion gwahaniaeth, a all helpu unrhyw ymchwiliad yn y dyfodol. Mae Atodiad 7 o'r [llawlyfr i orsafoedd pleidleisio](#) yn nodi'r weithdrefn ar gyfer delio â chambersonadu, sy'n cynnwys gofyn y cwestiynau rhagnodedig.

5.38 Os byddwch yn poeni bod cambersonadu wedi digwydd mewn gorsaf bleidleisio dylech gysylltu â'ch pwynt cyswllt unigol a gallwch hefyd gysylltu â [thîm lleol y Comisiwn](#) am gymorth ychwanegol.

Hysbysiadau gorsafoedd pleidleisio

5.39 Mae'n ofynnol i chi lunio'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr'³³¹. Rhagnodir cynnwys a dull arddangos yr hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' mewn deddfwriaeth³³².

Cyfuno

Bydd angen i chi sicrhau bod yr hysbysiadau a ddarperir gennych ymhob gorsaf bleidleisio yn cynnwys y cyfarwyddiadau perthnasol ar gyfer pob pleidlais y mae etholwyr yn yr orsaf bleidleisio honno yn ei bwrw.

5.40 Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' gael ei argraffu mewn llythrennau amlwg a'i arddangos y tu mewn a'r tu allan i'r orsaf bleidleisio³³³. Yn ôl y gyfraith, mae'n ofynnol i'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' gael ei arddangos ym mhob bwth pleidleisio³³⁴.

Etholiadau maerol awdurdodau lleol

Er nad yw'n ofynnol yn ôl y gyfraith i arddangos 'cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' y tu mewn i bob bwth pleidleisio mewn etholiadau maerol awdurdod lleol, dylech barhau i ddarparu hysbysiad o'r fath a chyfarwyddo staff yr orsaf bleidleisio i arddangos copi ohono ymhob bwth pleidleisio.

Defnyddio Cymraeg neu Saesneg mewn gorsafodd pleidleisio

5.41 Dylech sicrhau, wrth friffio staff gorsafodd pleidleisio, eich bod yn nodi'n glir mai dim ond Cymraeg neu Saesneg y dylid eu defnyddio mewn gorsafodd pleidleisio wrth gynorthwyo neu gyfarwyddo etholwyr. Bydd hyn yn sicrhau tryloywder o ran y gweithrediadau, ac yn galluogi unrhyw arsylwyr neu asiantiaid pleidleisio sy'n bresennol yn yr orsaf bleidleisio i fonitro'r broses bleidleisio.

5.42 Efallai y bydd angen i rai pleidleiswyr gael cymorth mewn iaith arall oherwydd eu sgiliau iaith Cymraeg neu Saesneg cyfyngedig. Felly, dylech ystyried yn ofalus pa gymorth y gallwch ei roi i bleidleiswyr yn eich ardal, a all fod â sgiliau Cymraeg neu Saesneg prin, yn arbennig drwy gyfieithu hysbysiadau gorsafodd pleidleisio. Mewn rhai achosion eithriadol, efallai na fydd yr hysbysiadau wedi'u cyfieithu yn ddigonol nac yn briodol. Er enghraifft, gall fod gan bleidleisiwr lefelau isel o lythrennedd neu fod â chwestiwn sydd y tu allan i gwmpas yr hysbysiadau. O dan yr amgylchiadau hynny, os gall staff gorsafodd pleidleisio ddarparu gwybodaeth mewn iaith a siaredir gan y pleidleisiwr, yna gellir darparu cymorth mewn iaith heblaw am Gymraeg neu Saesneg. Lle darperir cymorth mewn iaith arall, dylai staff gorsafodd pleidleisio egluro i staff eraill ac unrhyw asiantiaid pleidleisio neu arsylwyr sy'n bresennol pa gwestiwn a ofynnwyd a'r ateb a roddwyd.

'Tynnu 'hunlun' mewn gorsafodd pleidleisio

5.43 Mae'r gyfraith sy'n ymwneud â chael gwybodaeth mewn gorsafodd pleidleisio a datgelu gwybodaeth o'r fath yn gymhleth. O ystyried y risg y bydd rhywun sy'n tynnu llun y tu mewn i orsaf bleidleisio yn torri'r gyfraith o bosibl, boed hynny'n fwriadol ai peidio, ein cyngor yw na ddylech ganiatáu i neb dynnu llun y tu mewn i orsafodd pleidleisio.³³⁵

5.44 Dylech sicrhau bod staff ym mhob gorsaf bleidleisio yn ymwybodol o'r canllawiau hyn. Efallai y dylech hefyd ystyried arddangos hysbysiad y tu mewn i orsafodd pleidleisio er mwyn nodi'n glir na chaniateir unrhyw fath o ffotograffiaeth (gan gynnwys tynnu lluniau ar ffonau symudol). Efallai y dylech hefyd ystyried a fyddwch yn caniatáu defnyddio ffonau symudol mewn gorsafodd pleidleisio ac a ddylech osod arwyddion sy'n gwahardd yn benodol y defnydd o ffonau symudol y tu mewn i orsafodd pleidleisio.

Darparu gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd

5.45 Gallai asiant etholiad neu asiant pleidleisio ofyn i staff gorsafoedd pleidleisio am wybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd. Chi sy'n penderfynu a ddylid rhoi'r wybodaeth hon. Dim ond y sawl sydd â hawl i fod yn yr orsaf bleidleisio a gaiff ofyn am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd. Os penderfynwch roi'r wybodaeth hon, rhaid i chi fod yn ofalus na roddir unrhyw wybodaeth a allai dorri cyfrinachedd y bleidlais.

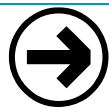

Ar gyfer y refferendwm ar aelodaeth y DU o'r Undeb Ewropeaidd, gwnaethom lunio [talen grynodeb](#) ar roi gwybodaeth am nifer y papurau pleidleisio a ddsbarthwyd yn yr orsaf bleidleisio, a all fod yn ddefnyddiol.

Diwedd y cyfnod pleidleisio

5.46 Caiff pleidleiswyr sydd yn yr orsaf bleidleisio am 10pm neu sy'n sefyll mewn ciw y tu allan i'w gorsaf bleidleisio, at ddiben pleidleisio, wneud cais i gael papurau pleidleisio)³³⁶.

5.47 Dylai gwaith cynllunio da a staffio hyblyg sicrhau bod cyn lleied o risg â phosibl y bydd ciwiau mewn gorsafoedd pleidleisio. Fel rhan o'ch gwaith cynllunio dylech ystyried lle y gall ciwiau godi a sicrhau bod trefniadau ar waith gennych i allu ymateb os bydd ciwiau yn ymffurfio. Dylech sicrhau bod staff gorsafoedd pleidleisio yn monitro'r nifer a bleidleisiodd drwy'r dydd a chyflwyno adroddiadau cynnydd i arolygwyr gorsafoedd pleidleisio, a'ch bod yn cael eich hysbysu os oes gwybodaeth sy'n awgrymu risg y bydd ciw ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio mewn unrhyw orsaf bleidleisio. Fodd bynnag, bydd angen o hyd i chi fod yn barod i ymdrin ag unrhyw giwiau pe baent yn codi. Dylech ystyried hefyd cynnwys eich Pwynt Cyswllt Unigol yn yr Heddlu mewn trefniadau cynllunio i ymdrin â chwiwiau posibl ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, fel y gall eich helpu i reoli ciwiau os bydd angen.

Ceir rhagor o ganllawiau ar drefniadau staffio mewn gorsafoedd pleidleisio a hyfforddiant perthnasol staff fel y gallant gynnal rolau ei gilydd i'r graddau ag y caniatâ'r gyfraith yn [Rhan B - Cynllunio a threfnu](#).

5.48 Bydd llawlyfr perthnasol y Comisiwn i orsafoedd pleidleisio yn manylu ar y prosesau sydd i'w dilyn ar ddiwedd y cyfnod pleidleisio, gan gynnwys sut i ymdrin â phleidleiswyr sy'n sefyll mewn ciw am 10pm.

¹ Rheolau 4 i 13, Atodlen 2, Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) 2006 (Rheolau Prif Ardaloedd 2006); rheolau 4 i 13, Atodlen 2, Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a

Chymunedau) (Cymru a Lloegr) 2006 (Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006); rheolau 6 i 15, Atodlen 1, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) 2007 (Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007).

² Erthygl 5, Gorchymyn Awdurdodau Cyfunol (Etholiadau Maerol) 2017

³ Rheolau 6 i 15, Atodlen 1, Gorchymyn 2017 (Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017).

⁴ Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1983 a 76(2)(b) (RPA 1983) ac Erth 35 OS 2012/1917

⁵ Adran 76, RPA 1983 a76.

⁶ Rheol 5(5) a (6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

⁷ Rheoliad 98, Rheoliadau Cynrychiolaeth y Bobl (Cymru a Lloegr) 2001 (Rheoliadau 2001).

⁸ RPA 1983 a13AB Rheoliad 98, Rheoliadau 2001 ac adrannau 13AB a 13B, Deddf Cynrychiolaeth y Bobl (RPA 1983).

⁹ Rheoliadau 102 a 108, Rheoliadau 2001.

¹⁰ Rheoliadau 102 a 61, RPR 2001.

¹¹ Rheoliadau 102, 108 a 61, RPR 2001 (fel y'u cymhwyswyd gan erthygl 3(3)(e), Gorchymyn 2017).

¹² Rheoliadau 108 a 61, RPR 2001 (fel y'u cymhwyswyd gan erthygl 3(3)(e), Gorchymyn 2017).

¹³ Rheoliad 102, RPR 2001.

¹⁴ Rheolau 1, 4, 7 ac 8, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1, 4, 7 ac 8, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3, 6, 9 ac 11, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

¹⁵ Rheol 5(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.

¹⁶ Rheol 5(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

¹⁷ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

¹⁸ Rheol 16(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

¹⁹ Rheol 4(1) a 6(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 4(1) a 6(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 6(2) ac 8(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁰ Rheol 7(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²¹ Rheol 7(b)(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(b)(i), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(b)(i), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²² Rheol 7(b)(ii), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(b)(ii), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(b)(ii), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²³ Rheol 6(4)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 6(4)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 8(4)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁴ Rheol 3(1)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 3(1)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 5(1)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁵ Rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 1, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁶ Rheol 8(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁷ Rheol 10, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁸ Rheol 3(1) Rheolau 4(1) a 7(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 4(1) a 7(d) Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 6(2) a 9(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

²⁹ Rheol 4(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006 a rheol 6(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

³⁰ Rheolau 4(1) a 7(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 4(1) a 7(d) Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 6(2) a 9(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

³¹ Rheol 4(1) Rheolau 4(1) a 7(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 4(1) a 7(d) Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 6(2) a 9(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

³² Rheolau 5 ac 16 Rheolau 5(1) ac 16(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 5(1) ac 16(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 7(1) a 18(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

³³ Rheolau 5(1) ac 16(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 5(1) ac 16(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 7(1) a 18(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

-
- ³⁴ Rheolau 5(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 5(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 7(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ³⁵ Rheol 10, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 10, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 14, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ³⁶ Rheolau 4(1) a 7(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 4(1) a 7(d) Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 6(2) a 9(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ³⁷ Rheol 8(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ³⁸ Rheol 9(7), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9(7), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ³⁹ Rheol 6(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006 a rheol 6(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁴⁰ Adran 65A, RPA 1983.
- ⁴¹ Adran 65A(1), RPA 1983.
- ⁴² RPA 1983 a65A ac a168 a Deddf Cymorth Cyfreithiol Dedfrydu a Chosbi Troseddwy 2012 a85 Adrannau 65A a 168(1), RPA 1983.
- ⁴³ Rheol 4(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 4(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 6(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁴⁴ Rheol 4(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 4(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 6(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁴⁵ Rheol 4(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 4(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 6(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁴⁶ Rheol 9(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; Rheol 9(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁴⁷ Rheol 8(8), Rheolau Prif Ardaloedd 2006
- ⁴⁸ Rheol 8(2) Rheol 8(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁴⁹ Rheolau 9(4), 16(2) ac 21(1)(c), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 9(4), 16(2)(a) ac 21(1)(c), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 12(4), 18(3)(a) a 23(1)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵⁰ Rheol 9(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵¹ Rheol 4(2)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 4(2)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 6(3)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵² Rheol 6(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁵³ Rheol 6(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁵⁴ Rheol 6(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁵⁵ Rheol 8(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵⁶ Rheol 6, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 6, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 8, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵⁷ Y ffurflenni enwebu rhagnodedig yn y tair set o reolau a rheol 6(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 6(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 8(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵⁸ Rheol 8(2)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁵⁹ Rheol 6(7), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 6(7), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 8(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁶⁰ Rheol 6(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁶¹ Rheol 6(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁶² Rheol 6(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁶³ Rheol 6(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁶⁴ Rheol 6(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁶⁵ Rheol 8, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁶⁶ Rheol 6(7) Rheol6(7)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 6(7)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 8(5)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁶⁷ Ceir yr egwyddor y dylai Swyddogion Canlyniadau gymryd papurau enwebu ar eu golwg mewn achosion fel *Greenway Stanley v Paterson* [1977] 2 All ER 663; *R v An Election Court ex parte Sheppard* [1975] 1 WLR 1319.
- ⁶⁸ Rheol 6(1) a (2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.

-
- ⁶⁹ Rheol 6(1) a (2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁷⁰ Rheol 6(21) ac 8(2)(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006.
- ⁷¹ Rheol 6(1) a (2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁷² Rheol 8(1) a (2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁷³ Rheol 5 Rheol 5(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ⁷⁴ Adran 28A Deddf Pleidiau Gwleidyddol, Etholiadau a Refferenda 2000 (Deddf 2000).
- ⁷⁵ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁷⁶ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁷⁷ Adran 29, Deddf a292000.
- ⁷⁸ Adran 30(6A), Deddf 2000.
- ⁷⁹ Adran 30(6A), Deddf 2000 a30(6A).
- ⁸⁰ Adran 30, Deddf 2000 a30 ac OS 2006/3304 Atodlen 3 Rheol 5.
- ⁸¹ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸² Rheolau 4(4) a 5(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006 a rheolau 6(5) a 7(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸³ Rheol 4(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁸⁴ Rheol 5(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ⁸⁵ Rheol 5(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸⁶ Rheol 5(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸⁷ Rheol 5(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸⁸ Rheol 5(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 5(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 7(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁸⁹ Rheol 16(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁰ Rheol 16(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹¹ Rheol 16(3A), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3A), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4A), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹² Rheol 16(3), (3A) a (4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3), (3A) a (4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4), (4A) a (5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹³ Rheol 16(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁴ Rheol 7, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁵ Rheol 7, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁶ Rheol 7(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(d), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁷ Y ffurflenni cydsynio i'r enwebu rhagnodedig, a ragnodir o dan reol 7, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁸ Y ffurflenni cydsynio i'r enwebu rhagnodedig, a rheol 7(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ⁹⁹ Rheol 7(c), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 7(c), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 9(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁰⁰ Y ffurflenni rhagnodedig.
- ¹⁰¹ Rheol 10(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰² Rheol 10(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰³ Rheol 10(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰⁴ Rheol 10(2)(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

-
- ¹⁰⁵ Rheol 5(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰⁶ Rheol 10(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰⁷ Rheol 55(1) a (4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰⁸ Rheol 55(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁰⁹ Rheoliad 6, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) 2007 (Rheoliadau 2007).
- ¹¹⁰ Paragraffau 2 i 4, Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹¹ Paragraff 3(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹² Paragraff 3(6), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹³ Paragraff 4(2), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁴ Paragraff 4(2), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁵ Paragraff 4(3)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁶ Paragraff 4(3)(b), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁷ Paragraff 4(4)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁸ Paragraff 4(4)(b), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹¹⁹ Paragraff 5(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁰ Paragraff 3(2)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²¹ Paragraff 3(2)(b), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²² Paragraff 3(2)(c), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²³ Paragraff 3(3) a (5), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁴ Paragraff 3(4) a (5), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁵ Paragraff 4(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁶ Paragraff 4(4)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁷ Paragraff 4(2)(b), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁸ Paragraff 5(2)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹²⁹ Paragraff 5(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁰ Paragraff 6(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³¹ Paragraff 6(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³² Paragraff 8(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³³ Rheoliad 6(2) a pharagraff 6(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁴ Paragraff 6(2), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁵ Paragraff 6(2), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁶ Paragraff 6(3), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁷ Paragraff 6(5), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁸ Paragraff 6(6)(a), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹³⁹ Paragraff 6(6)(b), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹⁴⁰ Paragraff 7(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹⁴¹ Rheoliad 6(1)(b) a pharagraff 6(1), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹⁴² Rheoliad 6(2), Rheoliadau 2007.
- ¹⁴³ Paragraff 8(4), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹⁴⁴ Paragraff 8(3), Atodlen 4, Rheoliadau 2007.
- ¹⁴⁵ Rheol 8(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁴⁶ *Greenway Stanley v Paterson* [1977] 2 All ER 663; *R v An Election Court ex parte Sheppard* [1975] 1 WLR 1319.
- ¹⁴⁷ *Sanders v Chichester* (1995) 139 SJLB 15
- ¹⁴⁸ Rheol 8(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁴⁹ Rheol 8(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁰ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵¹ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵² Rheol 8(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; Rheol 8(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵³ Rheol 10(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

-
- ¹⁵⁴ Rheol 8(7) ac (8), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(7) ac (8), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(7) ac (8), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁵ Rheol 8(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁶ Rheol 8(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁷ Rheol 10(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 10(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 14(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁸ Rheol 10(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 10(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 14(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁵⁹ Rheol 10(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 10(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 14(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁶⁰ Rheol 8(2)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(2)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(2)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁶¹ Rheol 11, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 11, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 13, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁶² Rheolau 1 a 13(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1 a 13(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3 a 15(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁶³ Rheolau 1 a 13(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1 a 13(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3 a 15(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁶⁴ Rheolau 1 a 13(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1 a 13(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3 a 15(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁶⁵ Rheolau 1 a 13(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1 a 13(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3 a 15(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁶⁶ Rheolau 1 a 13(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 1 a 13(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 3 a 15(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁶⁷ Rheolau 9 ac 16, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 9 ac 16, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 12 a 18, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁶⁸ Rheol 55(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁶⁹ Rheol 55(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁷⁰ Rheolau 9 ac 21, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 9 ac 21, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 12 a 23, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁷¹ Rheol 12, Rheolau Prif Ardaloedd 2006 a rheol 12, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ¹⁷² Rheol 12, Rheolau Prif Ardaloedd 2006 a rheol 12, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ¹⁷³ Rheol 14(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 14(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 16(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007.
- ¹⁷⁴ Rheol 50(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 50(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 54(3) ac (4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁷⁵ Rheol 50(2)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006
- ¹⁷⁶ Rheol 8(1)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 8(1)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 11(1)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁷⁷ Rheol 55(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 55(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 60(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁷⁸ Rheol 14(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 14(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 16(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007; adran 39(1), RPA1983.
- ¹⁷⁹ Rheol 14(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.
- ¹⁸⁰ RPA 1985 a21 Adran 21(2)(a), Deddf Cynrychiolaeth y Bobl 1985 (RPA 1985).
- ¹⁸¹ Adran 21(2)(b), RPA 1985 ac adran 39(4), RPA 1983.
- ¹⁸² Adran 21(2), RPA 1985.
- ¹⁸³ Rheol 55(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 55(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 60(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁸⁴ Rheol 55(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 55(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 60(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁸⁵ Rheol 55, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 55, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 60, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁸⁶ Rheol 55(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 55(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 60(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ¹⁸⁷ Rheol 55(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.

-
- ¹⁸⁸ Adran 39(1), RPA 1983.
- ¹⁸⁹ Adran 39(5)(b), RPA 1983.
- ¹⁹⁰ Rheol 65(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ¹⁹¹ Rheol 65(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017 ac adran 39, RPA 1983.
- ¹⁹² Rheol 65(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017 ac adran 39, RPA 1983.
- ¹⁹³ Rheol 65, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ¹⁹⁴ Rheol 65(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ¹⁹⁵ Adran 67(1), RPA 1983 a67(1).
- ¹⁹⁶ Adran 70(1), RPA 1983 a 70.
- ¹⁹⁷ Adran 70(2) a (3), RPA 1983.
- ¹⁹⁸ Adran 67(3) a (4), RPA 1983.
- ¹⁹⁹ Adran 67(4), RPA 1983 a67 ac a70.
- ²⁰⁰ Adran 71(a), RPA 1983 a71.
- ²⁰¹ Adran 67(6), RPA1983 (fel y'i diwygiwyd gan erthygl 3(3)(a), Gorchymyn 2017).
- ²⁰² Adran 67(6), RPA 1983.
- ²⁰³ Adran 68(1), RPA 1983 (fel y'i diwygiwyd gan baragraff 1(18)(a), Atodlen 2, Gorchymyn 2017).
- ²⁰⁴ Adran 68(3), RPA 1983 (fel y'i diwygiwyd gan baragraff 1(18)(b), Atodlen 2, Gorchymyn 2017).
- ²⁰⁵ Adran 68(3), RPA 1983.
- ²⁰⁶ Adran 68(4), RPA 1983.
- ²⁰⁷ Adran 69(1), RPA 1983.
- ²⁰⁸ Adran 69(2)(b), RPA 1983.
- ²⁰⁹ Adran 70(4)(a), RPA 1983.
- ²¹⁰ Adran 70(4)(b), RPA 1983 a70(4).
- ²¹¹ Adran 69(1), RPA 1983 a69.
- ²¹² Adran 67(6), RPA 1983.
- ²¹³ Adran 67(6), RPA 1983 a67.
- ²¹⁴ Rheoliad 69(1), Deddf 2001 a rheol 27(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²¹⁵ RPA 1983 a66 Rheoliad 70, RPR 2001; rheol 28(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 28(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 30(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 30(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²¹⁶ Rheol 18, Atodlen 3, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cynnal Refferenda) (Lloegr) 2012 (Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012).
- ²¹⁷ Rheoliad 68, Deddf 2001 (fel y'i cymhwyswyd ac y'i diwygiwyd gan Atodlen 4, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cynnal Refferenda) (Lloegr) 2012).
- ²¹⁸ Rheol 18(1) a (2), Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²¹⁹ Rheol 18(3) a (5), Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²²⁰ Rheol 18(4), Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²²¹ Rheol 18(4), Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²²² Rheol 19, Atodlen 3, Rheoliadau Cynllunio Cymdogaeth (Refferenda) 2012 (Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth).
- ²²³ Rheoliad 68, Deddf 2001 (fel y'i cymhwyswyd ac y'i diwygiwyd gan Atodlen 4, Rheoliadau Cynllunio Cymdogaeth (Refferenda) 2012).
- ²²⁴ Rheol 19(2), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.
- ²²⁵ Rheol 36(1), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.
- ²²⁶ Rheol 19(1), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.
- ²²⁷ Rheol 19(2) a (3), Atodlen 5, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cynnal Refferenda) (Lloegr) 2012 (Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012) a rheol 19(2) a (3), Schedule 5, Rheoliadau Cynllunio Cymdogaeth (Refferenda) 2012 (Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012).
- ²²⁸ Rheol 19(3), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012 a rheol 19(3), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²²⁹ Rheol 18(2), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012 a rheol 19(6), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²³⁰ Rheoliad 68(d), RPR 2001.

-
- ²³¹ Rheoliad 69(2), RPR 2001.
- ²³² Rheoliad 80, RPR 2001.
- ²³³ Rheoliad 80, Deddf 2001 (fel y'i cymhwyswyd ac y'i diwygiwyd gan Atodlen 4, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cynnal Refferenda) (Lloegr) 2012) ac Atodlen 4, Rheoliadau Cynllunio Cymdogaeth (Refferenda) 2012).
- ²³⁴ Rheol 30(1)(d), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 30(1)(d), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 32(1)(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 32(1)(d), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²³⁵ Rheol 27(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(9), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²³⁶ Rheol 27(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²³⁷ Rheol 27(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²³⁸ Rheol 27(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²³⁹ Rheol 27(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁰ Rheol 30(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 30(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 32(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 32(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴¹ Rheol 19(4), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁴² Rheol 19(4), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁴³ Rheol 27(1)(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(1)(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(1)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(1)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁴ Rheol 27(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(9), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁵ Rheol 44(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 44(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 46(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheolau 46(2) a 49(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁶ Rheol 46(1)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁴⁷ Rheol 27(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; Rheol 27(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁸ Rheol 27(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; Rheol 27(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 29(5), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 29(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁴⁹ Adran 200(1A), RPA 1983 a200(1A).
- ²⁵⁰ Adran 199B(2), RPA 1983 a199B(2).
- ²⁵¹ Adran 199B(2), RPA 1983.
- ²⁵² Adran 199B(4)(b), RPA 1983.
- ²⁵³ Adran 199B(5) a (6), RPA 1983.
- ²⁵⁴ Rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 1, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁵⁵ Rheol 3, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 3, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 5, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁵⁶ Rheol 5(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁵⁷ Rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁵⁸ Rheoliad 5, Rheoliadau Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²⁵⁹ Rheol 5, Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.

-
- ²⁶⁰ Rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 1, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁶¹ Rheol 9, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 13, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶² Rheol 9(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 13(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶³ Rheol 16(5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(7), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶⁴ Rheol 9(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 13(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶⁵ Rheol 9(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 9(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 13(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶⁶ Rheol 9(4), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; Rheol 9(4), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 12(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 13(4), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶⁷ Rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁶⁸ Rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 1, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007.
- ²⁶⁹ Rheol 21(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 21(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 23(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 23(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁷⁰ Rheol 12(1), Rheolau Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012.
- ²⁷¹ Rheol 3, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁷² Rheol 13(1), Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.
- ²⁷³ Rheol 21(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 21(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 23(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 23(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁷⁴ Rheol 23(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁷⁵ Rheol 23(4)(a), Atodlen 3, Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) 2007 (Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007); rheol 12(4)(a), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012; rheol 13(4)(a), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁷⁶ rheol 23(4)(b), Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 12(4)(b), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012; rheol 13(4)(b), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁷⁷ rheol 23(4)(b), Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 12(4)(b), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012; rheol 13(4)(b), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁷⁸ Rheol 23(4)(c), Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 12(4)(c), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012; rheol 13(4)(c), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.
- ²⁷⁹ Rheol 21(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 21(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 23(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 23(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁸⁰ Rheol 25(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁸¹ Rheol 25(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017; a'u darllen gyda'r atodiad i bob set o reolau. Gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio mewn etholiadau prif ardaloedd yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 ac, yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014. Mewn etholiadau cynghorau plwyf a chymuned, gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio yn Rheolau

Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 ac, yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Cymunedau) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014. Gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio mewn etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014.

²⁸² Rheol 27(6), Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 16(6), Rheolau Cyfunol Refferenda Maerol Awdurdodau Lleol 2012; rheol 17(6), Rheolau Cyfunol Refferenda Cynllunio Cymdogaeth 2012.

²⁸³ Rheol 25(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017; a'u darllen gyda'r atodiad i bob set o reolau. Gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio mewn etholiadau prif ardaloedd yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 ac, yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014. Mewn etholiadau cynghorau plwyf a chymuned, gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 ac, yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Cymunedau) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014. Gellir dod o hyd i'r fersiynau diweddaraf o'r cardiau pleidleisio mewn etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014.

²⁸⁴ Rheol 25(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017; a'u darllen gyda'r atodiad i bob set o reolau.

²⁸⁵ Rheol 25(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017; a'u darllen gyda'r ffurfiau a ragnodir yn yr atodiad i bob set o reolau.

²⁸⁶ Adrannau 13AB a 13B, RPA 1983.

²⁸⁷ Adran 13AB(5), RPA 1983.

²⁸⁸ Adran 13AB(6), RPA 1983.

²⁸⁹ Rheol 25(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

²⁹⁰ Rheol 25(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.

²⁹¹ Rheol 25(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006.

²⁹² Rheol 25(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 25(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

²⁹³ Rheol 25(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 25(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 27(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 27(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

²⁹⁴ Rheol 9B(8) RPA 1983 a rheol 25(4) atodlen 2 Rheolau Prif Ardaloedd 2006, rheol 25(5) atodlen 2 Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006, rheol 27(4) atodlen 1 Rheolau Etholiadau Maerol 2007, rheol 27(4) atodlen 1 Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017

²⁹⁵ Rheol 16(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017. Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio prif ardaloedd yn yr Atodiad i Reolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o flaen papur pleidleisio plwyf/cymuned yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014. I gael manylion am sut i gynhyrchu papurau pleidleisio dwyieithog yng Nghymru, gweler ein [Canllawiau ar bapurau pleidleisio i Gymru](#).

²⁹⁶ Rheolau 16(2) a 18(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 16(2) a 18(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 18(3) ac 20(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheolau 18(3) a 20(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

-
- ²⁹⁷ Erthygl 6(2), Gorchymyn Awdurdodau Cyfunol (Etholiadau Maerol) 2017 a rheol 18, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁹⁸ Rheol 39(1)(a), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 39(1)(a), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 41(1)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 41(1)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ²⁹⁹ Rheol 19 Atodlen 1 RPA 1983 fel y'i diwygiwyd gan baragraff 4, Atodlen 2 i Rheolau Cyfuno Etholiadau 2004, Rheol 16(2)(d) Atodlen 3 i'r Rheolau Prif Ardaloedd, Rheol 16(2)(d) Atodlen 3 Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006, Rheol 18(3)(d) Atodlen 3 Rheolau Etholiadau Maerol 2007, Rheol 18(3)(d) Atodlen 3 Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017
- ³⁰⁰ Erthygl 6(2), Gorchymyn 2017.
- ³⁰¹ Rheol 18(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 18(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 20(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 20(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³⁰² Erthygl 6(2), Gorchymyn 2017.
- ³⁰³ Rheol 18(3), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 18(3), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 20(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 20(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³⁰⁴ Rheol 18(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 18(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 20(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 20(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³⁰⁵ Rheol 18(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 18(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 20(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 20(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³⁰⁶ Rheol 9, Rheolau Refferenda Cynllunio Cymdogaeth.
- ³⁰⁷ Rheol 16(2)(c), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(2)(c), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(3)(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(3)(c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³⁰⁸ Erthygl 6(2), Gorchymyn 2017.
- ³⁰⁹ Rheol 16(2) a (5), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(2) ac (5), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(3) ac (6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(3) a (7), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁰ Cyfarwyddiadau o ran Argraffu'r Papur Pleidleisio, Atodiad i Rheolau Prif Ardaloedd 2006, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007 a Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017. Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio prif ardaloedd yn yr Atodiad i Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio plwyf/cymuned yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014. I gael manylion am sut i gynhyrchu papurau pleidleisio dwyieithog yng Nghymru, gweler ein [Canllawiau ar bapurau pleidleisio i Gymru](#).
- ³¹¹ Papur Pleidleisio Rhagnodedig, Atodiad i Rheolau Prif Ardaloedd 2006, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007 a Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017. Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio prif ardaloedd yn yr Atodiad i Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio plwyf/cymuned yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2015 (mae'r cefn wedi'i gynnwys yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o bapur pleidleisio etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014. I gael manylion am sut i gynhyrchu papurau pleidleisio dwyieithog yng Nghymru, gweler ein [Canllawiau ar bapurau pleidleisio i Gymru](#).

-
- ³¹² Rheol 16(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 16(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹³ Erthygl 6(2), Gorchymyn 2017.
- ³¹⁴ Rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 18(3), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁵ Ffuriau 3 a 4, Atodiad i Reolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007 a Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁶ Rheol 23(4) a 26 Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 23(4) a 26, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 25(4) a 28, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheolau 25(4) a 28, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁷ Rheol 32, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 32, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 34, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 34, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁸ Rheol 28(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 28(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 30(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 30(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³¹⁹ Rheol 26(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 28(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²⁰ Rheol 26(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 28(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²¹ Rheol 26(3)(b) ac (c), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(3)(b) ac (c), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(3)(b) ac (c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007; rheol 28(3)(b) ac (c), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²² Rheol 35(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 35(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 37(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 37(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²³ Rheolau 35(1) (fel y'i diwygiwyd gan reol 35(3)) a 41, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheolau 35(1) (fel y'i diwygiwyd gan reol 35(3)) a 41, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheolau 37(1) (fel y'i diwygiwyd gan reol 37(3)) a 43, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2007; rheolau 37(1) (fel y'i diwygiwyd gan reol 37(3)) a 43, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017;
- ³²⁴ Rheol 17(2), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 17(2), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 19(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 19(2), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²⁵ Ffuriau rhestrau rhif cyfatebol rhagnodedig yn yr Atodiad i bob set o reolau; rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 17, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 19, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 19, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²⁶ Ffuriau rhestrau rhif cyfatebol rhagnodedig yn yr Atodiad i bob set o reolau; rheol 1, Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 17, Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 19, Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 19, Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²⁷ Ffuriau rhestrau rhif cyfatebol rhagnodedig yn yr Atodiad i bob set o reolau cyfuno; rheol 17, Atodlen 3, Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) 2006 (Rheolau Cyfunol Prif Ardaloedd 2006); rheol 17, Atodlen 3, Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) 2006 (Rheolau Cyfunol Plwyfi a Chymunedau 2006); rheol 19, Rheoliadau Cyfunol Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 19, Atodlen 3, Gorchymyn Awdurdodau Cyfunol (Etholiadau Maerol) 2017 (Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017).
- ³²⁸ Rheol 45(3)(a) a 4(b), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 45(3)(a) a 4(b), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 47(4)(a) a 5(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 47(2)(a) a 3(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.
- ³²⁹ Rheol 45(6)(a), (7)(b) ac (8), Rheolau Cyfunol Prif Ardaloedd 2006; rheol 45(5)(a), (6)(b) a (7), Rheolau Cyfunol Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 47(7)(a), (8)(b) a (9), Rheolau Cyfunol

Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 50(5)(a), (6)(b) ac (8), Rheolau Cyfunol Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

³³⁰ Rheol 43(1), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 43(1), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 45(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 45(1), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

³³¹ Rheol 26(6) a (8), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(6) ac (8), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 28(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017. Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' mewn etholiadau prif ardaloedd yn Rheolau Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 (yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Prif Ardaloedd) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' a'r hysbysiad 'Cyfarwyddiadau i bleidleiswyr' mewn etholiadau cynghorau plwyf a chymuned yn Rheolau Etholiadau Lleol (Plwyfi a Chymunedau) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014 (yng Nghymru, dylent gael eu darllen ochr yn ochr â Gorchymyn Etholiadau Lleol (Cymunedau) (Ffurflenni Cymru) (Diwygio) 2014). Gellir dod o hyd i'r fersiwn ddiweddaraf o'r hysbysiad 'Canllawiau i bleidleiswyr' mewn etholiadau maerol yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Etholiadau Maerol) (Cymru a Lloegr) (Diwygio) 2014.

³³² Rheol 26(6) a (8), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(6) ac (8), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 28(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

³³³ Rheol 26(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 28(6)(a), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

³³⁴ Rheol 26(8), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 26(8), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 28(6)(b), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.

³³⁵ Adran 66, RPA 1983.

³³⁶ Rheol 35(6), Rheolau Prif Ardaloedd 2006; rheol 35(6), Rheolau Plwyfi a Chymunedau 2006; rheol 37(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Lleol 2007; rheol 37(6), Rheolau Maerol Awdurdodau Cyfunol 2017.